Opłata pocztowa uiszczona ry załtem

Najer Folksblat

פרייז 30 גראשען

היינט 16 זייטען

נייער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש - געזעלשאפטליכע טאג - צייטונג

Nr. 295 (987 | Łódź, Piątek 24 Grudnia 1926 | פירטער יאהרגאנג | לאדז, פרייטאג י״ט טבת תרפ״ז. | Nr. 295 (987

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 24-71 || Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21. Tel 24 7

זונטאג, ד. 26 דעצעמבער פונקט האלב 11 פארמיטאג קומט פאר אין האנדווערקער-קלוב פאלודניאוואַ 4

די אלגעמיינע מיטגלידער

פערזאמלונג

פון דער לאדזער אפטיילונג פון

יודישע ליטעראטען- און זשורנאליסטען-פעראיין אין ווארשא.

בעמערק.: צו דער פערזאמלונג וועט מען צוגעלאזען ווערען נאר מיט איינלאדונגען.

אכטונג, שטעפער-מייסטער

מיטגלידער און נישט מיטגלידער.

זונטאג, ד. 26-טען ד. מ. פינקטליך 7 א זייגער אבענד קומט פאר אין לאקאל פון האנדווערקער-קלוב (פאלודניאווא 4 970

א אויסערגעווענליכע פערזאמלונג

מיט פאלגענדען סדר היום:

1) ציכען-געזעץ, 2) באנק-פראגע, 3) פארשידענעס

וועט ס׳וועלען רעפערירען יוריסט צימערמאן באנק דיר. ארדינאנס א. א. קומט מאסענווייז

בעמ: צוליב פארשטעהענדען צילען געזעץ מוזען אלע מיטגלידער ווערען א בערדעקלאריט

קאמוניקאט.

צוליב די אפטע מיסברויכען ביים אפנעהמען סחורות אויף געפעלשטע אסיגנאטען פון עקספעדיציע-אונטערנעהמונגען, ווערען געווארענט די ה״ה פאבריקאנטען און הורטאווניקעס צו פערלאנגען א חוץ די אסיגנאטען אויך א פירמע-בעפולמעכטיגונג.

סעקציע פון טראנספארט-עקספעדיטארען

ביים סוחרים-פעראיין פון שטאט לאדז, (פיעטריק. 73

אויפפאדערונג!

מיר פאדערן אויף דעם געוועזענעם אנגעשטעלטען פון קאאפעראטיוו פון לאדזער יודישע צייטונגס-פער-קויפער בעטריקאווער 66 ה׳ יחיאל פרידע, וואל-בארסקא 32 צו ערלעדיגען די רעשט סומע, וואס קומט ביי איהם קאאפעראטיוו - געלדער אין משך פון 48 שעה. אין געגענפאל מוזען מיר געהן גע-ריכטליך. 995 מיט אכטונג

די פערוואלטונג פון קאאפעראטיוו פ׳ז לאדז. יוד. צייטונגס-פערקויפער.

לאירושי בתנו ואחותנו היקרה

הנדל (העלא) מונטג

עם ב״ג המהולל והנעלה

אברהם אוסטרובסקי

הננו מברכים בברכת מז״ט חמה ולבבית.

976 ההורים, האחים ואחיות.

צו דער חתונה פון מיינע ליבע פריינד

אסתר בענקעל

מיט ה׳ערן אברהם שנאפס

ווינשען א הארציגען מזל-טוב און א גליקליך צו-זאמענלעבען ותן הימעל און פרוי.

א הערצליכען מזל-טוב

ווינש איך מיין בעסטען פריינד ה׳

עקיבא גרינבוים און פרוי

צום געבורט פון זייער ניי-געבוירענעם זוהן. כ׳ווינש זיי, אז זיי זאלען דערלעבען זייער זוהן צו דערציהען בתוך רחבה

971 אברהם יעקב פלום און פרוי.

צו דער פערלאבונג פון אונזער שוואגער ה׳

הערמאן גראסבערג

מיט פרייליין פאלא גראסבערג

ווינשען מיר זיי עוויגעס גליק און צופרידענהייט זייער וועג זאל מיט בלומען בעשטרייט זיין.

שוואגער נאטשטיין און פרוי

שוואגער רייטער און פאמיליע. 979

Dr. med.

J. Polakow

ספעציאליסט פאר

קינדער-קראנקהייטען

Konstantynowska 37

טעלעפאן 39-75

נעמט אן פון 5—6½ אוו. אין דער היים און פון 2—3 אין דער לעטשניצע אויף גערם-מארק, פעטריקאווער 294.

- Dr. -

Z. Rakowski

ספעציאליסט פאר אויערן, נאז, האלז, און לונגען-קראנקהייטען.

קאנסטאנטינאווסקא 9

טעלעפאן 27-81.

שפרעכשטונדען פון 12 ביז 2 און פון 5 ביז 7. נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—3 נ.מ.

Dr. med

STUPEL

Szkolna 12

ספעציאליסט פאר הויט, האר און וועגערישע קראנקהייטען, מענער-שוועכע, רענטגען-שטראהלען און קווארץ-ליכט, עלעקטרא-טעראפיע.

נעמט אן פון 6—9 אין אווענד, פריערן—12 ביז 3 נאכט. 873

Dr. med. J. Szmerłowski

פרויען-קראנקה. און אקושעריע

נעמט אן פון 3 ביז 5.

פיעטריקאווער 17,

טעלעפאן 7-13.

די בעסטע שמיטאנקאווע שאקאלאדע

קומט די טעג או. פערלאנגט איבעראל!

J. LEWIT i A. BRZEZIŃSKI

(MECHANICZNA TKALNIA i SKRĘCALNIA)

BRZEZNA 3/5 (róg Piotrkowskej)] Tel. 738

נעמט אן אויף לויהן צו וועבען

ווי אויך צו צווערנען אלע גארן נומערן.

די פאבריק איז פערזעהן מיט אלע נויטיגע געהילפס - מאשינען.

די רעעלסטע בעהאנדלונג,

און גוטע אויספיהרונג,

611 אינפארמאציעס צו ערפאהרען אין דער פאבריק א גאנצען טאג:

גרויסע שרפה אין לאדז.

אפּגעברענט צאפּ'ס וועבעריי, שפּינעריי און אפּרעטור אויף יוליוש-גאס.

1,200 ארבייטער געבליבן אהן ברויט. — אלע פייער-לעשער-אפטיילונגען האבן געלאשען די שרפה, — די סכנה, אז דער דאמף-קעסעל זאל אויפרייסן. — די פאבריק איז געווען אסעקורירט.

נעכטען אָרום 7 אין אָוונט זענען אַלע לאָדזער פייערלעשער-אָפּטיילונגען גלייכצייטיג אַלאַרמירט געוואָרען פון דער ידיעה:

— ס'ברענט!

ס'האָט זיך באַלד אַרויסגעשטעלט, אַז די שפּינעריי, אַפּרעטור- און וועבעריי-פאַבריק פון די ברידער צאַפּ, אויף יוליושאַ-גאַס 18 איז אַרומגענומען אין פלאַמען.

אויפ'ן אָרט זענען באַלד אַרויסגעפאָהרען אַלע פייערלעשער-אָפּטיילונגען מיט'ן קאָמענדאַנט שייבלער בראש. ס'איז אויך באַלד אָנגעקומען אַ גרעסערע אָפּטיילונג פּאָליציי מיט'ן קאָמיסאַר ווייצר בראש.

צוליב'ן שטאַרקען ווינט האָט זיך דאָס פייער פערשפּרייט מיט אַ בליץ-שנעלקייט און אין משך פון אַ קורצער צייט אַרומגענומען די גאַנצע 3-שטאָקיגע געביידע, מיט אַלע מאַשינען, וועלכע האָבען זיך דאָרט געפונען.

מחמת דער פאַבריקס-קעסעל איז נאָך געווען פול מיט דאַמף און ס'האָט געדראָהט, אַז דער קעסעל זאָל פּלאַצען, וואָס ס'וואָלט מיט זיך געבראַכט אַ מורא'דיגען אויפרייס, — האָבען די פייערלעשער אין דער ערשטער רייה זיך געוואָרפען אָפּצוראַטעווען דעם דאַמף-קעסעל און קוים-כל — אַרויסלאָזען דעם אָנגעזאַמעלטען דאַמף.

נאָך לאַנגער מיה און שווערער אַרבייט איז דאָס אויך געלונגען.

ערשט שפּעטער האָבען די פייערלעשער זיך גענומען ראַטעווען דעם פּאַלאַץ, וואָס געפינט זיך נעבען דער פאַבריק.

דאַן איז געווענדעט געוואָרען די אויפמערקזאַמקייט אויף די זייטיגע בנינים, בעזונדערס האָט מען געמוזט אָפּראַטעווען דאָס 5-שטאָקיגע הויז, וואָס געהערט צו אַ געוויסען יאַריש אויף יוליושאַ 20, און וואָס איז נאָך נישט פערברענט, אַזוי, אַז דאָס האָלץ, און די לייכט-ברענענדע מאַטעריאַלען, האָבען זיך שנעל געקענט אָנצינדען.

ערשט ווען די אַלע פערהיטונגס-מיטלען זענען אָנגענומען געוואָרען, האָבען די פייערלעשער זיך גענומען צו דער אַרבייט פון לאָקאַליזירען און פערלעשען דאָס פייער אין דער פאַבריק גופא.

דאָס לעצטע האָט זיך אָבער אַרויסגעוויזען כמעט ווי צוועקלאָז. דאָס לייכט-ברענענדע מאַטעריאַל, וואָס האָט זיך געפונען אין דער פאַבריק, די מיט אייל בעגאָסענע מאַשינען, די האָלץ-פּאָדלאָגעס און לייטערס, — דאָס, אַלץ האָט שוין געברענט און זיך אַלץ מעהר צו-פלאַקערט.

דער הימעל איז געוואָרען פייער-רויט און בעלויכטען אַלע שכונות'דיגע גאַסען. די פלאַמען, וועלכע האָבען געבושעוועט אין דער הויך, האָבען זיך געזעהן אויף קילאָמעטער-ווייט. אויף דער גאַנצער פּשעיאַזד און קילינסקיע-גאָ פון איין זייט, נאַוראָט און מאַרגאָ-ווע פון דער אַנדערער זייט, זענען גע פאַלען פונקען און ממש אונמעגליך געמאַכט דאָס געהן אויף דער גאַס.

אין דער פאַבריק גופא זענען די מאַשינען שנעל פערברענט געוואָרען. אַלע טרעפּען, לייטערס און פּאָדלאָגעס זענען איינגעפאַלען, אַזוי, אַז אין משך פון אַ האַלבער שעה זענען שוין געשטאַנען בלויז מויערען.

אַ שרעקליכען איינדרוק האָט אויך געמאַכט פאָלגענדער פאַקט: נעבען דער פאַבריק האָט זיך געפונען אַ נעסט פון טויבען. ווען דאָס פייער האָט אויסגעבראָכען, זענען די טויבען אַרויס פון דער נעסט און זיך בשום-אופן נישט געקענט קיין אָרט געפונען. זיי זענען געפלויגען איבער די פלאַמען, מ'איז געהאַט ווייטער צו פליהען און געשוועבט צווישען די פונקען פאַלענדיג בּיסלעכווייז.

אין מיטען דעם גערויש פון די פייערלעשער-אויטאָ און די טרומייט-סיגנאַלען, האָט זיך יעדעס מאָל געהערט אַ הילכיגער קנאַל; — דאָס איז יעדעס מאָל אַנ'אַנדערע מאַשין-טייל אַראָפּגעפאַלען פון אַ שטיק פּאָדלאָגע אונטען אַראָפּ, און פערוואַנדעלט אַלץ גרעסערע פייער-זיילען.

*

די פּאָליציי-אָרגאַנען האָבען באַלד פון אָנהויב אָן אונטערגענומען די אויספאָרשונגס-אַקציע, כדי פעסטצושטעלען די סיבה פון דער שרפה. דערווייל איז נאָר פעסטגעשטעלט געוואָרען פאָלגענדעס:

אין דער שפּינעריי, אַפּרעטור און וועבעריי זענען לעצטענס געווען בעשעפטיגט 1200 אַרבייטער.

נעכטען האָבען די אַרבייטער פערענדיגט די אַרבייט 5 אַ זייגער נאָכמיטאָג, בעקומען די פענסיע און אַהיימגעגאַנגען.

אַרום 6 אין אָוונט האָט דער פּאַרטיע פון דעם דערבייאיגען צילקע'ס הויז בעמערקט, ווי פון אַ פענסטער, וואָס געפינט זיך לינקס פון צאַפּ'ס פאַבריקס-געביידע שלאָגט אַרויס אַ רויך. דער פּאָרטיע האָט געוואָלט אַריבער צום פּאָרטיע פון צאַפּ'ס פאַבריק, אָדער ער האָט דאָרט קיינעם נישט געטראָפען. דער ה' צילקע אַליין, ווען דער פּאָרטיע האָט מודיע געווען וועגען דעם רויך, האָט דעריבער טעלעפאָנירט נאָך די פייערלעשער.

דער רויך האָט טאַקע געשלאָגען פון ער ליגקער זייט פאַבריקס-געביידע, וואו אין פּאַרטער האָט זיך געפונען די שפּינעריי.

דער ווינט האָט אָבער אַזוי געבלאָזען פון אַלע זייטען, אַז די פלאַמען האָבען אַרומגענומען די גאַנצע געביידע און יעדע רעטונגס-אַקציע איז געווען אָהן ערפאָלג.

*

צווישען דעם טויזענד-קעפּיגען עולם, וואָס איז געקומען פון דער גאַנצער שטאָט זיך צוקוקען צו דער שרפה, האָבען זיך אויך געפונען אַרבייטער פון צאַפּ'ס פאַבריק, וועלכע זענען באַלד געוואויר-געוואָרען וועגען דער שרפה.

מ'האָט טאַקע געהערט פון די אַרבייטער אַזעלכע ווערטער, ווי:

— אָט האָבען מיר אַ יום-טוב. און וואו וועלען מיר ווייטער נעהמען ברויט?

קוקענדיג אויף דער ברענענדיגער פאַבריק האָבען די אַרבייטער שוין געזעהן פאַר זיך דעם גאַנצען גרויל פון דייער מאָרגען: אַרבייטסלאָזיגקייט, הונגער, קעלט...

*

ביז שפּעט אין דער נאַכט האָבען נאָך געטליעט די איבערגעבליבענע שטיקער און אויפ'ן אָרט האָבען אַ גאַנצע נאַכט דיזשורירט פייערלעשער.

פון דער גאַנצער פאַבריק זענען נאָר געבליבען אָפּגעברענטע מויערען.

ווי מיר דערוויסען זיך, איז די פאַבריק געווען אַסעקורירט.

פון דאָנערשטאַג דעם 23-טען ביז דעם 27 נאָוועמבער ד. י.

א גרויסער פּראַכטפולער יום-טוב-פּראָגראַם!

צי לוינט צו לעבען?

(אויף אַ גלייכשינגען ווענ) 8 אַקטען פון לעבען פון גרויסשטעט'ס דאָן זשואַנען, אין די הויפּטראָלען

די אונפערגלייכליכע Ellen Kürti i Olaf Fjord

„צי לוינט צו לעבען"?

אָט דער פילם אויף וועלכען די גאַנצע וועלט וואַרט, דאָס איז אַ פראַגע, פאַר וועלכער דער מענש לעבט. כדי צו קענען ענטפערען אויף די פראַגע, מאַ אייַלט צו זעהען דעם אויסער-געוועהנליכען פילם.

קינאָ ביי'ם קאָאָפּעראַטיוו פון מלוכה-, קאָמונאַלע און געזעלשאַפטליכע בעאַמטע

40 שיענקעוויטשאַ 40.

אָנהויב אין געוועהנליכע טעג 4 אַ זייגער נ.מ. און 9.30 אַ זייגער אָוונט.

שבת און יום-טוב — פון 2 אַ זייגער נאָכמ.

ערשטקלאַסיגער

בוכהאלטער

אין דער שטרימף-בראַנזשע

גוט בעקאַנט מיט אַלע צווייגען פון דער בראַנזשע (ווי פאַבריק-פיהרונג, פאַך-קענטנישע און קונדשאַפט אויפוואַרטונג און הויגע) זוכט ענטשפּרעכענדע שטעלונג. בעסטע רעפערענצען. נעפל. אָפּערטען אין דער אַדמיניסטראַציע אונטער „ערשטקלאַסיגע שטרימף-קראַפט".

959

קומט און איבערציינגט אייך!

אַלער אַרט ביטעס, פּאַראַגיעס, רעקורסען, אַפּעלאַציעס און אַלע געריכטס פינאַנץ- אַדמיניסטראַטיווע און קאָמונאַלע אינסטאַנ-ציעס ווערען אמבעסטען, אמביליגסטען און אמשנעלסטען

...... ערלעדיגט אין ביוראָ ......

האכבערג פאנסקא 1, טעל. 36-77.

בעמ.: טעגליך פון 3 - 5 ווערען ערטיילט עצות און אָנווייזונגען אין אַלע שטייער-אָנגעלעגענהייטען דורך ה' האכבערג זעלבסט.

כ'קויף אויך אויס פּאַטענטען פאַר 1927.

פּראָטעסטירטע וועקסלען ווערען אָנגענומען אויפצומאָהנען.

1252

פעל'ץ-ווארען

אין א גרויסען אויסוואהל, אויף גינסטיגע בעדינגונגען

עמפפעהלט:

Szwarzman i Grynszpan

Piotkowska 17, Tel. 19-42.

קורושנער-ווערק. אויפ'ן אָרט אונטער אונזערע פערזענליכע ליטונג.

כ'קויף און רויען צושטאַנד פּיקסען, מערדער, טכורזשען, וויעוויערקס און צאָהל די העכסטע פּרייזען.

פערקויפט בילינג

(צוליב אַברייזע)

פיאנינא

פירמע עד. זיילער,

עס- און שלאף-צימער, ווי אויך א קוכען-איינריכטונג.

44 גדאנסקא 44,

אין הויף, אָפיציגע, 1, שטאָק.

106

פון 3 ביז 6 אין אָוונט. רעכטע טיר.

עס זענען אנגעקומען די לעצטע נייהייטען פון

יאסעלע ראזענבלאט

רוימאַן און אויך אַנדערע חונים פון וועלטליכען רוהם

POLTON פעטריקויער 47

רייכער אויסוואהל פון אידעאַל שפּילענדע גראַמאָפאָנען, מוזיק-אינסטרומענטען, פּליטען, לעצטע טענץ און אָפּערע נייהייטען.

849

אַמעריקאַנישע פּליטעס פון יאָסעלע ראָזענבלאַט פון 10 ביז 20 זל.

ערשטקלאסיגער

קירזשנער-אטעליער

שאליט, פיעטריקאווער 16 (פּאָלודניאָווע 3).

בעהמט אָן זעמפּליכע פעלץ-אַרבייטען פון אייגענע און אָנפערטרויטע סחורה. מיט די נייעסטע מאָדעלען צו די ביליגסטע קאָנקורענץ פּרייזען.

102

קומט און איבערציינגט אייך!!!

ווארשאווער מאגאזין פון

שיך

J. NAGLER, PIOTRKOWSKA 109

עמפפעהלט אויף דער צייט פון

קארנאוואל

באלאווע און אווענד-שיך

פון די נייעסטע פאַסאָנען.

994

Dr. KLOZENBERG

צוריקגעקעהרט.

997

עס קלינגט שוין אין גאנץ לאדז,

אַז אַלע אַרט ביטעס. פּאַראַגיעס, רעקורסען, אַפּעלאַציעס און אַלע געריכטס-, פינאַנס-, אַדמיניסטראַטיווע און קאָמונאַלע אינסטאַנציעס ווערען אמבעסטען, אמביליגסטען און אמשנעלסטען ערלעדיגט אין ביוראָ

„פאלאניא" אלעיא 1 מאי 7.

וויכטיגע בעמערקונג: טעגליך פון 5 ביז 7 ווערען ערטיילט עצות און אָנווייזונגען אין אַלע שטייער-אָנגעלעגענהייטען דורך ה' לעאָן שווייצער. איבערזעצונגען: האַנדעלס און פּריוואַט-קאָרעספּאָנדענץ, קאָנטראַקטען. פּראָטעסטירטע וועקסלען ווערען אָנגענומען אויפצומאָהנען מיט אייגענע קאָסטען. מיטגלידער פון פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען צאָהלען 25% ביליגער.

בעקאנטמאכונג.

איך אַלס בעוואוסטער פאַכמאַן, מאַך בעקאַנט מיינע ג. קונדשאַפט, דאָס די פאַבריק פון שאמאט-אייוועז און קוכען פון די בעוואוסטע פירמע גרינהאַלץ און ראָזענבלום פון וואָלטשאַנסקאַ 63 איז געוואָרען סעפּאַרירט און כ'האָב געעפענט אַ פאַבריק אויף

פעטריקאווער 37

וואו איך בעזיץ אַ גרויסען אויסוואהל פון פערשידענע

שאמאט-אייוועז און קוכען

פּינקטליכע אויספיהרונג! ועילע בעהאַנדלונג!

מיט אַכטונג י. גרינהאלץ, פעטריקאווער 37.

707

נייע עקסצעסען געגען יודען אין רומעניען.

כוליגאנישע רומענישע סטודענטען בעפאלען אין קלויזענבערג א יודישע פערוויילונג, שלאגען מכות רצח די געסט און 14 יודען ווערען שווער פערוואונדעט.

רומענישער אנפאל אויף דער יודישער פערוויילונג אין האטעל „ניו-יארק".

בודאפעשט, 23 (אטע) אין קלויזענבורג (רומעניען) איז געקומען צו דראהענדע עקסצעסען געגען יודען. א מחנה סטודענטען האבען זיך אריינגעריסען אין א לאקאל, וואו עס איז פארגעקומען א פערוויילונג פאר א יודישען וואוילטעטיגען צוועק.

צווישען פערזאמעלטען עולם איז געשטאנען א געוואלדיגער פאניק. פאליציי און מיליטער האבען זיך אריינגעמישט און צוריקגעשטעלט אין ארדנונג. 14 פערזאנען זענען שווער פערוואונדעט געווארען.

קלויזענבערג, 23 (טעלעגראפיש דורך י. ט. א.) דא זענען פארגעקומען מאסען-עקצעסען פון כוליגאנישע סטודענטען אויף יודען. 120 כוליגאנישע סטודענטען, וואס זענען געווען בעוואפענט מיט שטעקענס זענען אנגעפאלען אויף אן איבערפולטען זאל, וואו ס'איז פארגעקומען א יודישע וואוילטעטיגע פארשטעלונג. ס'איז ענטשטאנען א שרעקליכע פאניק. מיט שטעקענס און שטיינער זענען 4 פערזאן שטארק פערוואונדעט געווארען און 20 פערזאן זענען שטארק צוקלאפט געווארען. פיל פרויען האבען געח'לשט. די אנוועזענדע דא טורים האבען די געליטענע ערשטע הילף אויפ'ן ארט. די אנגעקומענע פאליציי האט זיך נישט געקענט קיין עצה געבען מיט די צעבושעוועטע כוליגאנעס. ערשט אן אנגעקומענע מיליטער-אפטיילונג האט צוטריבען די איידעלע חבריה 25 סטודענטען זענען ארעסטירט געווארען, זיי זענען אבער באלד בעפרייט געווארען, דאס חוצפה'דיגע אויפפיהרען זיך פון די סטודענטען, האט ביי דער יודישער בעפעלקערונג ארויסגערופען א גוואלדיגע אויפרעגונג. די יודישע בעפעלקערונג לעבט אין שרעק.

בודאפעשט, 23. (ספעציעלע דעפעשע) וועגען די עקסצעסען אין קלויזענבערג גיט מען נאך איבער:

די פערוויילונג האט איינגעארדענט די יודישע הילף-געזעלשאפט פאר יתומים אין די זאלען פון האטעל „ניו יארק".

א טייל פון די כוליגאנישע סטודענטען, וועלכע האבען זיך אריינגעריסען אויף דער פערוויילונג האבען געכאפט פון דער קוך אלע מכשירים, דערמיט אריינגעלאפען אין זאל און געווארפען אויף די יודישע אנוועזענדע.

דער שטאדט-קאמענדאנט, וועלכער איז אנגעקומען אויפ'ן ארט פון געשעהעניש, האט צוגעזאגט דער יודישער געזעלשאפט פולשטענדיגע זיכערקייט.

כדי נישט צו דערלאזען ווייטערדיגע עקסצעסען, זענען ארויסגערופען געווארען קאוואלעריע און א מילעריע.

פאלעסטינא-אמט אין ווארשא דראהט נישט צו שיקען קיין עולים דורך רומעניען

ווארשא, 23. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט. פריוואטע פערזאנען, וואס קומען אן פון רומעניען גיבען איבער, אז אויף די באהנען קומען פאר עקסצעסען. פיל עולים, וואס פאהרען דורך רומעניען האבען דעריבער מורא צו פאהרען.

דער צענטראלער פאלעסטינא-אמט האט זיך דעריבער געווענדעט צו דער רעגירונגס-שיף-געזעלשאפט „סמר", אז זי זאל זיך פעראינטערעסירען מיט די געשעהענישען און. אז אויב זי וועט נישט גאראנטירען די זיכערקייט פון די דורכרייזער, וועט דער א"י-אמט נישט שיקען קיין עולים דורך רומעניען.

לוצאטי פראטעסטירט געגען די אנטי-יודישע עקסצעסען אין רומעניען.

מיילאנד, 23 (טעלעפאניש דורך יט"א) די גרויסע איטאליענישע צייטונג „קאריערא דע לא סערא" האט פערעפענטליכט אן ארטיקעל פון גרייז-גרויען יודישען סענאטאר לואידזשי לוצאטי. אינ'ם דאזיגען ארטיקעל פראטעסטירט ער שארף געגען די אנטי-יודישע עקסצעסען אין רומעניען און פאדערט אויף די פעלקער-ליגע, אז זי זאל נעהמען אין שוץ די יודישע מינדערהייט אין רומעניען.

ערב רעקאנסטרוקציע פון קאבינעט.

ווארשא, 23. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אין די פאליטישע קרייזען רעדט מען איצט זעהר ערנסט וועגען א פארשטעהענדער רעקאנסטרוקציע פון קאבינעט. ווי בעוואוסט האט דאס ארטיקעל פון דעם. דיאמאנד וועגען א מעגליכקייט פון א צוזאמענארבייט צווישען די סאציאליסטען מיט דער רעגירונג, אויף זיך געצויגען די אויפמערקזאמקייט פון די לייטענדע קרייזען און דעם. דיאמאנד איז אפילו וועגען דעם ארויסגערופען געווארען אין שלאס צום פרעזידענט. די רעזאלוציע פון פארטיי-ראט פון פ.פ.ס., וועלכע פאדערט נור א רעקאנסטרוקציע פון קאבינעט. נישט שטעלענדיג זיך אין אפאזיציע צום מארשאל פילסודסקי, האט ווידער אמאל געמאכט אקטועל די פראגע וועגען צוציהען איינציגע לינקע קלובען צו דער ארבייט מיט דער רעגירונג. די בעראטונג, וואס איז מיטוואך פארגעקומען אין שלאס, אין וועלכער עס האבען זיך בעטייליגט דער פרעמיער פילסודסקי וויצע-פרעמיער און איינציגע אנגעזעהענע פאליטיקער. האט ווי מען פערזיכערט, געזאגען דעם רעזולטאט, וואס עס זאל פארקומען א רעקאנסטרוקציע פון קאבינעט. די רעקאנסטרוקציע וועט אבער פארקומען ערשט נאך די חגאות.

שווארצבארד'ס לעצטער פערהער.

פאריז, 23. (טעלעגראפיש יט"א). היינט איז דא פארגעקומען דער לעצטער פערהער פון שלום שווארצבארד ביים או ספארשונגס-ריכטער. שווארצבארד האט דערצעהלט זיין ביאגראפיע. בעזונדערס פיטים פון די לעצטע יאהרען.

שווארצבארד איז געווען זעהר אפגע-הערציג און דרייסט. דער פראטאקאלאנט האט גענוי פע צייכענט אלץ, וואס שווארצבארד האט דערצעהלט. ביים פערהער איז אנוועזענד געווען שווארצבארד'ס פערטיידיגער גוטשא.

Grand-Kino

גרויסער פרעהליכער י"ט פראגראם!

די אונפערגלייכליכע וועלט-קאמיקער,
די קעניגס פון געלעכטער
אין 12 אקטיגער רעוויע א. נ.
„די איירימס אין פערלעגענהייט".

אונבעגרינדעטע קלאגען וועגען אמאסען-גרויש פון פרעמדע.

ווארשא, 23. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט), אין צוזאמענהאנג דערמיט, וואס דעם 1-טען יאנואר 1927 געהט אריין אין קראפט די פעראָרדנונג וועגען פרעמדע, האבען זיך פערשפרייט קלאנגען, אז מען זאל ארויסטרייבען מאסענווייז די פרעמדע פון פוילען.

כדי פעסטצושטעלען צי די דאזיגע קלאנגען האבען עפיס א יסוד, האט זיך דער רוסישער אויפוכס-קאמיטעט אין פוילען ווענדען דעם געווענדעט צום אינערן-מיניסטער.

אין דער תשובה פערזיכערט דאס מיניסטעריום, אז די דערמאנטע קלאנגען האבען נישט קיין שום יסוד.

גלייכצייטיג מאכט דאס אינערן-מיניסטעריום אויפמערקזאם, אז דאס איינפיהרען אין לעבען די נייע פעראָרדנונג וועגען די פרעמדע, וועט מיט גארנישט שטערען דאס ווייטערע אויפהאלטען זיך אין פוילען פון די פרעמדע, וועלכע וואוינען דא אויפ'ן גרונד פון קארטי-פאביטי א-ער אויל-קארטען.

ערמארדעט א יודישע פאמיליע אין ריגא.

ריגא, 23 (טעלעגראפיש דורך י.ט.א.) היינט איז דא אויסגעפיהרט געווארען א שרעקליכער מארד איבער א יודישער פאמיליע.

אין געוועלב פונ'ם סוחר פנחס אנטאקאל זענען אריינגעקומען אונבעקאנטע באנדיטען און האבען אויף אן אכזריות'דיגען אופן דערמארדעט דעם סוחר, זיין פרוי און דעם 16 יעהריגען יודישען אנגעשטעלטען שאליטא.

נפטר געווארען דער פינטשעווער רב זצ"ל.

פינטשעוו, 23 (טעלעפאניש) אין עלטער פון 87 יאהר איז נפטר געווארען דער פינטשעווער רב ר' שבתי הכהן ראפאפארט. דער פערשטארבענער איז געווען פינטשעווער רב אן ערך 40 יאהר. ער איז געווען איינער פון די גרויסע מיוחסים אין דער רבנ'ישער וועלט.

די לויה איז פארגעקומען נעכטען אין פינטשעוו. עס זענען געקומען די רבנים פון קעלץ, כמיעלניק, בוסק און וואדיסלאוו.

אלס ממלא מקומו איז בעשטימט געווארען דער וואדיסלאווער רב. דער נפטר איז א פעטער פון דעם נייעם רב, וועלכער הייסט אויך ר' שבתי הכהן ראפאפארט.

דין תורה צווישען רב קעסטענבערג און ראדאמער יודישע קהלה.

ווארשא, 23 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) היינט האט זיך אנגעהויבען דער דין תורה צווישען רב קעסטענבערג מיט דער ראדאמער יודישער קהלה.

די אויפרעגונג אין דייטשלאנד

צוליב דעם פסק-דין פון פראנצויזישען מיליטער-געריכט.

פאריז, 23 (אטע). דער אורטייל פון מיליטער-געריכט אין לאנדאו ווערט ווייטער קריטיקירט דורך דער דייטשער פרעסע.

„בערלינער טאגעבלאט" שטעלט פעסט, אז דער 24-שעה'דיגער טערמין, וועלכער איז געגעבען געווארען אויף צו אפעלירען געגען אורטייל אויף די 6 דייטשען איז אבגעפאלען אזוי ארום איז דער אורטייל אריין אין קראפט. דער אומגערעכטער פסק מוז אבער ארויסרופען אן אומ-זופריעדענהייט ביי אלע דייטשע בירגער.

אויף ווי ווייט דער דאזיגער ענין אינטערעסירט דייטשלאנד, בעווייזט דער פאקט, אז שטרעזעמאן האט געהאט א שמועס מיט דעם פראנצויזישען אמבאסאדאר אין בערלין און דער דייטשער אמבאסאדאר האט קאנפערירט מיט'ן דעפארטאמענט דירעקטאר בערטעלא.

כמעט די גאנצע דייטשע פרעסע שטעלט איינשטימיג פעסט, אז דער ארויסגעטראגענער פסק דין אין לאנדאו איז זעהר געפעהרליך פאר דער ווייטערדיגער ארבייט צו דערנעהנטערען דייטשלאנד מיט פראנקרייך.

נעכטען אווענד האט זיך אין בערלין פערשפרייט א קלאנג, אז די פראנצויזישע מאכט זאל בעגנעדיגען די פער אורטיילטע דייטשען.

בעקאנטמאכונג.
דער איבעראל בעריהמטער אבער-פעלדשער זינגער פון ווארשא
שווענטאיערסקא 34 וואס א דאנק זיין גוטען ראט זענען פיל מענשען געהיילט געווארען אויף די שלעכטע שלאפקייט גאלשטיינער, לעבער און נעלבזוכט וועט זיין אין לאדז שבת 25 און זונטאג ד. 26 ד. מ. 6 פיעטריקאווער 6
ביי ה' זאקס.
968

IRYSY ŚMIETANKOWE
„ALFA"
ŻĄDAĆ WSZĘDZIE

ווינער אפערעטע אין סקאלא-טעאטער
דירעקציע: זעמאן.
היינט, פרייטאג, ווערט נישט געשפילט.
מארגן שבת, 11.30 פארמ. א קינדער-פארשטעלונג. צו בילגע פרייזען
„דאס רויטע היטעלע".
3.30 נאכמיטאג — „דאס האלאנד-מיידעל"
8.15 אווענד-פרעמיערע „דאלי" אפערעטע אין 3 אקטען פון הוגא הירש.

Reduta
שלאגער איבער שלאגערס! קומט און שטוינט!
„די עלענדע" (NĘDZNICY)
לויט'ן אונשטערבליכען ווערק פון ויקטאר הוגא.
מארגען, שבת און זונטאג-אנפאנג 2 נאכמ. פרייזען אויפ'ן ערשטען סעאנס: אלע פארטער-פלעצער 2 זלאטים; אלע באלקאן-פלעצער-1 זל.

Dr. ADAM Grosglik
Al. Kościuszki 27, tel. 51-78

Dr. med. Różaner

Dr. med. Braun

Dr. Czesław Jastrzębski
spec. chor. oczu
po powrocie do zdrowia wznowił przyjęcia
Piotrkowska 121
od 4-6 i w lecznicy, Zachodnia 27, od 10 do 11 i od 3-4

ווען קליינע גרויסלען זיך
אדער סמעטאנא ביי דער מאכט.

– פון –
ב. זינגער.

צי שטעהען מיר ערב א מלחמה צו־ליב ליטע? ניין — די רעוואלוציע איז שוין פאריבער, די נייע מאכט בעפעס־טיגט זיך און פרובירט זיך צו חבר'ן מיט די דארטיגע פאלקס סאציאליסטען, עפעס מיהרט מען אונטערהאנדלונגען מיט די נאציאנאלע מינדערהייטען און דער עיקר די אלע דראהונגען פון די איצטיגע מאכט־האבער בנוגע דעם פוי־לישען שכן טראגען א גאנץ פלאסאגישען כאראקטער: די ליטווישע „דיוויזיעס" און „קארפוסען" האבען זיך נישט א ריהר געטון פון קאוונע קיין ווילנע, דער „מיליאן" ליטווישע סאלדאטען איז גע־בליבען אויף די ערטער אין קאוונע, מאריאמפאל און שאוול. עס איז אלוא שטיל און ר'היג, גישט קוקענדיג אויף דער עקסיסטענץ פון א פעלקער־בונד מיט דעם ווערסאלער טראקטאט.

די עפענטליכקייט האט אבער אין די ערשטע פאר טעג געלעבט אין איין שרעק, אלע האבען געפהזט א געפיהל, אז אט אט און מיר שטעהען פאר א סטראטעגיע־ער טראגעדיע, אז איינער פון די, וואס האט אנגעדרעהט די ליטווישע מאריאנעסקע פון סמעטאנא אפצושפילען די איצטיגע ראל, וועט אליין ארויף אויף דער פאליטישער סצענע און ממילא וועט די שפיל שוין ארומנעמען א סך פיגורען, וואס האבען שוין לאנג נישט גענוצט צו ערנסטער ארביים: גראנא־טען, גאזען, עראפלאנען.

ווער האט אבער אנגעדרייט די מא־ריאנעטקע? אט דאס איז געווען די הויפט־פראגע. מען האט פריהער געמיינט, אז געטון האט עס ענגלאנד, וועלכע איז געווען „שטארק פעראינטערעסירט, אז ליטע זאל זיך נישט חבר'ן מיט דער ראטען־מאכט און ממילא אויך נישט מיט־ציהען עסטלאנד, לעטלאנד. אבער אט לעזען מיר א גאנץ קלארע רעדע פון וואלדעמאראס, אז ער האט נישט בדעה צושטעלען אונטער א פראגע־צייכען דעם

סאוועטיש ליטווישען גאראנטיע־פאקט, פערקעהרט, די האנדעלס אונטערהאנד־לונגען ווערען געפיהרט ווייטער.

עס קען אויך קיין רייד נישט זיין, אז דער דייטש־אריענטירטער סמעטאנא זאל פלוצים וועלען איינרייסען מיט דייטשען, גראד אין דער מינוט, ווען נאר זיי קענען זיין די בעסטע פערבינ־דעטע פון ליטע אין פעלקער־בונד און די פערזארגערס פון ליטווישע אינטע־רעסען אין ראט פון פעלקער־בונד.

ווער האט אלזא אנגעדרייט די א־זיגע מאריאנעטקע איז שווער פעסטצו־שטעלען. עס איז אבער איין זאך קלאר פון דער איצטיגער ליטווישער איבער־קעהרעניש, אז מיר וועלען נאך נישט איינמאל זיין אין שרעק און ציטערן פאר אט די קליינע מלוכות, וועלכע די „פעלקער־גישע" טעאריע פון „זעלבסט בעשטימונג" האט אויסגעשניטען אויף אזא אופן, אז זיי שטערען דעם וועג צווי גרויסע מלוכות און קענען זיך נישט בינדען מיט קיינעם.

די דאזיגע „זעלבסטבעשטימונג" האט פאבריצירט מלוכות מיט אנדערטהאלבען ס'מאלאווינאר ביהגער, מען האט די דערמאנטע „גרויסמאכטען" געגעבען א רעכט צו האבען פעסטגעשטעלטע גרע־ניצען, די מלוכות האבען זיך אליין גע־נומען דאס רעכט צו האבען אפעטיטען און מען האט איי־ענע מארקעס, אייזע־נע וויזעס, אייגענע פעסער, אייגענע סאלדאטען, אייגענע דעפענסיווע מיט קאנטר־אפענסיווע־אפטיילונגען מיט מא־יארען, וואס דהאבען גארנישט דאגע־גען, אז מען זאל צוריק־שטעלען די מלוכה אין איהרע אמאליגע „היסטאָרי־שע" גרעניצען.

די היסטעריע פון היסטארישע גרע־ניצען האט אויך ארומגענומען ליטע. זי וויל, זי מוז צוקומען ביז ביאליסטאק און דערוויל. כל זמן זי האט דאס נישט, שפילט זי זיך אין גרויסמעכטיגקייט דורך אונטערדריקען נאציאנאלע מינדערהיי־טען. דורך געבען אנ'ערקלערונג, אז זי וועט ארויסגעבען ווענען די מיעוטים א בעזונדערען געזעץ.

איז געווען רוהיג א פאר ח'שים, האט געהערשט שלעזוויטשעס רעגי־רונג, וואס האט פערשטאנען, אז א קליי־נע מלוכה דאַרף זיך פערשטענדיגען מיט די שכנים און דערגענצען מיט לאנגזאמע פרידליכע פאליטיק דאס, וואס די „יונרעפאלישע" געאגר'פיע האט אנגעבראכ'עט. האט עס נישט געפויגט. אויף דער סצענע האט געמוזט ארויס־שפרינגען דוקא סמעטאנא, וואלדעמא־ראס, שאוליס, דריי כאדעקישע גרופי־רונגען — די אלע בייזע כוחות, וואס קענען פערוואנדלען די דאזיגע קליינע מלוכה אין א שרעק פונקט, אין א קנויט, וואס קאן על פי צופאל אנצינדען מזרח־אייראפע, דערפיה'ען צו מלחמות, וואס קענען דראהען מיט א וועלט־אומגליק.

די מלחמה־שרעק איז צייטווייל ג פערביי. זי בלייבט אבער טיף שטעקען אין דער קאנסטרוקציע פון דער איצ־טיגער ליטווישער רעגירונג, אין דעם אנזאג פון פערשארפען דעם קאמף גע־גען דער פוילישער נאציאנאלער מינ־דערהייט און קיין עצה אויף פעריאגען די אלע כמארעס איז נישטא.

די אפעראציע, וואס איז אפגעטון געווארען אין ווארשאַ, די „זעלבסטבע־שטימונג" פון די באלטישע מלוכות איז ז ך נ'ם. הייגט האט געדראהט ליטע. מארגען דראהט לעטלאנד, וועלכע האט אויך איהרע פאשיסטען מיט איהרע גרויס־מלוכה'שע פלענער. די קליינע גרויסלען זיך און עס בלייבט דערפאר אקטועל די פראגע פון מלחמה און שלום.

די יודען אויף די רוסישע קורארטען.
מען כאפט איצט ארויס פאר אמאל. – אויף די כאווקאזער קור־ערטער. – קור־ערטער פערפולט מיט יודען.

דער רוסישער קארעספאנדענט פון לאנדאנער „צייט" ד. וואלין שרייבט פון קאווקאז:

פון גוט עסען, גוט טרינקען און אין דער צייט שלאפען האלט א יוד נישט. אונזערער א היימישער יוד וועט זיך קיינמאל נישט זעצען עסען. נאר ער'כאפט „נעהמען עפעס אין מויל ארייין". ער טרינקט נישט, נאר ער „נעהמט א קא־פעטשקע", ער שלאפט נישט נאר ער „כאפט א דרעמל".

אט די אלע אויסדריקען כאראקטע־ריזירען אויסגעצייכענט די בעציהונג פון דעם פערהאָרעוועטען יודען צו דאס ביסעל עולם הזה.

אפהיטען דאס געזונד — דערויף האט א יוד קיין געלד נישט, — נאר קורירען זיך — דאס האט ער ליב ווי דאס לע־בען; קוועטשט איהם צו, איז ער גרייט די לעצטע בעבעכעס צו פערקויפען, אבי ראטעווען זיך".

דאס לעבען איז ביי איהם הפקר, נאר פאר'ן טויט ציטערט ער — כפנות נפשות.

און דעריבער זענען אלע בעדער, אלע הייל־אנשטאלטען פול מיט יודען.

איך ווייס נישט ווי ביי אייך, נאר ביי אונז טראגט איהר ארו'ם דעם איינ־דרוק, אז קיין אנדערע קור נעמט, אוי־סער יודען, זענען נאר אויף די קור־ערטער נישטא. ד. ה. ס'זענען נישט־יודען אויך דא, נאר זיי זעהען זיך נישט. דער ארבייטער, דער אנגעשטעל־טער, די גרויסע מאסע נישט יודישע קראנקע ליגען אין די סאנאטאריומ'ס,

אין די אפרוה־הייזער און אין שטאדט זעהט מען זיי נישט אן, איהר זעהט בלויז די פריוואט־געסט, פון וועלכע ווייניגסטענס דריי פערטעל זענען יודען.

ס'זעהט אויס, ווי יודען וואלטען גע־וואלט אריינכאפען איצט פאר די אלע לאנגע יאהרען פון רעכטלאזיגקייט, ווען א יודישער נאז — אפילו א דיפלאמיר־טער — האט נישט געטארט שמעקען אפילו די קרימער לופט און א יודישען פוס אפילו פון א „1־טע גילדע" און מיט „פראוואזשיטעלסטווא" — האט נישט גע־טארט בעטרעטען דעם הייליגען קאוו־קאזער באדען.

דערפאר איצט שפארט די יודישקייט פון אלע שפארונעס.

נאר ארויס פון קיסלאוואדסקער וואק־זאל, האט זיך מיר גלייך געווארפען אין די אויגען א שילד מיט „כשר עסען"; אפגעגאנגען עטליכע טריט ווייטער, ווי־דער אמאל „כשר עסען", כשר עסען" אויף יעדער וויגקעל גאס, אפילו איבער די ווילען פון דער גראנדיעזער פארק־גאלעריי איז פערצויגען א ווייסע לייוואנט מיט גרויסע רויטע אותיות: „כשר עסען" א שפייגער, ווי אנדערע געסט, וואס קענען אויסקומען אן „כשר עסען" וואלט נאר אויף דער וועלט נישט געווען.

און דער ערשטער איינדרוק איז, אז ס'זענען טאקע קיין אנדערע קור־געסט נישטא. יודען – אין די הייל־אנשטאל־טען; יודען – אין פארק; יודען – אין קינא און אין טעאטער; יודען – אין רעסטאראנען און קאפע'ס, סיי מיט „כשר" עסען, סיי מיט טריף – אומעטום נאר יודען און יודען.

דאס ביסעל גוים, וואס בלאנקען זיך ראָ צווישען דעם געדיכטען יודישען עולם, האבען דא א פנים פון גרים אין א טרעמדען לאנד און פיהלען זיך, ווי אנגעטויט אין באד.

פונוואנען און וואס טאר א יודען האט איהר דא נישט? גרויס־שטאטישע געפליים, קליין שטעטעלדיגע סוחרימלעך, נעפ־מאנשעס, גלאטע און אויסגעפאשע־טע, ווי די טיראלער בהמות, צארטע מאמעס, טעכטערלעך, וואס קוקען ארויס אויף חתנים, פראנטעוואטע יונגעליימ־לעך, אויסגעצוואגענע ווי כלה מוידען. באלע־באטישע פראווינציעלע יודען מיט זייערע אנגעגאסענע, פריהצייטיג אלט־געווארענע ווייבער, אלטע יודענעס, פון וועלכע ס'שיט זיך שוין פולווער און, וואס האבען נאך פונדעסטוועגען קיין חשק נישט צו שטארבען, אלט־פרענקי־שע יודען מיט בערד און פאות, אפילו יודען מיט רבנישע קאפעליושען מעהלען אויך נישט.

Dr. med. M. GLAZER
ul. ZIELONA Nr. 6
טעלעפאן 45·49
הויט־און וועגערישע קראנקהייטען.
נעמט אן פון 8—9³⁰, 12—2 און 7—8 אוו.

ANGIELSKA HERBATA
SIBUNION

ארום שווארצבארד'ס פראצעס
די אוקראינער פערענטפערע פראסקוראוער פאגראם.
יודען זענען אונטערדריקט פון אוקראינער,

אינ'ם זשורנאל „סטודענסקי וויסט־ניק" וואס גייט ארו'ס אין פראג, דרוקט דער געוועזענער אדיוטאנט פון ווינישענקא. וועלכער איז איצט געווא־רען א מאנארכיסט, י. קאלינאוויטש אנ־ארטיקעל „א פאגראם אדער זעלבסט־ש'ץ?" וואס איז געווידמעט דעם פראס־קוראווער פאגראם. דער מחבר בעמיהט זיך צו דערווייזען, אז סימאסענקא, דער העלד פון פראסקוראוו, האט נישט גע־מאכט קיין פאגראם, נאר ער האט פער־טיידיגט די אוקראינא נישט מאכט גע־גען א יודישען באלשעוויסטישען אויפ־שטאנד. ער פערענדיגט זיין ארטיקעל מיט די ווערטער: „די יודען מוזען גע־דענקען אז אויב עמ'צער הויבט אן א מלחמה דארף ער וויסען, אז דער גליק פון מלחמה קאן זיך בייטען, און עס זענען פאראהן זיגער און בעזיגטע".

*

ווי ווייט עס דערגרייכט דער אנטי־סעמיטיזם, אין געוויסע עמיגראנטישע קרייזען קען מען עס זעהען פון אנ'אר־טיקעל, וואס איז נישט לאנג ערשינען אין איינעם פון די בעסטע אוקראאיני־שע זשורנאלען „נאווא אוקראאינא" אין פראג, וועלכער איז פריהער רעדאגירט געווען פון ווינישענקא און איצט פון ליטקען אוקראאינישען סאציאליסט און רעוואלוציאנער פ. שאפאוואל. דאס אר־טיקעל טראגט דעם נאמען „למען האמת" און איז אונטערגעשריבען פון בעקאנטען אוקראאינישען מוזער ב. גרינאיעוו. רע־דענדיג וועגען פעטלורא'ן און די או־קראאינישע פאגראמען אין אוקראאינא, ערקלערט דער מחבר די פאגראמען דער־מיט וואס „דאס יודישע פאלק און זיין פורזשואזער מעהרהייט איז שטענדיג געווען אנ'עקספלואטאטאר און אונטער־דריקער פונ'ם אוקראאינישען פאלק... קעמפענדיג פאר זיין סאציאל עקאנאמי־שער בעפרייאונג, האט דאס אוקראאי־נישע פאלק נישט געקאנט דערלאזען, אז די יודען זאלען איהם ווייטער עקא־נאמיש עקספלואטירען.. אין דעם ליגען די סיבות פון די יודישע פאגראמען אין אוקראאינא". עס איז כאראקטעריסטיש, אז דער מחבר פון דעם ארטיקעל אנער־קענט נאר דעם פאקט פון פראסקוראָ־ווער פאגראם. ער שרייבט: „עס איז מעגליך(!), אז אויסער דעם פראסקוראָ־ווער פאגראם זענען פארגעקומען פאגרא־מען אויך אין אנדערע פונקטען, אבער וועגען דעם איז אונז בעווי גאר נישט בעקאנט".

סאוועטען ווילען פראוואצירען א דייטש־פראנצויזישען קריג,
שרייבט א דייטשע צייטונג.

בערלין, 23. (ספ. טעל.) „נייע בערלינער צייטונג" האט פערעפענטליכט א סענסאציאנעלען ארטיקעל וועגען דער געהיימער בעוואפנונג פון דער רייכס־וועהר אונטער דער אנפיהרונג פון די סאוויעטען. דער אויטאר פון דעם אר־טיקעל בעשטעטיגט, אז די גרויסע דייטשע אינדוסטריעלער האבען אינ־וועסטירט קאלאסאלע קאפיטאלען אין דער בעוואפנונג פון דער רייכסוועהר אויף דער דייטשער טעריטאריע. די צייטונג דערצעהלט ווייטער, אז טשי־טשערין האט צוגעזאגט צו שפיצען די דייטשע אמוניציע פאבריקען אין רוס־לאנד בתנאי, אז די דייטשע אינדוסטריע וועט זיך פערפליכטען אויסצופיהרען עקסטרעמיסטישע פאליטישע אקציעס, דעם ציל, וואס די סאוויעטען האבען זיך גע־שטעלט אין דייטשלאנד, שרייבט דער מחבר פונ'ם ארטיקעל, איז צו פראוואצירען א דייטש־פראנצויזישען קריג, אין וועלכען עס זאל אריינגעצויגען ווערען אויך פוילען. פון דער צווייטער זייט העצען די סאוויעטען צו א פויליש־ליט־ווישען קריג, כדי אין פאל פון פויליש־ליטווישער מלחמה זאל דייטשלאנד זיין נעגען פוילען. די סאוויעטען ווילען דורכ'ן אריינציהען דייטשלאנד אין א מלחמה ארויסרופען דארט א באלשע־וויסטישע רעוואלוציע.

א שפיאנאזש־אפערע אין אויבער־שלעזיען.

פון קאטאוויץ איז מען מודיע: די פאליציי האט אדורכגעפיהרט א גאנצע רייה רעוויזיעס און ארעסטען, וועלכע האבען פעסטגעשטעלט, אז אין דער געמישטער קאמיסיע פון ה' קאלאנדער וועגען די ענינים פון אויבער־שלעזיען האבען געארבייט דייטשע שפיאנען, וועלכע האבען געהאט א ציל צו קאמ־פראמיטירען פוילען און פראנקרייך.

דער הויפט־ארגאניזאטאר פון דער שפיאנאזש־אפערע איז געווען דער דע־לעגאט פון דער דייטשער רעגירונג ד"ר ליקאשעק. די ארעסטירטע אגענטען פון ד"ר ליקאשעק האבען געהאט ביי זיך דאקומענטען, וועלכע בעווייזען, אז זיי פערנעהמען זיך מיט שפיאנאזש. ביי די אגענטען האט מען אויך אפגענומען א טשעק אויף עטליכע טויזענד דייטשע מארק, וועלכע איז געווען אונטערגע־שריבען דורך ד"ר ליקאשעק.

די ארעסטירטע האבען זיך מודה־גע־ווען, אז זיי זענען געשטאנען אין דינסט פון ליקאשעק'ן און פון מיליטערישען אויספארשונגס־אמט אין גלייוויץ.

די אויספארשונג פיהרט דער פראקו־ראר פון קריגס געריכט אין קאטאוויץ.

ביי „דווא גראשע" הייסט עס קאמפראמיטאציע.

אונטער'ן קעפעל, „א נייע יודישע קאמפראמיטאציע" שרייבט די נעכטיגע „דווא גראשע": בשעתו האבען מיר מיטגעטיילט וועגען דער קאמפראמי־טאציע פון יודישען „קאלא", צוליב דעם ארויסשיקען א דעפעשע צו דער מינדערהייטס־פראקציע פון דער פעלקער־ליגע כמה די כ'ורשטע פאגראמען אויף יודען אין רומעניען.

ס'שטעלט זיך ארויס, אז די יודען האבען אזא עהנליכע אנקלאגע אויך געשיקט אין ביורא פון דער אינטער־פארלאמענטארישער אוניע קיין גען ף. איצט האט דעפוטאט קירשבוים בא־קומען אנ'ענטפער פון סעקרעטאר פון ביורא ה' לאנגע, וועלכער ערקלערט, אז ער וועט אמת, די דעפעשע פון רעפ. קירשבוים פארשטעלען דעם אויספיהרונגס־קאמיטעט פון דער אוניע, ער מוז אבער בעמערקען, אז די אוניע האט נישט קיין מעגליכקייט אנצונעה־מען קיין שטעלונג אין פראגען פון פאליטישער נאטור, אויב זי וואלט אפילו דאס דאזיגע רעכט געהאט, וואלט דאס ביורא געמוזט האבען בע־ווייזען, אז די ידיעות וועגען די פאג־ראמען זענען פאקטען, ביז איצט נאך זענען אזעלכע פאקטען דעם ביורא נישט בעקאנט.

וואו ס'איז די קאמפראמיטאציע – בלייבט א סוד פון די „דווא גראשע".

צאהן־ארצט
H. Lewita-Fuchs
פעטריקאווער 50, טעל. 22·36
אויפנאהם שעהן: פון 10 ביז 1 און פון 4 ביז 6.

דיקטאַטור אַלס צושטערונגס-פּראָצעס.

די „מאָדערנע" בעוועגונג, וואָס טראָגט אין זיך די זוימען פון איהר שטראָף.

פון דעפּ. ד"ר י. ראָזענבלאַט.

ווידער האָט זיך אָפּגעשפּילט אַ פּאָליטישע קאָמעדיע, וועלכע איז אַזוי מאָדערן געוואָרען אין די היינטיגע צייטען. אַ קרייז מענשען אין קאָוונאָ, וועלכע זענען צוליב די אָדער יענע סבּות געווען אומצופרידען מיט דער עקזיס־טירענדער לאַגע און האָבען ניט געהאַט קיין אויסזיכטען אויף אַ נאַטירלי־כען וועג צו פאַרנעהמען די רעגירונגס־שטיהלען, האָט, לויט'ן באַקאַנטען מוס־טער געמאַכט פּלוצלינג אַן'אַזוי גערו־פענע „איבערקעהרעניש", ד. ה. זיך געשאַפען אַנהענגער צווישען מיליטער, און מיט זייער הילף פאַרכאַפּט די מאַכט.

אויסערליך זעהט דער ספּעקטאַקעל אויס אַזוי: אַ מחנה סאָלדאַטען אַרעס־טירען די מיניסטאָרען מיט'ן מלוכה־פּרעזידענט, הייסען איהם אונטער־שרייבען די אַבדיקאַציע, דאַן רופט מען צוזאַמען דעם סיים, וועלכע וועהלט דעם איניציאַטאָר פון דער איבער־קעהרעניש אַלס מלוכה־פּרעזידענט און דאָס פּאָליטישע לעבען געהט זיך ווייטער „נאָרמאַל". מ'איז היינט געקומען צו דער טעכניק, אַז אַלס שפּאַלט זיך אָפּ שטילערהייט, אָהן בלוט־פאַרגיסונג, לויט'ן גענוי אויסגעאַרבייטען פּלאַן, און אויפ'ן אָרט פון געשעהעניש גופא באַמערקט מען עס ווענינ־ער און מ'געהמט עס אויף מיט אַ קלענערען ערנסט, ווי אין אויסלאַנד. אָט אַן'ענ־דערונג פון די דעקאָראַציעס אין אַ צווישען־אַקט.

זעלבסטפאַרשטענדליך בעקומען די נייע מאַכט־האָבער דאָס „פולע פאַרטרוי־ען" פון דער באַפעלקערונג, פון דער זעלבער באַפעלקערונג, וועלכע האָט ערשט נעכטען בעשאָנקען מיט פאַר־טרויען זייערע פאָרגענגער, וועלכע די נייע רעגירונג האָט אומגעוואָרפען. ווי יעדע מאָדנע זאַך פאַרלירען די איבערקעהרענישען מיט דער צייט זיי־ער רייץ, זיי הערען אויף צו זיין אינ־טערעסאַנט. דער פּשוט'ער בירגער טראַכט זיך „שלאָגט זיך קאָפּ און וואַנט".

ס'שאַפט זיך אַזאַ סיטואַציע, אַז די רעגירונג און די באַפעלקערונג זענען פאַקטאָרען, וואָס האָבען מיט זיך גאָר נישט קיין געמיינזאַמעס, עפּעס אַבגע־זונדערטע אַבסטראַקטע בעגריפען, וועל־כע רעכענען זיך נישט מיט'ן לעבען און זיינע נויטווענדיגקייטען, וועלכע ענטשפּרעכען נישט די עקזיסטירענדע אָרגאַניזירטע קלאַסען פון פאָלק און איגנאָרירען זיי פאָלשטענדיג.

אין פריהערדיגע צייטען מ'ענען פאָרקומען פאַלען, ווען אַ רעגירענדע דינאַסטיע האָט איהר שטענדיגען וואוינ־אָרט געהאַט אין אַן'אַנדער ען לאַנד. אָן די דאָזיגע צייטען דערמאָנט מען זיך היינט, מ'דערמאָנט זיך אויך אָן די לעצטע צייטען פון דער רוימישער אימפּעריע, ווען נאָכ'ן אָפּשטאַרבען פון אַ קייזער האָט דער קאָמענדאַנט פון דער גוואַרדיע בעשטימט אַ נייעם קייזער. מ'קען זיך לוסטיג מאַכען אי־בער אַזעלכע קאָמעדיעס, ווען זיי וואָל־טען נישט געפיהרט צו אַ פאָלשטענ־דיגער פּאָליטישער דעמאָראַליזאַציע פון

פעלקער און האַלטען נישט געטראָגען אין זיך קיין סימפּטאָמען פון אַ גענע־רעלער אַנאַרכיע.

אין די ניי געשאַפענע מלוכות, וואו ס'פעהלט גענצליך יעדע פּאָליטישע טראַדיציע, וואו אַ גרויסער טייל פון דער באַפעלקערונג שטעהט אויף אַ רעלאַטיוו-נידריגען קולטורעלען מצב און איז פּאָליטיש דעזאָריענטירט, מוז עס גאַנץ בעשטימט קומען מיט דער צייט צו אַזאַ צושטאַנד, אַז אַ קראַפ־טיגער שכן וועט בענוצען די אַלגעמיי־נע אונצופרידענהייט און אין אַ שעה־נעם פריהמאָרגען שיקען אַ שטאַרקע מיליטערישע אָקופּירונג. כדי „איינצו־פיהרען דאָרט אָרדנונג". אַזוי הייסט עס אין דער אָפיציעלער טעלעגראַמען־

שער שפּראַך, און אין דער ווירקליכקייט בעדייטעט עס – פאַרלירען די זעלבסט־שטענדיגקייט. די גרויסע וועלט בענגט אַזוי שטאַרק נאָך רוה, און ס'וועט זיך קיינער נישט געפינען וואָס זאָל מיט אַ פינגער ריהרען, כדי זיי צו בעשיצען.

אין דעם ליגט די פּאָליטישע אינ־טערנאַציאָנאַלע בעדייטונג פון די דאָ־זיגע איבערקעהרענישען. ס'שאַפט זיך דער איינדרוק, אַז נישט אַלע פעלקער זענען רייף צו אַ זעלבסטשטענדיגער עקזיסטענץ. יעדענפאַלס ווערט עס אויס־גענוצט פון די יענינע פאַקטאָרען, פאַר וועלכע די זעלבסטשטענדיגקייט פון די פעלקער איז ווי אַ דאָרן אין אויג און זיי בעמיהען זיך צו פאַרשפּרייטען דעם ראָזינגען געדאַנק.

אַלס מאָטיוו צו דער איבערקעהרע־ניש אין ליטע איז אָנגעגעבען געוואָרען די אונצופרידענהייט מיט'ן סאָוויעטיש־ליטווישען אָפּמאַך. מ'רעדט אפילו, אַז דאָ האָבען מיטגעווירקט אויסלענדישע פאַקטאָרען, וועלכע זענען פאַראינטערע־סירט אָפּצושוואַכען דעם איינפלוס פון סאָוויעט-רוסלאַנד אויף די ראַנד-מלוכות, דאָס זענען אַלץ מעגליכקייטען, וועלכע ס'איז דערוויילע שווער צו בעווייזען און שווער צו אָפּלייקענען. ביי די היינטיגע אונקאָנסאָלידירטע פאַרהעלטנישען אין פיל לענדער הערשט געגוג אונצופרי־דענהייט און ס'איז זעהר לייכט שטענ־דיג די דאָזיגע אונצופרידענהייט אויס־צונוצען צו אַ בעשטימטען צוועק. די וויכטיגסטע ראָלע שפּילט דאָ דער אומ־שטאַנד, אַז ביי די אַלע איבערקעהרע־נישען פעהלט אָפּט יעדע אידעאַלע גרונדלאַגע און מייסטענס זענען מאַס־געבענד די אַמביציעס פון איינצעלנע פּאָליטיקער. די אַרמעע איז געוואָרען דער אייגענטליכער מאַכט-האָבער אין לאַנד, דען אין היינטיגע צייטען ביי דער פאַרבעסערטער קריגס טעכניק איז די ציוויל-באַפעלקערונג פאָלשטענדיג אונמעכטיג לגבי דער אַרמעע. מ'קען

זיך פאָרשטעלען, און אין דער ווירקליכ־קייט איז עס טאַקי אַזוי, אַז אַלע רעפּ־לוגגען, וואָס זענען פאַרשפּרייט צווישען דער באַפעלקערונג זענען אויך רעפּרע־זענטירט אין דער אַרמעע. די פאָרטרע־טער פון פּאַרטייען פיהרען אין דער אַרמעע אַ לעבהאַפטע אַגיטאַציע און בעמיהען זיך צו געווינען אין איהרע רייהען, וואָס מעהר אַנהענגער. אויף אַזאַ אופן ווערט אַריינגעפיהרט אַ דע־מאָראַליזאַציע אין די רייהען, וועלכע זענען בעשטימט צו שיצען דאָס לאַנד פון אַן אויסערליכער געפאַהר. די ער־פאַהרונגען בעווייזען, אַז אין יעדער אַרמעע, וואָס בעשעפטיגט זיך מיט פּאָ־ליטיק און מישט זיך אַריין אַקטיוו אין פּאָליטישען לעבען פון לאַנד ווערט צו־טרייסעלט די דיסציפּלין, און וואָס עס שטעקט איהר הויפּט-כח, און דאָס דער־נעהנטערט זי אַלץ מעהר און מעהר צום צופאַלען זיך. ס'איז נישטאָ קיין גע־פעהרליכערע זאַך פאַר'ן נאָרמאַלען לע־בען פון דער מלוכה, ווי אַן'אַרמעע, וועלכע איז איינגעטיילט אין פּאָליטי־שע גרופּען, ווייל אַזאַ צושטאַנד דער־פיהרט אָפּט צו אַ בירגער-קריג און אַזוי אַרום ווערט דער פאַקטאָר, וואָס האָט געזאָלט לויט דער בעשטימונג פון די דיקטאַטאָרען געגענווירקען דעם נישט געוואונשענעם איינפלוס פון די פּאָלי־טישע פּאַרטיי-צאַנקערייען אַליין דער טרעגער פון די זעלבע פּאָליטישע אינ־טריגעס און רייסענישען, וואָס גראָבען אונטער די יסודות פון יעדען נאָרמאַ־לען מלוכה-לעבען.

צו שמד און – צו גאַרנישט / משה בראָדערזאָן

פון

מיר ווענדען די אויפמערקזאַמקייט פון אונזערע לעזער אויפ'ן אַרטיקעל פון משה בראָדערזאָן, וועלכער בעריהרט אַן'אַקטועלע, פון לאַנג ברענענדיגע פראַגע וועגען דער בעציהונג פון יודישען מיטעלשטאַנד און פון דער יודישער אינטעלי־גענץ צו די איגענע און פרעמדע יום-טובים. דער אַרטיקעל געהט אין אָרדנונג פון פרייער דיסקוסיע און צום אָנטייל אין דער דיסקוסיע לאַדען מיר איין די לע־זער. יעדער וועט קאָנען אין דער פראַגע אַרויסזאָגען זיין מיינונג, פולשטענדיג אונגעצוואונגען, מעג ער פערטרעטען דעם דריטסטעטען שטאַנדפּונקט. די לעזער וועלכע וועלען וועלען אָנטיילנעהמען אין דער דיסקוסיע, דאַרפען זיך אויך נישט זשענירען מיט דער פאָרם. עס מוזען נישט זיין אויך בלויז גרויסע פריינט-אַרגומענטירטע אַרטיקלען, נאָר די מיינונג קאָן אַרויסגעזאָגט ווערען אין עטליכע אָדער אפילו אין קורץ-פאָרמולירטען געדאַנק. יעדער אַרויסגעזאָגטער מיינונג וועט געשאָנקען ווערען די געהעריגע אויפמערקזאַמקייט.

די רעדאַקציע.

ווער ס'האָט געלייענט, אָדער גע־זעהן אין טעאַטער מעטערלינקס „בלויער פויגעל" געדענקט אוודאי די הויפּט-העלדען פון דער דאָזיגער פּאָעמע – ברודער'ל און שוועסטער'ל טילטיל און מיטיל, (אַזוי הייסען זיי) ווי זיי שטע־הען אין פענסטער פון זייער צימער און קוקען אַריבער אין די בעלויכטענע פענסטער פון דעם שכניש'ען הויז, פון וועלכע עס הערט זיך אַרויס אַ פרעה־ליך שפּילען און זינגען, און דורך וועל־כע זיי זעהען, ווי דאָרטען ביי די שכנים טאַנצען די קינדער אַרום דעם מיט פליטערלעך און גאַשטרייען בעלאָדענעם קריסטבוים (כאָאינקע).

ע נ ט ק ע ג ע ן איז פרעהליך, יום-טוב'דיג; גליק, קינדער-גליק איז דאָרט ביי די שכנים. און טילטיל און מיטיל זענען אָרימע קינדער: ז יי ד אַ ר פ ע ן ז י ך ל ע ג ע ן ש ל אָ פ ע ן.

ליבענדע טאַטע מאַמע האָבען זיי אין די בעטלעך אַריינגעלעגט, און זיי זע־הען דאָס גליק, די בלענדענדע מעשה'לע מיט'ן בלויען פויגעל אין הערליכען ק י נ ד ע ר - ח ל ו ם, וואָס פיהרט זיי אין וואונדערבאַרע וועלטען, אין אויס־טערלישע עולמות, ביז - דער חלום ענדיגט זיך...

אָרימע קינדער זענען אָפט און טאַ־קי זעהר אָפט – אויב נישט שטענדיג. – מקנא דער ווירקליכקייט פון רייכע קינדער, און דאָס איז בגאמנות אַ קנאַפּע טרייסט, וואָס רייכע קינדער! מעגען אָפט, און טאַקי זעהר אָפט מקנא זיין די חלומות פון אָרימע קינדער...

*

דאָס אָרימסטע יודישע קינד איז דאָס קינד פון דעם יודישען מיטעלקלאַס, פון דעם יודישען אינטעליגענט און האַלב־אינטעליגענט.

פאַרוואָס?

ד ע ר פ אַ ר, ו ו י י ל ע ס ה אָ ט נ י ש ט ק י י ן י ו ם - ט ו ב י ם!

דערפאַר, ווייל קיין שום קינד אויף דער וועלט קאָן זיך נישט בעפרידיגען מיט טעאָרעטישער נשמה פרייד.

טאַטע-מאַמע זענען שוין דאָס-רוב „פריי". (אָך-און-וועה צו דער פרייקייט אין די פערפרווירטע געזעגנפּלעך!) טאַטע-מאַמע ווייסען, אַז עס איז דאָ אַ ג אָ ט ע ן איינשטיין אויף דער וועלט (אָך, ס'אָרע גוזמא איך האָב דאָ אַרויס־געזאָגט!) און די אַלע פוילע שטיק, די

אַלע פרומקייטען איז דאָך מ'רוב נאָר ליסטערונג, צביעות, און זיי האָבען קיין אמונה נישט אין אַזעלכע זאַכען, אין אַזעלכע „זאַבאַבאָנעס".

קאָן מען דען האָבען צו זיי טענות, פּרעטענזיעס, צו די דאָזיגע עלטערען פון קינדער?

אוודאי נישט, ובפרט טאַקי, – ווען מען נעהמט אין בעטראַכט די נישט־שטאַנדהאַפטיגקייט פון דעם מאַסען-גלויבען, די באַדענלאָזיגקייט פון דורכ־שניטליכער רעליגיאָזיטעט, דעם ווילדען הפקר פון דער נאַקעטער אַנפאַרמירי־טער, אָנגעשטאָפּטער און אָנגעפאָדערטער צייטמעסיגקייט!

פאַרפאַלען! אַזאַ איז אונזער ראַציאָ־נאַלע געגענוואַרט.

און דאָס גלויבען – און וואָס פאַר אַ גאָט מ'זאָל נישט גלויבען, צו וואָס פאַר אַן'אידעאַ מ'זאָל נישט מתפּלל זיין – אָט דאָס גלויבען מוז דאָך האָבען אַ באָדען אונטער זיך, מוז דאָך פאַרמאָגען טראַדיציע –

– דער ערשטער מאַי איז דאָך אַ ט ר אַ ד י צ י אָ נ ע ל ע ר י ו ם - ט ו ב פון דעם אַלוועלטליכען סאָציאַליזם, פון דער אינטערנאַציאָנאַלער אַרבייטער־שאַפט.

און דערביי – מאָדנע! וויפיל מענ־שען, א מ ת' ע מ ע נ ש ע ן האָבען ביי אונז מעהר מורא פאַר טראַדיציעס, ווי די א מ ת' ע ה י נ ט פאַר שטעקענס!

ס'איז פּשוט נישט צו-גלויבען ווי-וויים די דאָזיגע לעכערליכקייט גרייכט, ווי־וויים די דאָזיגע נאַאיוויטעט איז פלאַך און פאַלש.

*

דער דערוואַקסענער, דער פול-יעה־ריגער האָט דאָס רעכט איבער זיך און אויף זיך.

ער קאָן דיספּאָנירען מיט זיין גלוי־בען און אומגלויבען.

ער מעג זיך פאַר'משפּט'ן אויף איינ־זאַמקייט און עלענד, און האָפנונגס־לאָזיגקייט.

ער מעג זיך אפילו פאַרשליסען אין אַ גלעזערנעם קאַסטען און זיך דאָ־מאָנסטרירען אַלס הונגער-קינסטלער!...

דאָס קינד אָבער געהט אין גאַס, און זעהט דעם אומרעכט בולט'ער פון זיין געבוירער און דערציהער.

אין אַלע ווינקעלעך פון דעם טאָג־טעגליכען לעבען זעהט דאָס קינד רע־פּעניטעשן, וואָס ס'איז איהם נישט אַזוי לייכט צו דערקלעהרען.

אַ גאַכטיגאַל דערגעהרט מען נישט מיט די קלוגע פאַבלען און משלים, און אַ קינד – בלויז מיט ליכטיגער, גע־רעכטיגער צוקונפט.

עס איז נישט גענוג: „דו וועסט על־טער ווערען, וועסטו קלוגער ווערען"...

ערשטענס איז נאָך אַ גרויסע פראַגע, אויף וויפיל די עלטער מאַכט קלוגער, און זעהטווידיגער!

און, צווייטענס, דאָס קינד איז אָק־טיוו: דאָס קינד זעהט ש ו י ן, און וויל ש ו י ן, און האָט חשק צו לעזען י ע־ד ע ר ר ע ט ע ניש.

פאַר אַ קינד איז אינטערעסאַנט צו־וויסען, הלמאי איז ביינאַכט דאָ אין גאַס אַזוי פיל פענסטער, און ביי שאַ נישט?

ענטפערט איהם.

אַ קינד איז משיקאָווע צו זעהן, וואָס עס טוט זיך אינ'ם בייכעלע פון אַ זייגער, און – אַז ער געהט, טאָ פאַרוואָס עסט ער נישט, דער זייגער?

מיין טעכטער'ל, און אייער טעכ־טער'ל זעהט אין די גאַסען קריסטבוי־מער, אין די פענסטער – קריסטבוימער, ביי די שכנים – קריסטבוימער.

ס'איז פאַר קריסטליכע מיידעלעך און יונגעלעך, און עס ווערט אַזוי שיין בעפּוצט, און עס טראָגט אויף זיך וואַ־טענע מענשעלעך מיט זילבער-שניי בע־שאָטען, און עס טראָגט אויף זיך גאָל־דענע ניס, און צאַצקעלעך, און קלימ־פערלעך.

ווייל עס איז יום-טוב ביי זיי, ביי אונזערע שכנישע קינדער (און אפשר טאַקי אויך ביי די עלטערען).

און אָט האָט דאָך מיין באַקאַנטענס יונגעלע, יאַשיעק אַ פרעג געטון די טעג ביי זיין טאַטען:

– טאַטושיו, דלאַטשעגאָ או נאַס ניע־די ניעמאַ שוויאָנט?

אַדרבא, ענטפערט דעם יונגעלע אַזוי ראַציאָנעל, אַזוי זאַכלעך, און, כ'בעט אייך זעהר, דערקלעהרט איהם, אַז עס איז אַ נאַרישע וועלט, אַז די אַלע, וואָס פראַווען די יום-טובים זענען שוטים שבשוטים א. אַ. וו.

הלמאַי זאָל איך זאָגען – איך וואָלט עס אויך געוואָלט הערען.

*

הערט:

מיין קאָלעגע ט. האָט אַ טעכטערל.

אין שטוב איז דאָ אַ באָנע, וואָס האָט איהר אָנגעמעלט געגעבען צו פאַר־שטעהן, אַז רעדען י ו ד י ש איז אַ מיאוס'ע זאַך. ס'איז אַ מיאוס'ע שפּראַך.

מיט אַ צייט שפּעטער בעט דאָס מיי־דעלע, די מאַמע איהרע זאָל איהר דער־צעהלען אַ מעשה'לע פאַר'ן שלאָף.

די מאַמע דערצעהלט וועגען צוויי ברידער יעקב און עשו. יעקב'ן שיל־דערט זי אַלס אַ גוטען יונגעלע און

עשו'ן – אַלס אַ שלעכטען.

– און אויף וואָס פאַר אַ שפּראַך האָט יעקב, דער גוטער יונגעלע גע־רעדט?

די מאַמע איז אומגעריכט געטראָ־פען, און ענטפערט:

– וואָס הייסט, אויף וואָס פאַר אַ שפּראַך? אויף י ו ד י ש, פאַרשטעהט זיך...

און מיין קאָלעגע ט.'ס טעכטער'ל איז טרויעריג:

„אַ שאָד – אַזאַ וואויל, אַזאַ גע־האָרכזאַם יעקב'ל האָט גאָר גערעדט אויף דער מיאוס'ער יודישער שפּראַך"...

דאָס האָב איך דערצעהלט סתם, און דרך אגב.

*

און איצט – וואו נעהמט מען דעם יום-טוב פאַר'ן יודישען קינד?

וואו איז ער? גיט איהם אַהערצו?

מילא, ביי דערוואַקסענע מענשען איז אַלגעמעראַרריי און זעלבסטגענאַרעריי אָפּט אַ לעבענס-פראַגע; מיר הינקען און זינקען אין פאַלשער דאָגמאַטיק; מיר דערנעהרען זיך – פיזיש און גייס־טיג – מיט ערזאַצען. אָבער דאָס קינד טאָר מען דאָך בשום אופן נישט אָפּ־נאַרען!

דאָס קינד וויל ש ו י ן און א ו י פ'ן אָ ר ט פרייד, יום-טוב-פרייד! „חרוב מעג ווערען די וועלט, און יום-טוב זאָל זיין!"

די מייערע, גילדערנע יאָהרען זענען פול מיט שבת-שלינה, מיט נאַטור-היי־ליגקייט, און מיר זאָלען עס זיין ז י, וואָס רייסען זיך אַריין מיט דעם ביל־ליגען חלב'נעם ליכטעל, און מיט'ן „גוט־וואָך", וואָס באָט אָן מיח און מאַטער־ניש, און צרות, און זאָרג, און – ג אָ ר־נ י ש ט!

מיר זאָלען עס זיין די דאָזיגע?

דאָס איז אַ פּראָבלעם, און –

די יודישע טילטיל'ס און מיטיל'ס, די טוביה'לעך (טאַדעאושקי) און מיי־טעלעך (מאַלטשעלען) קוקען אַריין מיט גרויסע, גי ויסע כרויעריגע אויגען אין די שכנישע שויבען, און –

עס זענען שוין דאָ אַזעלכע רחמנים־בני-רחמנים'דיגע טאַטעס און מאַמעס, וואָס וועלען געוויס גיין אַלע ראש השנה'ס און יום-כיפור'ס דאַווענען, און דערווייל האָבען זיי געקויפט פאַר זייע־רע קינדער'ס-וועגען כאָאינקעס אין שטוב אַריין...

זאָלען אַנדערע נעהמען דאָס וואָרט אין דער פראַגע. שפּעטער וועל איך פּרובען קאָנקלודירען.

שניי-שיך
פּעטענט פון ריגע און טרעטאָרן
פון 20 זל. אָן,
פיל"י-פּאַנטאָפעל פון 4 זל. אָן.
סקלאַד פון קאַלאָשען און שניי-שיך
אַנגראַדאָווא 2 (רוג נאָוואַ פּיעטסקאַ).
רעפּאַראַציע פון שניי-שיך אויפ'ן אָרט. 832

סטודענטען און באנדיטן / פון ל. בראנט

די רומענישע פאליציי פאדערט פון די יודען אונטערצושרייבען א פראטאקאל, אז די אנטי-יודישע עקסצעסען זענען בעגאנגען געווארען נישט דורך סטודענטען, נאר דורך גאסען-כוליגאנעס. די יודען זאגען זיך קאטעגאריש אפ די פראטאקאלען אונטערצושרייבען. פון די בלעטער.

אין וויען האלט א יודישער געלעהרטער פראפעסאר ביים לעזען דאס רעטעניש, איבער וועלכען עס מאטערט זיך די וויסענשאפט זייט הונדערטער יאהרען: ער האט געפונען די סיבה, וואס טרייבט דאס הארץ פון מענשען און פון יעדער לעבעדיגער בעשעפעניש צו א שטענדיגער אונאויפהערליכער בעוועגונג און ארבייט. און ווען עס וועט געלונגען צו שאפען דעם כעמישען שטאף, וואס א דאנק איהם קומט פאר די דאזיגע ארבייט, דאן עפענען זיך נייע, בלענדענדע פערספעקטיווען פאר דער מעדיצינישער וויסענשאפט.

אין מאסקווע מאכט מען מערקווירדיגע עקספערימענטען — דערוויל איבער חיות — פון קינסטליך אויפלעבען א שוין אפגעשטארבענעם ארגאניזם, דורך ברענגען אין בעוועגונג דאס בלוט-סיסטעם מיט דער הילף פון עלעקטרישע אויטאמאטען און אפאראטען, וואס ווערען אריינגעשטעלט אין קערפער און פערבייטען דאס הארץ און די לונגען.

די נאבעל-פרעמיע פאר פיזיק האבען היי-יאהר בעקומען צוויי דייטשע געלעהרטע, וועלכע האבען שטודירט די אייגענשאפטען פון די אטאמען, ד. ה. פון די קלענסטע, ביז איצט טעארעטישע חלקים פון דער מאטעריע. זיי האבען בעוויזען, אז אויך די אטאמען זענען צולעגבאר אין נאך קלענערע טיילען. דאס איז א רעוואלוציע אין דער וויסענשאפט, און וועגען איהר בעדייטונג שרייבט אן ענגלישער פראפעסאר: אויב עס וועט געלונגען צו בעפרייען די אטאמען-ענערגיע און דערביי וועט אונזער פלאנעט נישט אויפגעריסען ווערען, דאן וועלען מיר בעקומען אזא קוואל פון קראפט און ענערגיע, וואס איין גלאז וואסער וועט גענוג זיין אויף צו בעוועגען א גרויסען דאמפער אויפ'ן וועג פון לאנדאן ביז ניו-יארק.

אין די איינראפעאישע און אמעריקאנישע אוניווערזיטעטען, וויסענשאפטליכע אינסטיטוטען און לאבאראטאריעס קומט פאר א שטילע, נישט פראלענדע און נישט-ליארמענדע, נאר אונאויפהערליכע, אונערמידליכע און גראנדיעזע ארבייט, וואס איהר ציל איז נאך ווייטער און מעכטיגער צו בעפרייען דעם מענשען פון דער מאכט פון דער נאטור.

די ארבייט איז א שטילע, און וועגען איהר דרינגען וועניג ידיעות אריין אין דעם ליארמען פון טאג-הו-הא אין איהר בארבאן, דער פרעסע. עס קוקען זיך נישט צו צו איהר צעהנדליגער טויזענדער מענשען, ווי צו א פוטבאל- אדער באקסען-קאמף, די צייטונגען גיבען נישט אפ וועגען איהר קיין ברייטע שפאלטען מיט גרויסע אותיות.

אומזיסט וועט איהר זוכען צווישען די ווארשטאטען פון דער קאלאסאלער וויסענשאפטליכער ארבייט אויך די נעמען פון א בוקארעשטער אדער א יאסי'ער אוניווערזיטעט. מיט די לעצטע קאכט אבער א וועלט און עס ווערט וועגען זיי אהן אנ'ערך מעהר גערעדט און געשריבען, איידער וועגען אוניווערזיטעט אין יענא אדער פון דער פאריזער סארבאנע.

די רומענישע אוניווערזיטעטען און אינסטיטוטען טוען וועניג אויף פאר דער אייגענער פאפולאריטעט דורך וויסענשאפטליכע דערגרייכונגען און ענטדעקונגען, דערפאר זארגען די רומענישע סטודענטען, אז דער נאמען פון זייערע אלמא מאטער'ס זאל זיך אהן אויפהער געפונען אויף יעדערענס צונג אין יעדערענס מויל.

בנאמנות, דער רוסישער סטודענט.

וועגען וועמענס כוליגאנישע אויפטוען עס האבען דא נישט לאנג געשריבען די סאוויעטישע און די אויסלענדישע בלעטער, איז געווען אנ'אונשולדיג לעמעלע, איהר ווילט — אפילו א אידעאליסט — אויף זיין שטייגער. מ'האט דעם סטודענט געשיקט אלס פראקטיקאנט אויף צו פערפולקאמען זיינע מאטעמאטישע און אסטראנאמישע קענטעניסען צו א בעריהמטען געלעהרטען אסטראנאם. ס'איז געווען פונקט אין דער צייט, ווען דער פלאנעט מארס האט זיך געפונען זעהר נאהענט צו דער ערד און דער אסטראנאם איז געווען טאג און נאכט בעשעפטיגט מיט בעאבאכטונגען און אסטראנאמיש-מאטעמאטישע אויסרעכענונגען, וועלכע ער האט געהאט פערצייכענט מיט קרייד אויף א שווארצער טאפעל. וואס טוט אונזער „וויסענגיריגער" פראקטיקאנט? ער מעקט אויס אלע ציפערען און מארמולעס פון דער טאפעל און שרייבט אויף: „איך גיס אויף אייער מאטעמאטיק". דאן נעהמט ער ארויס פון טעלעסקאפ, דורך וועלכען דער געלעהרטער האט אבסערווירט דעם הימעל, איינס פון די וויכטיגסטע גלעזער, און זעצט דארט אריין א בעהאלטענע שפרינגפעדער, און ווען דער אסטראנאם האט זיך אוועקגעזעצט אין מאטעל פאר'ן טעלעסקאפ און געוואלט אויף דער גיך רעטעווען זיינע פערלוירענע ציפערען, גיט איהם די פעדער א זעץ גלייך אין פנים אריין, און ערשט אין א שעה ארום נעהמט מען דעם געלעהרטען ארויס א פער'חלשט'ען.

דאס איז ווילד? דאס איז כוליגאניש אויפ'ן העכסטען גראד? נאכמעהר, דאס איז אונזיניג, און דעם סטודענט וואלט מען בעדארפט איבערגעבען צו א פסיכיאטרישער אונטערזוכונג.

די רומענישע סטודענטען, פונקט אזוי ווי זייערע אידעען-חברים אין אונגארן, אדער אין ליטע און פוילען, וואו עס ווערט פערלאנגט, אז א יודישער סטודענט-מעדיקער זאל קומען אין אנאטאמישען טעאטער מיט א בר-מגן אונטערן ארים, זענען פולשטענדיג ביי קלארען זין, זיי ווייסען, וואס זיי ווילען, וואס זיי פערלאנגען און צו וואס זיי שטרעבען. עס ליגט אין היגטערגרונד פון דעם קנאלענדיגען קאמף, וועלכען עס פיהרען די קינסטיגע טרעגער פון נאבעל-פרעמיעס פאר נאטור-וויסענשאפטען און פרידען, דער הוילער בלויזער, מאטעריעלער, עגאיסטישער אינטערעס. עס זענען דא צופיל יודען אין די הויכשולען. זיי זענען — יעדענפאלס אזוי איז די מיינונג — פעהיגער, רירעווודיגער, ארבייטזאמער פאר זייערע נישט-יודישע קאלעגען. דעריבער — האוט דען יודען שלאגט איהם, אז ס'זאל פון איהם די פארע ארויס! שלאגט זיין ברודער, וועלכער קאן אויך ווערען א סטודענט, ווארפט ארויס זיין מאטען פון צוג, ווייל ער האט נאך קינדער, וואס קאנען ווערען סטודענטען און וועלען אמאל שטעהן אין קאנקורענץ מיט די יונגע, ווייטוויכטיגע, פאר זייערע צוקונפטיגע האנאראַרען זארגענדע פלעבעיען פון דער וויסענשאפט. און אז דאס יונגע און ברויזענדע בלוט צוקאכט זיך, אך, ווער קאן שוין דעמאלט איינהאלטען דעם טעמפעראמענט. און וואסער ראלע שפילען שוין טאקע דעמאלט א פאר שויפענסטער און צי איז טאקע אזא עבירה צו ווארפען א שטיין אין קאפ פון א קראנקען קינד. דאס איז א קאמף פאר דער „צוקונפט פון פאלק", פאר זייגע קומענדיגע הכנסות, פאר די לעיבן און קראנען, וואס דארפען אמאל פליסען אין די קעשענעס פון די יונגע ביימלעך! באמת, דער סטודענט, וועלכער איז בעגאנגען ווילדע שטיק לגבי זיין פאטראן דעם געלעהרטען אסטראנאם, איז אנ'איידעל קינד, א אידעאליסט. ער איז דאך זיינע מעשים בעגאנגען נישט אויס עגאיזם, נישט אויס געלד-זוכט און אייגענוציגקייט איהם האט זיך נאר געוואלט א ביסעל א שפאס צו טון, פונקט אזוי ווי מאקס און מאריץ אין דער דייטשער קינדער-ערצעהלונג.

פאליציי קאן זיך אמאל טועה זיין און פערבייטען איינס מיט'ן אנדערען. א יאהר אדער צוויי פאר'ן קריג פלעגען טיילמאל ביי אונז אין שטאט פארקומען מאדנע זאכען. אויף דער סאמע פרינציפאלנע גאס פלעגט די פאליציי פלוצים אפשליסען די בעלעבטסטע קווארטאלען, פערהאלטען אלע סטודענטען, וואס האבען זיך גראד געפינען אויף דער גאס (די לעזער געדענקען מסתם, אז א סטודענט פון א רוסישער הויכשול האט מען בעקאנט דערקענען גלייך לויט זיין אוניפארם מיט די גאלדענע קנעפ און אפילו עפאלעטען) און אויב עמיצער האט זיך נישט געקאנט לעגיטימירען אויפ'ן ארט, פלעגט מען איהם אפפיהרען אין אוטשאסטאק. האט איינמאל פאסירט, אז ווען אלע פון דער פערהאלטענער גרופע האבען שוין געהאט בעוויזען, אז זיי זענען סטודענטען, האט איינער געפרעגט דעם דיזשורנעם פריסטאוו, וואס איז די סטודענטען-אבלאוועס, צי דען נעהמט מען זיי אן פאר גובים? אויף וואס דער פריסטאוו האט געענטפערט מיט דעם פריינדליכסטען און שארמאנטיסטען שמייכעלע:

— איהר זייט זעהר בעשיידען, גאספאדין סטודיענט, מיר נעהמען אייך אן נישט פאר גובים, נאר פאר באנדיטען...

(ארום לאדז האט דעמאלט געוואנדערט א באנדע, וואס א גרויסער טייל פון איהרע מיטגלידער זענען געווען פערקליידעט אלס סטודענטען).

מ'קאן אמאל — בפרט, אז מען וויל — פערבייטען א סטודענט מיט א באנדיט און כוליגאן. קען פערלאנגט די רומענישע פאליציי פון די יודען, וועלכע האבען געליטען בעת די „סטודענטען-פייערונגען" אין בוקארעשט, זיי זאלען זיך אונטערשרייבען, אז זיי זענען בעפאלען, געשלאגען און צוראבירט געווארען נישט דורך סטודענטען, נאר דורך באנדיטען-כוליגאנעס. אויב די רומענישע באנדיטען האבען אין זיך אנ'צהרען-געפיהל, וועלען זיי מסתם האנדלען אזוי, ווי ס'האבען אמאל געהאנדעלט זייערע קאלעגען גובים נאכ'ן אדעסער פאגראם. אויף די בעשולדיגונגען אין דער פרעסע, אז די גנבים האבען אנטיילגענומען אין פאגראם, האט דער פראפעסיאנעלער פעראיין פון די גנבים אין אדעסער און כערסאנער ראיאן געענטפערט מיט א פייערליכען פראטעסט געגען אזא מין שמוציגע רכילות אויף זייער ריינער גנב'ישער רעפוטאציע.

די רומענישע פאליציי וויל איצט אויך ווארפען א פלעק אויף דער איידעלער קארפאראציע פון די בוקארעשטער גנבים, באנדיטען און פראפעסיאנעלע כוליגאנעס. די יודען ענטפערן אבער מיט א קאטעגארישער הכחשה: מיר וועלען די פאפירען נישט אונטערשרייבען. מיר ווייסען, ווער עס האט געמאכט דעם פאגראם:

נישט קיין באנדיטען, נאר — סטודענטען.

צווישען זוז, שניי און בערג

די פער'כשופטע זילבער-מלוכה. — און ווען דער שניי צוגעהט. —בערג מאכען רוהיג און סאליד.— כשר'ע עופות צום ווייהנאכטס-טיש. — מען קוקט אויס אויפ'ן בראמעטער... א יונגענמאן. — אז די מענער ארבייטען, מוזען די ווייבער רוהען.—„פליגען-טעאריע".— די מינדערהייט אלס מעהרהייט.

קארעספאנדענץ פון זאקאפאנע צום „נייעם פאלקסבלאט".

א פער'כשופ'טע שניי-מלוכה, א רוים פון לויטער זילבער, בעפינקעלט מיט גאלדענע זונע-שטראלען; אין דער לופט בריליאנטען-פליטערלעך און אויף די גאסען, ווי אויף א שנירעל, איינער נאכ'ן אנדערען, „נארטשיאושעס" (סקי-לויפער) מענשען אויף שטאלצען, צו די פיס צוגעפאסט לאנגע שינדלען ברעטער, און זיי פליהען, ווי די פייגעל, פון איין שניי-בארג אויפ'ן צווייטען.

דאס אלץ איז געווען נעכטען. היינט איז גאר עפעס אנדערש; שווארצע נאסע פלעקען פון צעגאנגענעם שניי, אויף די פערדונקעלטע בערג, ווייסע שנייפליכטס. עס איז ווארים און עס רינט פון אלע זייטען. די „נאכטשיאושעס" האבען אראפגעלאזט די פליגעל און אוועקגעשטעלט די שטאלצען. וואס וועלען זיי פליהען אין דער בלאטע? נישטא זיך מיט וואס צו בעוויזען.

אראפגעלאזט די נעז האבען אויך די פענסיאנאט-אינהאבער. אין אלע פענסיאנאטען זענען אפילו אלע פלעצער בעשטעלט, אבער ביי א נאס וועטער קענען אמאל די געסט נישט קומען און דאס איז אנ'אומגליק. דער קורצער סעזאן איז מחויב אויסצוהאלטען דעם פענסיאנאט אויף א גרויסען טייל יאהר פון לעדיג-שטעהען.

אלע פנים'ער זענען פערמרה-שחורה'ט.

עס איז ווארעם אין זאקאפאנע, און די שטענדיגע היגע איינוואוינער, דערונטער די קליינע צאהל יודען בעל-מלאכות און געוועלבער האבען מורא און בעקלאגען זיך אויפ'ן שוואכען פאר חנא; מען לעזט נישט, מען פערדינט נישט.

די היגע יודען זענען עפעס גאר אנדערע יודען. עפעס א שטילע רוהיגקייט און פינקטליכקייט ליגט אין זייער ארבייט. מען איילט זיך נישט — די בערג האבען, זעהט אויס, אויסגעלערענט; עס איז גישטא וואס צו כאפען — אלץ קומט אין זיין צייט... און עפעס א בערג מאסיוויקייט און סאלידקייט פיהלט זיך אין יעדען היגען יודען קיין פייגעליכע שטימונג פון דער קריסטליכער בעפעלקערונג צו די די היגע יודען איז נישט צו בעמערקען, מען לעבט אין גוט-שכנות'דיגע בעציהונגען.

צו דער כאראקטעריסטיק פון די היגע יודען: מיר זענען צופעליג אריינגעפאלען אין איינער פון די גרעסטע קאלאניאל-געשעפטען אויף די קרופובקעס, די הויפט-גאס אין זאקאפאנע. דער אינהאבער איז א יוד. אין געוועלב איז געלעגען א גאנצער בארג מיט עופות אנגעגרייט אויף די פאר חנאות. איך האב געזאגט, אויף א שפאס, צו מיין בעגלייטערין: „די היגער זענען געוויס גלאט-כשר". די פערקויפערין האט דאס דערהערט, האט זי אונז צוגעפיהרט צום שטויס הינער און געוויזען אויף יעדען עוף א הכשר און פלאמבע פון שוחט. אזוי ארום וועט נישט איין גורל עסען אין די ווייהנאכטסחגאות כשר געשאכטענע פלייש...

שבת איז דאס געשעפט פערמאכט. מ'האט נישט מורא, אז מען וועט בדלות ווערען. מען יאגט זיך נישט... אין זאקאפאנע יאגט מען זיך איבערהויפט נישט נאך קיין קונים. מ'איז זיכער, אז ס'וועט גארנישט פערפאלען ווערען. פון איינס ביז דריי אין די מיטאג-שטונדען מען אויף די קרופובקעס גאר נישט איינקויפען — אלע געוועלבער פערמאכט, מיטאג איז מיטאג — און דער קונה קען קומען נאכמיטאג.

א דיסאנאנס ברענגען אריין און א אונרוהיגקייט הערשט נאר ביי די געסט. צווישען די אנגעקומענע קיין זאקאפאנע פרויען. מען קוקט אויפ'ן הימעל, אויפ'ן בארמעטער און מען קוקט... זיך ארויס די אויגען נאך א יונגען מאן. צו רוהען זענען ווי בעקאנט בערופען נאר פרויען, (מענער מוזען דאך ארבייטען...) קומען טאקע אהער פערהעלטנישמעסיג זעהר וועניג מאנספערשוינען אין די וועניגע יונגע לייט, וועלכע קומען אהער ווערען באלד אויפגעכאפט פון בעקאנטע און נישט בעקאנטע און ווערען בעהאנגען מיט ווייבער, ווי די ווייבער זענען בעהאנגען מיט ציהרונג.

א יונגער מאן, א ערפאהרענער און געניטער וואָרענט זיינע בעקאנטע נאך אין וואגאן אויפ'ן וועג קיין זאקאפאנע: — „אין זאקאפאנע דארפען פרויען זיין פאר-זיכטיג. זיי פאלען דארטען ווי די פליגען, א מין לופט אזעלכע".

עס איז אויך פערשטענדליך; ווען אויף יעדען יונגען-מאן ווארטען הונדערטער פרויען, גאפינט זיך זיכער צוו שען זיי א געוויסער פראצענט, וואס זענען גרייט צו „פאלען". און פאלען פאלען זיי אריין אין די הענד פון די „ערפאהרענע". דערפון נעהמט זיך די „פליגען-טעאריע".

„פליגען כאפערס" זענען צום גליק אבער נישטא קיין סך. די פענסיאנאטען זענען פול מיט מיידלעך און קיין יונגעלייט זעהט מען נישט פאר די אויגען. בייזע צונגען זאגען אפילו, אז אין די פענסיאנאטען נעהמט מען אן יונגע-לייט מיט אנשטענדיגע פיזיאנאמיעס איינגאנצען אומזיסט, מען גיט זיי קעסט, אבי עס זאל זיין א מאנספערשוין ביים טיש.

אונזער מינדערהייטס-פאלק איז דא נאטירליך פארגעשטעלט אין א בעדייטענדער מעהרהייט, עס קומען מאמעס מיט טעכטער און טעכטער אהן מאמעס, מען זעצט זיך אוועק אין די פענסיאנאטען, מען צאהלט צעהנדליגער זלאטעס א טאג, כאטש פריוואט קען מען זיך איינארדנען פאר א העלפט, און בעקוועמער, נאר מען האט דאך א האפנונג אויף א „געזעלשאפט" און מען מאכט אנ'אנשטעל אז מען „ווילט" זיך.

טאטיאנא פ.

בעקאנטמאכונג.
כ'מאך בעקאנט די נ. קונדשאפט, אז צוליב די קאנקורענץ האב איך בעדייטענד רעדוצירט די פרייזען!
און עמפפעהל אין א גרויסען אויסוואהל זעמטליכע אין- און אויסלענדישע
פערפומעריע-ארטיקלען
פון די בעדייטענדסטע פירמעס, ווי:
Cotti, Houbigan, Guerlain, Violett, Dralle און אנדערע
די נ. קונדשאפט ווערט געבעטען צו בעזוכען מיך און זיך איבערצייגען
בעמ.: פאר רעאלע סחורה ווערט גאראנטירט!
אנגראסיסטען בעקומען ראבאט! מיט אכטונג
Perfumerja: Drukier, Zawadzka ll.

לאדז, 24 דעצעמבער 1926

נייער פאלקסבלאט

לאדז, 24 דעצעמבער 1926

פנחס רוטענבערג / דער בוימייסטער פון ארץ-ישראל

פון יצחק זאר

פנחס רוטענבערג איז יעצט דער העלד פון טאג. ער האט עס כשר פערדינט און ער וועט זיין דער העלד פון פיל, פיל טעג און יאהרען אין דער געשיכטע אלס דער מערקווירדיגסטער יוד פון אונזערע צייטען און אלס דער גרעסטער אויפטוער פאר דעם אויפבוי פון דעם יודישען היימלאנד.

נאך יאהרען פון אונערמידליכער, אנגעשטרענגטער און סיסטעמאטישער ארבייט איז איהם געלונגען צו ברענגען זיין אונטערנעהמונג צו דער שטופע, וואו ער האט געקענט פעראינטערעסירען די גרעסטע מענשען פון ענגלאנד, און ער איז יעצט דער בערוואלטענדער זשעניע פון א געשעפט וואס וועט האבען געניג קאפיטאל, געניג איינפלוס און געניג פערנעהמען אויפצוטון אלץ, וואס די יעצטיגע און די שפעטערדיגע ארץ-ישראל וועט נאר זיין בכח אויפצונעהמען.

דער יוד, וועמען מיר האבען נישט געקענט ביז מיט א יאהר צוועלף צוריק, דער יוד, וועלכער איז ביז דעם אויסברוך פון וועלט-קריג געווען ווייט פון דער יודישער גאס און די יודישע פראגען, וועלכער איז געווען פערטון מיט דעם גאנצען פייער פון זיין אינטעליגענטער נאטור אין דער בעפרייאונגס-ארבייט פון רוסלאנד. דער יוד איז יעצט איינער פון די בעקאנטסטע אין דער וועלט און דער אנגעזעהענסטער טוער ביי די יודען פון אונזער ווידעראויפבוי עפאכע.

ער איז געקומען צו אונז אין א שטורעמדיגער צייט. אין רעכטען ברען פון דער וועלט-מלחמה און איז אוועק פון טומעל אויך אין מיטען פון דער מלחמה, ווען עס איז פארגעקומען די באלשעוויסטישע איבערקעהרעניש אין רוסלאנד. און זיין ארבייט אין ארץ-ישראל, כאטש פון גרויסער בעדייטונג פון איהר ערשטען טאג אן, איז דאך נישט געווען לאנג געניג און פערלאפענד גענוג, — ביז די לעצטע טעג — אז די מענשען, וועלכע האבען צייט זאלען זיך קענען אפגעבען מיט דער געהעריגער בעשרייבונג פון זיין פערזענליכקייט און זיין געשיכטע. די נאהענטערע מענשען ווייסען אונגעפעהר, ווער ער איז און וואס ער האט געטון פאר דער רוסישער בעפרייאונג און פאר יודען, און די פאלגענדע שורות, קענען דעריבער ענטהאלטען נישט מעהר ווי פעזענליכע ערינערונגען און יענע פאקטען, וועלכע מען דערוואוסט זיך אזוי צו זאגען פערבייגעהענד וועגען א מענשען, מיט וועמען מען איז פערטון אין אן אלגעמיינע זאך.

רוטענבערג דארף יעצט זיין א יאהר פינפציג. ער איז הויך געוויס, איז ברייטפלייציג און קרעפטיג פון יעדען אבער זיינעם שפראכט מיט ענערגיע. ער געהט פעסט און קוקט אייך גלייך אין די אויגען, ווען ער רעדט צו אייך. איהר מוזט אונטערפאלען זיין ווירקונג שוין ביי דער ערשטער בעגעגעניש. ער איז א מאן פון טאט, מעשים, דאס איז זיין נאטור און דער דראנג פון זיין נשמה. און קוים האט ער דערגרייכט א געוויסע איבערצייגונג, געפינט ער שוין דעם וועג און די מיטלען זי דורכצופיהרען אין לעבען.

איך געדענק דעם געוואלטיגען איינדרוק, וואס זיין קומען, אין יאהר 1915, נאך אמעריקא האט געמאכט אויף אונז אלעמען. אזוי שנעל ווי ער האט זיך צווישען אונז בעוויזען, האט ער ארויסגעלאזען א בראשור, אין וועלכער ער בוקט זיך פאר'ן יודישען פאלק — און ערקלעהרט זיך פאר'ן ציוניזם אין זיין מערקווירדיגער שפראך און ענערגיע-פולער אויסדרוק-פארם זאגט ער, אז איהם געהט נישט אן וואס פאר אן ארץ ישראל עס זאל נישט געבויט ווערען, אבי יודיש זאל זי זיין.

דאס איז געווען אין דער צייט, ווען לואיס ד. בראנדייס איז געווען דער פיהרער פון אלגעמיינעם ציוניזם און די גרעסטע האפנונגען זענען געלעגט גע-ווארען אויף יענער פערזענליכקייט. ווען רוטענבערג איז געקומען און זיך בע-שטעלט אין רשות פון יודישען פאלק, האבען פיל, און איך בתוכם, דערפיהלט ווי עס וואלט זיך בעוויזען א סארט יודישער ארבייטער-משיח. א ווארים געפיהל, וואס פערפלייצט דאס בעוואוסט-זיין און דערהויבט די נשמה צו דער שטו-פע פון עקסטאז, דאס איז געווען די ווירקונג פון זיין פלוצלינגדיגען אויפ-טריט אויף דער יודישער ארענע אין אמעריקא.

זשאבאטינסקי, און זיין לעגיאן זכרו-נות זאגט, אז רוטענבערג איז געווען אן'אנהענגער פון יודישען לעגיאן און או זיי האבען אפגעמאכט ער זאל פא-רען נאך אמעריקא. פאר דער גאנצער צייט פון זיין ווייל'ען מיט אונז האט ער וועגען לעגיאן אפיציעל מיט אונז נישט גערעדט, וואס ער האט געזוכט צו טון, איז געווען צו ארגאניזירען דאס יודישע פאלק פון אמעריקא, כדי אלס זעלבסטשטענדיגע נאציע צו שטע-לען זיינע פאדערונגען צו דעם פרידענס קאנגרעס. ער איז געווען איינגעגלויבט אין דעם זיג פון דער אנטאנט פון סאמע אנפאנג אן, אבער זיין פאליטיק איז נישט געווען געבויט דוקא אויף דעם זיג פון דעם אדער יענעם צד. ער האט געוואלט א שטאלץ יודיש פאלק, וואס זאל קענען פאדערן זיינע רעכט, ווען די פעלקער-מלחמה וועט זיין צו ענדע.

און הגם ער איז נישט געווען דער פאטער פון דעם געדאנק פון א יודי-שען קאנגרעס, איז ער אבער געווען דער טאט-מענש, וועלכער האט די בע-וועגונג א שטופ געטון אויף די פיס. ער האט זיך ביי זיין אנקומען גע-שטעלט אין די רייהען פון די פועלי-ציון און דורך אונז און מיט אונז גע-וואלט דורכצופיהרען זיינע פלענער. און מיט דער הילף פון די פועלי-ציון האט ער גענומען ארויסגעבען די צייטונג „דער יודישער קאנגרעס".

צו יענער צייט זענען אין אמעריקא געווען אלע גייסטיגע און פאליטישע פיהרער פון די פועלי-ציון און די פאר-טיי האט געשפילט א גרויסע ראלע. דאס איז געווען דער אנפאנג פון איהר קורצער גלאנץ-פעריאדע. רוטענבערג האט בעוויזען צו קריגען די מיטלען. איהם האט מען נישט געקאנט ענט-זאגען.

ער האט געהאט א געוואלטיגע הש פעה אויף די ארבייטער, ספעציעל די וועלכע האבען געוואוסט וועגען זיין גרויסער ארבייט אין דער סאציאל-רעוואלוציאנערער פארטיי אין רוסלאנד. מיר ווייסען יעצט אביסעל מעהר זיין ראלע אין יענער פארטיי, צוליב די מאטעריאלען, וואס זענען ערשינען נאך דער רוסישער רעוואלוציע, אבער שוין דאן האבען מיר געוואוסט, אז ער איז געווען איינער פון די ווינכטיגסטע זיי-לען פון דער „באיעוואיא ארגאניזאציע", יענער גרופע פון דער פארטיי סאציא-ליסטען-רעוואלוציאנערען, וועלכע האט געהאט אויף זיך דורכצופיהרען די הינריכטונגען פון די גאר גרויסע פאלקס-הענקער. רוטענבערג, אדער ווי ער האט אויך געהייסען אויפ'ן פארטיי-לשון „מארטין" איז געווען דער מאן, וועלכער האט געבראכט צום געריכט פון ארבייטער דעם טרויריג בערימטען גלח גערגי גאפאן.

צוזאמען מיט גאפאנ'ען איז ער גע-ווען אין דער דעמאנסטראציע פון די צעהנדיגער טויזענדער ארבייטער, וועל-כע זענען, דעם 9-טען יאנואר 1905 געגאנגען צום צאר בעטען פרייהייט, ברויט און פרידען (דער קריג מיט יא-פאן איז שוין געווען פערשפילט און געהאלטען ביי זיין ענדע, אבער דאס פאלק האט דאס נאך נישט געוואוסט), רוטענבערג איז געווען דער איינציגער „אינטעליגענט", וועמען גאפאנ'ס אר-בייטער-מאסען האבען גערולדעט אויף זייערע פערזאמלונגען. אלע אנדערע אינטעליגענטען אדער סטודענטען פלעגט מען ארויסווארפען און אפט נאך גוט אנבריכען די ביינער. די מאסע איז געווען איינגעגלויבט אין דעם גלח און אין זיין מיטעל: צו בעטען דעם צאר רחמים.

ווי רוטענבערג אליין דערצעהלט, איז ער גראדע געווען דער פערוואלטער פון א פאבריק קורץ פאר יענער צייט און ער האט זיך פראווארבט די בעסטע געפיהלען פון די ארבייטער. ער האט געוואלט, אויב מעגליך, אויסנוצען די דאזיגע טאקטישע בעוועגונג פון די מא-סען פאר דער רעוואלוציע און האט בעשלאסען צו נעהמען אנטייל אין דער געפלאנטער דעמאנסטראציע. רוטענבערג האט געקריגען א גרויסע ווירקונג איי-בער גאפאנ'ע. נאך דער שרעקליכער שחיטה פון די ארבייטער, וועלכע זע-נען געגאנגען מיט איקאנעס און דעם צאר'ס פארטרעטען, אבער וועמען דעם צאר'ס סאלדאטען האבען פערטרונקען אין בלוט, האט ער דעם גלח ארויסגע-ראטעוועט, געבראכט אין אויסלאנד און געזוכט איהם אויסצונוצען פאר דער רעוואלוציע, ווייל זיין נאמען איז גע-ווען הייליג ביי די מאסען.

און ווען ער האט אין פערלויף פון פאלגענדען יאהר אויסגעפונען, און טאקע פון גאפאנ'ען גופא, אז דער גלח איז א שפיאן א פראוואקאטאר, האט ער איהם פערנארט אויף א קאנספי-ראטיווען ארט, וואו ארבייטער הינטער א געשלאסענער טיר האבען געקענט צוהערען ווי גאפאן רעדט איין רוטענ-בערג'ן ער זאל אויך ווערען א פראוואָ-קאטאר, און דאן איהם איבערגעגעבען אין די הענד פון די ארבייטער. אין דער הינריכטונג (גאפאן איז געהאנ-גען געווארען, 28-טען מערץ 1906) האט זיך רוטענבערג נישט בעטייליגט, ווי עס איז צו זעהן פון די מאטעריא-לען, וואס זענען פערעפענטליכט געווא-רען אין פעטערבורג אין 1917.

(סוף קומט)

אויף דער „סטארט"-אויסשטעלונג

קונסט-בילדער פון 22 לאדזער מאהלער

פאר אונזערע פערשיידענע קונסט-פערהעלטנישען, און פאר דער נאך-בעשיידענער פעראינטערעסירונג מיט קונסט-ענינים, איז די צאהל פון 22 רעפרעזענטירטע אויף דער דאזיגער אויסשטעלונג א זעהר היבשע.

עס איז ממש א שטאלץ פאר א קנאפ-איירא-פעאישער שטאט, ווי לאדז איז צו קענען צונויפזאמלען אזוי פיל „אייגענע" קינסטלער אויף איין אויס שטעלונג.

זעלבסטפערשטענדליך אז די דאזיגע פראפעסיאנאליט... פרופעסיאנעלקייט אין קינסטלער האט איהרע פאזיטיווע און נעגאטיווע מא-מענטען, און ווען פאריז קאן פערדייען 30-40 טויזענד קונסטמאלער, קומט עס פאר לאדז אן א ביסעל שווערליך...

*

דער שנעל לויף איבער דער דאזיגער „סטארט"-אויסשטעלונג, („סטארט" איז די פערקירצונג פון „סטאוואזש שאניט ארטיסטוב") ווען מען „לויפט" רעלא-טיוו, ווען מען רעכענט זיך מיט אומשטענדען, ווען מען פערגלייכט מיט ענליכע זאמעל-אויסשטעלונגען אין ווארשע און אין אונזערע גרעסערע פראווינץ-שטעט ווען מען נעהמט אט דאס אלץ אין בעטראכט, איז דער איינדרוק זעהר א גוטער:

ס'איז דא יוגענד, מעגליכקייטען, האפענונגען, און א ים, ממש א ים נאא וויטעס...

דאס קויפט אונטער; דאס וועקט פריינדליכע בעציהונג, און, ממילא, פון דא דער מיטפיהלענדער צושויער אריינגעהן און ארויסגעהן פון דעם גוט-ווילינען שטאנדפונקט.

*

מיר געהען. לויט'ן קאטאלאג, וועלכער הויבט זיך אן מיט א פרויען-נאמען און ענדיגט זיך מיט א פרויען-נאמען, און.. ס'קומט דער שמייכעל: דער עזרת נשים (אין יודישע טעכטער) איז, אהן ענין הרע צאהלרייך, און בפירוש עמאנציפירט: אויך — שטיל-לעבענס, אויך — לאנדשאפטען אויך — בלומען...

כמעט, ווי די מאנספיל: ליריש גע-שטימט און נישט איבערקלייבעריש אין זייער טעמאטישקייט.

אבער — דאך „ווייבליכער", דאך אימיזליכערער, דאך מעהר האנד ארבייט (ראבוטקי, בלע"ז).

עס זענען דא שענערע פרויען; עס זענען דא בע'חנ'טע, און אלע, אלע זענען נאך אין-דער-לעהר. (דאס פיהלט זיך שטארק)

מחמת דער נישט רייפקייט, און כדי נישט ארויסרופען קיין פאנישע צורו-דערונג אין די איידעלע נערוועזן פון דעם פיינפיהלענדען מין, וועל איך זיך נישט אפשטעלען בעזונדער אויף איטליכער פון זיי, ווייל קיינע פון זיי האט מיך — ביי מיין גרעסטען ווילען — נישט איבערראשט. (און קונסט מוז קורם כל איבערראשען!! דאס איז דער ערשטער בעדינג.) איך וועל זיך נישט אריינלאזען אין דעטאלע מבינות-זאגעריי, וואס עס דארפען טון זייערע לעהרער.

איך פערזענליך, וואלט ביי זיך אין שטוב געוואלט האבען די געשניצטע קליינינקייטען פון אידא ברויגער, וועלכע אימפאנירען מיר מיט זייער גייער-פרוילעכקייט, מיט זייער פערוועג-דעדישקייט.

גלייכצייטיג דערמאהן איך זיך: איטשעל ברויגער (הנקרא ווינג-צענט) וואו הענגט ער דא, אונזער ריזה-רעוודיגסטער, אונזער פיורפריז-ארטי קער? זעהסט א מעשה — מען זעהט דאך איהם נישט! ער האט נישט אויסגעשטעלט! א שאד טאקע!

*

לויט'ן קאטאלאג:

שמואל פינקעלשטיין — ער האט זיך א בעוועג געטון פאראויס (איבערי-גענס, ווי אלע אויף דער אויסשטע-לונג!) דער אופן פון זעהן איז נאך אבער אלץ אן'אקאדעמיש - מינכענער, א נישט ווייט-זעהענדיגער, און ליטע-ראריש ווזיע איז נישט זיין דרך.

קארל הילער — א מערקווירדיגע שטרענגע פרעציזקייט. שטארקער גראפישער (איקאנאגראפישער) חוש, וואס איבערמעכטיגט דעם מאלערישען עלעמענט. ניי, מאנומענטאל און לאד-זעריש (ס'איז נישט ווילטיג, וואס מען מאהלט. אבער דאך איז אין זיינע פא ברידקען דא מעהר שענקייט, ווי אין די צעהנדליגער סענטימענטאלע נישט-גע-פיהלטע קלויסטערלעך פון די יודישע טעכטער...) פארטרעט איז נישט זיין געבעט.

י. הירשפאנג — עלעגאנט, מענ-ליך אין דער פארב, ווידערקלאנג פון עקספרעסיאניסטישער אויפפאסונג. פול-בלוטיג אין קאלאריט, צארט אין דער צייכנונג.

אן אינטעריעסאנטער פארשטעהער פון מעטאפיזישער גויגונג איז ישראל לייזעראוויטש. די מינארע טעמע פערפיהרט איהם אבער אין א מאנא-טאנישער טרויעריגער פארבען-מאגערט, און, הגם ער ווייזט ארויס פיל פיינקייט אין דער צייכנונג, פיל אויסדרוק-וואל-טען מיר איהם דאך געוואונשען, אז ער זאל זיך צוהערען צו זון-און-רע-גענבויגען!

נאמאריוש סטאניסלאוו (א יודישער יונגערמאן, בפירוש) זוכט, זוכט, ווכט. עס איז א טייערע זאך צו זוכען. אז ער איז אויס'ן וועג פון געפינען, זאגט עדות דער פארטרעט פון דער פרוי א, און נאך מעהרער די קליינע טוש-צייכענונגען „קינקיעטען".

ערשטע שענע, עלאסטישע שריט צו ריטמישער מאלעריי-פלאסטיק האט גע-מאכט ראמאן ראזענטאל. ער דארף נאך בעקומען איבערליכע התלהבות.

נתן שפיגעל האט דאס מאל נישט פיל אויסגעשטעלט. פון דעם שטארקען לאק ארונטער רייסען זיך בולט ארויס עטליכע פיין-קאמפאנירטע און מאלע-ריש-געלעזטע זאכען. מיר געפעלט בע-זונדערס א קליין אקווארעלעכל „די פלאנקע".

חיים שפיגעל — 2 סקולפטו-רען. ער איז אויף א וועג.

הילהעלם וואכטעל — אינטי-כער ווייסט, ווי איהם צו שאצען אויף זיין שמייגער.

און אחרון-אחרון — אברהם וויינבוים: מאס, קולטור, איידע-לע צייכענונג. א שאד נאר, וואס צו-פיל יודען אויף-דער-שנעל געזעהענע. פרעכטיג איז דער וואקסענער קאפ פון דעם יונגעל. די קורצער-שטיכען — זעהר גוט. פאריז זעגנט פון איהם ארויס!

הכלל, זעהר גוט, זעהר פיין, זעהר שיין — וואוילע מענשען, וואוילע חברים.

זיי זענען ווערט מ'זאל פלאטאניש און פלוטאניש קוקען אויף זייערע בילדער!

מ. ב-ן.

אייפערזוכט און ליבע

מיט עטליכע טעג צוריק זענען מיר געזעסן אין א געזעלשאפט פון פרויען און מענער, און אין פערלויף פון די געשפרעכען איז אויך אויפגעהויבען געוואָרען די פראגע פון אייפערזוכט און ליבע, זעלבסטפערשטענדליך, אז אט די פראגע איז געווען די אינטערעסאנטסטע פונ'ם אָווענד, און זי האט זיך טאקע פערצויגען ביז שפעט אין דער נאכט. עס איז ניט געווען קיין איין מענש צווישען די אנוועזענדע, וואס האט ניט אנטייל גענומען אין דער דיסקוסיע.

אלע אנוועזענדע האבען צוגעגעבען, אז אייפערזוכט איז א שרעקליכע צרה אין דער מענשליכער געזעלשאפט און אז א סך אומגליקען זענען פארגעקומען נאר צוליב אייפערזוכט. אומגליקען וואס וואלטען זיכער געקאנט לייכט פערמיטען ווערען. אינטערעסאנט איז געווען, אז די מעהרסטע אנוועזענדע האבען געלייקענט, אז זיי זענען ווען עס איז געווען אייפערזיכטיג אדער אז זיי זענען איצט אייפערזיכטיג. מאנכע פון זיי האבען אפילו געזאגט, אז זיי ווייסען גארניט, וואס אייפערזוכט איז. איינציגע פון זיי זענען געווען מענער. עס האט זיך מיר געוואלט לאכען, ווען איך האב דאס געהערט פון זייערע מיילער, ווייל איך האב זיי בעאבאכט ביי מאנכע געלעגענהייטען און האב קלאר בעמערקט, אז זיי זענען דוקא אזעלכע, וואס ווערען אייפערזיכטיג ביי דער מינדסטער געלעגענהייט.

צווישען די, וואס זענען געווען ביי דער דיסקוסיע, איז געווען א מאן, וועלכער האט איינציגע מאל איבערגע-חזר'ט, אז ער האלט יעדען איינעם, וועלכער איז אייפערזיכטיג אויף זיין פרוי, פאר א גרויסען נאר, און דערצו א מענש מיט א קליינער נשמה: האב איך זיך אָבער דערמאנט, אז זיין פרוי האט איינמאל אין א שפאס דערצעהלט די פאלגענדע געשיכטע:

זי איז אריין אין איהר שלאפצימער מיט א גרויסער פערזישער קאץ אויף איהרע הענט. איהר מאן האט אליין שטארק ליב געהאט די קאץ אָבער גראד דערפאר, וואס די פרוי האט די קאץ אזוי צערטליך געטראגען אויף די הענט און געמאכט חנ'דלעך צו איהר, האט ער איהר בעליידיגט און איז אריין אפילו אין א רציחה.

עס פערשטעהט זיך, אז דאס איז געווען איינפאכע אייפערזוכט, אָבער פונדעסטוועגען האט דער מאן איהרער ביי יעדער געלעגענהייט געזאגט, אז ער ווייס ניט וואס אייפערזוכט איז.

די פראגע. וואס האט די מעהרסטע אנוועזענדע אויפגערעגט, איז געווען: צי איז אייפערזוכט א טייל פון ליבע אדער עס איז דער געגענזאץ פון ליבע? זענען טאקע געווען מאנכע מענער און פרויען, וואס האבען געהאט די אפענהערציגקייט צוצוגעבען, אז אייפערזוכט איז דער געגענזאץ פון ליבע: אז א מענש, וואס האט ווירקליך טיף-אינערליך ליב, אז אזא מענש, וואס האט שטארקע מענשליכע געפיהלען, אזא איינער קען ניט זיין ליידענשאפטליך אייפערזיכטיג אויף דעם, וואס ער אדער זי האט ליב.

האט טאקע אמאל אן'ענגלישע שרייבערין געזאגט וועגען דעם אזוי:

„אייפערזוכט און ליב האבען זענען דירעקטע געגנער. ווען א מאן איז ניט פערליבט אין זיין פרוי, אדער א פרוי איז ניט פערליבט אין איהר מאן, דאן וועלען זיי זיין אייפערזיכטיג איינע אויף די אנדערע. אייפערזוכט איז זעהר עגאאיסטיש. זי טראכט נאר וועגען אייגענע, וועגען זיך זעלבסט. ליבע שטרעבט צו דערהויבען און צו פערבעסערן מענשען, און צו בריינגען מעהר גליק צו דעם, וועמען מ'האט ליב. אייפערזוכט מיינט טיראניי. אייפערזוכט מיינט אבסאָלוטע דיקטא-

זענען דאס געגענזעצליכע געפיהלען?

טור. די ליבע לאזט מענשען פריי, און די אייפערזוכט פערשקלאפט. די ליבע בויט אויף, און די אייפערזוכט צושטערט. די ליבע האט צוטרויען און גלויבען, און די אייפערזוכט האט פערדאכט און אונצוטרויען".

עס איז קיין צווייפעל ניט, אז פרויען אדער מענער, וואס האבען שכל, וואס האבען טאקט און וועלכע ליבען ווירקליך איינע די אנדערע וועלען אלע מאל קאנען בייקומען אייפערזוכט, און נאך מעהר: זיי וועלען ארויסקומען די זיגער, אויב אפילו אין זייער פאמיליען-לעבען גנב'עט זיך אריין דער שלאנג פון אַנזעפעלע [?] אונצוטרוי.

אט ווייסען מיר די פאלגענדע געשיכטע:

א יונגערמאן איז געווען פערליבט אין א מיידעל. זיי האבען געשריבען תנאים און אלע האבען געוואוסט, אז זיי זענען חתן-כלה. דער יונגערמאן איז געווען א גאנץ רייכער. ער האט געהאט א גרויס געשעפט און ער האט אנגעשטעלט א שעהן מיידעל אלס זיין סעקרעטארשע. דער יונגערמאן איז געווען פון נאטור אויס אן'אימפולסיווער, לעבענסלוסטיגער, עטליכע מאנאטען איז ער געווען א חתן פאר זיין כלה און עס איז איהם געווארען אביסעל לאנגווייליג. ער האט געפיהלט, אז ביי איהם אין הארצען ענטוויקעלט זיך א קליינער פלאם צו זיין סעקרעטארשע, וועלכע איז אגב געווען ניט נאר זעהר א שעהנע, נאר זעהר אן'אינטעליגענטע.

איינמאל איז זיין כלה געקומען צו איהם און צופעליג איז איהר חתן געזעסן מיט זיין סעקרעטארשע נאהענט איינע צו די אנדערע, און עס האט זיך אויסגעדאכט, אז זייערע קעפ שפארען זיך אן איינע אן די אנדערע. די כלה האט געוואוסט, אז איהר חתן איז שוין איינציגע מאל געווען אין א רעסטאראן צוזאמען מיט זיין סעקרעטארשע. זי האט אבער געהאנדעלט זעהר קלוג. אנשטאט צו מאכען א סצענע און עס זאל ארויסברעגגען א קריגעריי. האט זי, פערקעהרט, מיט אויסערגעוועהנליכער פריינדשאפט זיך בעצויגען ניט נאר צו איהר חתן, נאר אויך צו זיין סעקרעטארשע, זי האט בעלויבט איהר אויסזעהן און איהר האנדשריפט און וואס ניט? דער רעזולטאט איז געווען, או ווען זי איז אוועק האט די סעקרעטארשע ווי פון טיפען הארצען ארויסגערופען צו איהר בעל-הבית:

— מיין גאט! ווי שעהן און צויבערהאפט זי איז!

אט דאס האט זעהר שטארק געשמייכעלט דעם חתן. עס איז איהם אזוי געפעלען ווי זיין כלה האט בעהאנדעלט און ווי זי האט ארויסגערופען ענטציקונג ביי דער סעקרעטארשע. עס האט איהם אויך זעהר שטארק געשמייכעלט דאס, וואס זיין כלה האט ארויסגעוויזען אזוי פיל צוטרויען אין איהם. וואלט זי געוואלט מאכען א קריגעריי אדער א טומעל, איז ווער ווייסט וואס עס וואלט געווען! עס קאן זעהר זיין, אז די ערגערניש וואלט פערשטארקט זיין אינטערעס צו דער סעקרעטארשע און עס וואלט געקענט פיהרען צו אן' אמת'ער טראגעדיע.

עס דערמאנט זיך מיר די געשיכטע מיט'ן וועלט-בערימטען ענגלישען דיכטער [?], קריטיקער און עסטעט דזשאן ראסקין:

איינמאל האט ער זיך דערוואוסט, אז זיין פרוי האט איהם אויפגעהערט ליבען. זי האט דאס איהם אליין דערצעהלט. ער האט זיך אויך דערוואוסט, אז דער וואס האט געוואונען זיין ווייב'ס ליבע, איז ניט קיין אנדערער ווי זיין בעסטער פריינד דזשאן עווערעט מילעי, דער בערימטער מאלער. איז אבער ראסקין געווען א מענש מיט א גרויסער נשמה און מיט א קלארען פערשטאנד, וועלכער האט געקאנט קוקען און בעטראכטען יעדע פראבלעם זעהר אביעקטיוו. ער האט אליין באמת ליב געהאט זיין פרוי, און איהר גליק איז געווען ביי איהם מעהר ווי אלצדינג. ער האט זיך מיט איהר גוט דורכגערעדט און דאן האט ער איהר געזאגט, אז ער ווייס, אז זי קאן מיט איהם שוין מעהר ניט גליקליך זיין און אז ער וועט האבען דעם גרעסטען געניס, ווען ער וועט וויסען, אז זי איז גליקליך. זי האט זיך גע'גט מיט איהם און חתונה געהאט מיט דעם מאלער. אלע דריי זענען געבליבען פריינד.

ביי אנדערע אומשטענדען און ביי אנדערע מענשען וואלט אזא לאגע געפיהרט צו קריג, צארן און אפילו צו בלוט-פערגיסונג.

מען קאן אויסראטען אייפערזוכט, אויב מען וויל נאר זיך אליין בעקעמפען. די צרה איז אבער, וואס די מעהרסטע מענשען ווילען ניט קעמפען געגען זיך אליין. מען קאן אויסראטען אייפערזוכט, אויב מען וויל נאר בעקעמפען די אינסטינקטען וואס ברענגען אייפערזוכט. און אזוי לאנג ווי עס עקזיסטירט אייפערזוכט אין א מענשען'ס הארץ, קאן דער מענש ניט זיין גליקליך.

די מעהרסטע מענשען, וואס זענען געווען אנוועזענד ביי דער דיסקוסיע, האבען דאס אלץ אליין צוגעגעבען. זיי האבען געוואוסט, אז דער בעוואוסטער פילאזאף וויליאם דזשעמס איז געווען גערעכט, ווען ער האט געזאגט, אז מען קאן אייפערזוכט אויסוואָרצלען פון דער מענשליכער נשמה, אויב מען זאל נאר ענטוויקלען פיינע געפיהלען, אידעאלע נייגונגען און העכערע שטרעבונגען אין לעבען. די פראגע איז נאר, וויפיל פון די, וואס האבען דאס אלץ צוגעגעבען, זענען ווירקליך אהן אייפערזוכט אין זייער הארצען? און וויפיל פון זיי וועלען אנהויבען א קאמף געגען זיך אליין, אויב זיי האבען אלץ פערזוכט אין זייער נשמה?

אט דאס האט קיינער ניט געקאנט ענטפערן, און דאס טאקע איז די אורזאך, פארוואס עס קומען פאר אזוי פיל טראגעדיעס אין לעבען צוליב אייפערזוכט.

י. עסטעראָוו.

נייע מיטלען צו בעזארגען די וועלט מיט ברויט

פון ל. באראדולין

אין פאריז, פראנקרייך, איז ניט לאנג צוריק פארגעקומען א זעהר אינטערעסאנטער און זעהר וויכטיגער צוזאמענפאהר פון געלערנטע פון כמעט אלע ציוויליזירטע לענדער פון דער וועלט. אויף דעם צוזאמענפאהר האט מען בעטראכט מיטלען ווי אזוי צו בעזארגען די נאהענטע צוקונפט מיט ברויט פאר דער בעפעלקערונג.

די בעפעלקערונג פון דער וועלט וואקסט מיט יעדען יאהר, און מיט יעדען יאהר ווערט די ערד אלץ מאגערער און מאגערער און גיט אלץ קלענערע און קלענערע גערעטענישען. ווען די לאגע זאל אזוי אנהאלטען אויף ווייטער, וועט אין גיכען קומען א מאמענט, ווען די ערד וועט אויפהערען שפייזען די מענשען. שטעהען אבער די וויסענשאפטסלייט אויף דער וואך און זוכען אויס אלץ נייע מיטלען צו פערלייכטערן די לאגע פון די מענשען אויף דער ערד און בעזארגען די צוקונפט.

אויב מיר זאגען, אז די ערד ווערט מאגערער, הייסט עס, אז עס פעהלט איהר הויפטזעכליך א מאטעריאל, וואס מען רופט שטיק-שטאף, אדער ניטראגען, אהן דעם קענען די פלאנצען ניט וואקסען. אבער יעדעס יאהר וואקסען נייע פלאנצען, וואס ווערען אויפגעגעסען פון מענשען און חיות. דער שטיק-שטאף ווערט פון דער ערד ארויסגעצויגען, און קיין נייער קומט ניט צו, און דאס הייסט, אז די ערד ווערט מאגערער און גיט ניט קיין גענוגענדע גערעטענישען. וואו זשע נעהמט מען פרישען שטיק-שטאף פאר דער ערד, כדי ברויט זאל קענען וואקסען? און בעדענקען דארף מען, אז שטיק-שטאף אליין איז א גאז, און פאר בעמיסטיגען די ערד מוז אט דער מאטעריאל קומען נאר אין פארם פון זאלץ. האבען כעמיקער געפונען אזא אויסוועג. אזוי ווי די לופט ענטהאלט אין זיך א גרויסע מאס שטיק-שטאף, האבען כעמיקער געפונען א מיטעל ארויסצוציהען דעם שטיק-שטאף פון דער לופטען און פערוואנדלען איהם אין זאלצען. די זאלצען רופט מען מיט דעם אלגעמיינעם נאמען „ניטראטען". גוט זענען זיי פאר דריי צוועקען: ערשטענס, מאכט מען פון זיי שיס-פולווער און אנדערע אויפרייס-מאטעריאלען; צווייטענס בענוצט מען זיי אין דער פאבריקאציע פון פארבען פאר קליידער, און, דריטענס, בעמיסטיגט מען מיט זיי די ערד, כדי זי זאל געבען גרעסערע גערעטענישען.

ווען די וועלט-מלחמה האט אויסגעבראכען, האבען זיך אלע לענדער א וואָרף געטון צו פראדוצירען ניטראטען פאר אויפרייס-מאטעריאלען. אמעריקא אליין האט אויסגעגעבען הונדערט מיליאן דאלאר צו בויען פאבריקען, אין וועלכע דער שטיק-שטאף פון דער לופט זאל פערוואנדעלט ווערען אין זאלצען. ווען די מלחמה איז פארביי, האבען זיך די געלערנטע פון דער גאנצער וועלט פעראייניגט מיט'ן צוועק געמיינשאפטליך אויסצוארבייטען מיטלען צו פראדוצירען די ניטראטען פאר אזא פרידליכען צוועק, ווי שאפען שפייז פאר דער בעפעלקערונגען פון די לענדער.

ווי אזוי צו מאכען ניטראטען פון לופט — ווייסט מען שוין. מען האט עס שוין געטון. איצטער זוכט מען מיטלען צו פראדוצירען די ניטראטען אין א גרעסערער מאס און אזוי, אז זיי זאלען זיך בעגעהן וואס ביליגער, כדי אלעמען זאל זיך לוינען מיט זיי די פעלדער צו בעמיסטיגען. און אויף דעם לעצטען צוזאמענפאהר האבען די געלערנטע פון פערשידענע צווייגען פון וויסען בעריכטעט וועגען די עקספערימענטען, וואס זענען דורכגעפיהרט געווארען אין פערשידענע לאבאראטאריעס פון דער וועלט, און וועגען די רעזולטאטען, וואס זענען דערביי דערגרייכט געווארען. און די בעריכטען האבען געטראגען א פערוהיגענדען, אנ'אפטימיסטישען טאָן. אלץ מעהר און מעהר פראגרעס ווערט אויף דעם געביט געשאפען, און לויט די איצטיגע אויסזיכטען איז ניטא קיין גרונד מורא צו האבען, אז מענשען וועלען אין צוקונפט ליידען פון הונגער, בלויז דערפאר, ווייל די ערד איז אויסגעמאגערט געווארען.

—◆◆—

איך זוך...

(פעליעטאָן)

פון רעבעדינעו [?]

אינטימירט פאר מיר מיינער א פריינד, א בלאסער פאעטישער יונגערמאן:

— דער כאראקטעריסטישסטער שטריך מיינער איז דאס זוכען.

איך זוך, שטענדיג, כסדר...

איך זוך — און דערפאר לייען איך אזוי פיל ביכער. איך לייען ניט, נאר זוך...

מיר דאכט זיך נאך אלץ, אז איך וועל ביי עמיצען אין א בוך געפינען דעם סוד פון לעבען, וועלכען איך אליין קען בשום אופן ניט געפינען דעם סוד פון לעבען, וועלכען איך זוך פון דער פריהסטער [?] יוגענד...

איהר דענקט, ס'איז קינדיש... — ניטא וואס צו זוכען. יא, ס'איז קינדיש

אבער וואס קען מען זיך העלפען?

עס זענען דא מענשען וואס ווערען געבוירען אלץ-ווייסער, פאר וועלכע אלץ איז קלאהר און בעשטימט, דאס זענען מענשען מיט אלטע נשמות...

און זענען דא אזעלכע וואס הונגערן נאך וויסען, און זייער גאנצען לעבען בלייבען זיי קינדער, וואס זוכען און פרעגען.

און וואס איז ערגער, אדער בעסער דאס ווייסט איהר אפשר — איך ניט...

איך זוך. חוץ דעם סוד פון לעבען זוך איך אויך אנ'אידעע וואס זאל מיך צופרידענשטעלען, א גרויסע אידעע.

און ביי מיר איז יעדע אידעע פערבונדען מיט דעם זין, ווי אזוי צו לעבען...

איך זוך און טיילמאל גיט זיך מיר אויס: אט-א, שוין געפונען!... עס גיט מיר א שיין אויף צעפעס א ליכט... אבער תיכף ווערט דאס ליכט אויסגעלאשען און שוין צוריק דונקעל... אבער איך ווער ניט ענטוישט. איך זוך ווייטער... איך צווייפעל און זוך. ווייל ניט זוכען קען איך ניט... און ביי מיר איז דאס זוכען אליין אויך אנ'אידעע..

איך זוך.

און דערפאר האב איך ליב זיך ארומצושלעפען איבער קראמען און אלטע ביכער, זיך גראבען אין אלטע ביכער, אין בערג מיט שטויב.

מיר חלום'ט זיך אלץ, אז אפשר וועל איך דאך געפינען אזא בוך וואס קיינער האט נאך ניט בעמערקט...

איך גלויב אז עס מוז ערגיץ זיין אזא בוך. ליגט ער זיך ערגיץ אין א ווינקעל פערשטויבט און פערלאזען פון קיינעם ניט אנגעוואָרימט.. ליגט און ווארט אויף אנ'אויסלייזער, אנ'ענטדעקער... דער פערפאסער פון בוך איז שוין לאנג טויט און פערגעסען און אפשר האט מען זיך גאר אויף איהם ניט אומגעקוקט. ס'פאסירען אזעלכע זאכען, יא צי ניין?

איך זוך.

און דערפאר, כאטש איך בין מטבע א ביכער-שלינגער, האב איך ליב איינצוטיילען א גוט בוך אויף וואכען לאנג. איך לייען לאנגזאם, שטעל זיך אפ... ווי גוטען וויין האב איך מורא איהם אויסצוטרינקען מיט אמאל...

און ווען איך ענדיג — ווערט מיר ווי א ליכט אויסגעלאשען:

איך זוך.

און דעריפאר לייען איך אמליבסטען אין די צייטונגען נייעס פון העלדענטאטען ביי שרפות און ביים טרינקען זיך...

ווייל חשוב'ער פון פאליטיקער און וועלט-חכמים זענען ביי מיר די פשוט'ע מענשען פון העלדענטאטען..

און ווען איך לייען ווי א פייערמאן האט גערעטעוועט א פרוי אדער א קינד, פון א ברענענדיג הויז, זיי ארונטערגעטראגען אויף די הענד, שטעלען

דאָס לעבען צושטערט

(ערצעהלונג)

פון יצחק בלום

זיי זענען פערהייראַט אַ יאָהר צעהן. האָבען דריי שעהנע קינדערלעך און לעבען, ווי עס לעבען געוועהנליך מאַן און ווייב. נאָכדעם ווי עס געהט אַוועק אַ לענגערע צייט פון צוזאַמענלעבען; אַלץ ווערט איינגעשטעלט און אַריינגעפּאַסט אין די ראַמען פון פאַמיליען-לעבען! דאָס הויז ווערט דאָס ווינקעל, ווו ביידע „איך'ן", ווערען צונויפגעוואַקסען אין געגענזייטיגע, געמיינשאַפטליכע אינטערעסען, אָפּגעצוימט און אָפּגעזונדערט פון אַלץ, וואָס האָט נישט קיין שייכות מיט זייער היים און דער אַרומיגער אומגעבונג.

ביי ביידע איז שוין לאַנג קיין שפור נישט געבליבען, אַז זיי זענען אַמאָל בעוועזען צוויי בעזונדערע מענשען, ווייט און פרעמד איינע פון די אַנדערע; אַז יעדער איינער פון זיי האָט זיך געהאַט אַ בעזונדער וועלטעל, זיך געלעבט אַ בעזונדער אַרט לעבען אויפ'ן בחור'שען און מיידעלשען אופן, געבוירען און ערצויגען געוואָרען אין בעזונדערע שטעט און היימען, און אַז בלויז אַ צופאַל האָט זיי צוזאַמענגעפיהרט, צונויפגעבונדען און זיי פעראייניגט אַלס מאַן און ווייב.

איצט האָט מען צוזאַמען קינדער, מען פיהרט צוזאַמען דאָס ביסעל באַלעבאַטישקייט, מען איז פעראינטערעסירט איינע אין די אַנדערע, מען העלפט איינע די אַנדערע, און מען טראָגט צוזאַמען דעם פאַמיליען-יאָך, מיט אַלע שווערינקייטען און פליכטען.

וואָס אנבעלאַנגט ליבע, האָט דאָס ווארט שוין לאַנג פאַר זיי פערלוירען יעדע בעדייטונג. מען האָט זיך, פערשטעהט זיך, נישט פיינד, אָבער אָפּשטעלען זיך אויף אַזאַ וואָרט ווי ליבע — צו דעם איז שוין נישטאָ מעהר קיין צייט און קיין געדולד. עס זענען פאַראַן אַ סך נויטיגע זאַכען פון וואָס צו טראַכטען. אַרבייטען צו פערזאָרגען אַ פאַמיליע איז נישט אַזוי לייכט, און ערציהען קינדער איז נישט קיין קלייניגקייט; און זיי ביידען דער קאָפּ געגוג פערדרעהט.

ווייזען זיך פלעגען מאַן און ווייב ווענינ, ס'איז, ערשטענס, אַ שאָר געלד. דאָס וואָס בעדאַרף קאָסטען אין גאַס, קען מען פערנוצען פאַר'ן הויז, און צווייטענס — קליינע קינדער. ביידע קענען פון הויז נישט אַוועקגעהן און איבערלאָזען איינע די אַנדערע, און געהן אליין – צו דעם האָבען זיי קיין פער לאַנג נישט.

פו אייפערזוכט האָט דערום גאָר קיין רייד נישט געקענט זיין. נישט ס'איז געווען צו דעם די געלעגענהייט, נישט ס'וואָלט זיי ביי צן אַמאָל איינגעפאַלען, אַז זיי קענען נאָך ציהען אויף זיך אויפמערקזאַמקייט — זי פון פרעמדע יונגעלייט, און ער פון פרעמדע פרויען זייענדיג שטענדיג פערנומען ער אין געשעפט און זי אין הויז מיט די קינדער, האָט מען גאָר נישט געטראַכט פון אָפּציגעבען זיך מיט אַזעלכע זאַכען ווי זיך צו „פעריונגערען" אָדער „פערשענערען", פערקעהרט, זיי האָבען נאָך אויסגעוויזען עלטער ווי זיי זענען אין אמת'ן געווען.. איבערהויפּט זי, די פרוי.

האָט פּאַסירט, אַז ביידע האָבען געמוזט געהן צו אַ חתונה צו זייערען זעהר אַ נאָהענטען פריינד. דאָ האָבען זיי ביידע געמוזט אָנטון זיך ווי עס דאַרף צו זיין. צווישען מענשען, איבערהויפּט נאָך צו אַ חתונה, מוז מען קומען שען, אויפגערוימט, מען זאָל האָבען אַ פּנים ביי לייטען.

די פרוי האָט אָנגעטון איהר שענסטע קלייד, און כאָטש זי האָט נאָכ'ן אַרומוואַשען אין אויפפוצען זיך אויסגעזעהן אַ ביסעל יונגער, ווי געוועהנליך, האָט מען אָבער אויף איהר פיגור געקענט דערקענען די מידע און אויסגעמאַטערטע מוטער, און איהרע הענד האָבען געוויזען די צייכענס פון לאַנג יאָהריגען הויז-אַרבייט.

דער מאַן אָבער האָט גאָר ווי אָפּגעלעבט. נאָכדעם ווי ער האָט זיך אַרומגעוואַשען, אָפּגעראַזירט גלאַט דאָס פּנים, אָנגעטון דעם נייעם אַנצוג, איז אויף איהם ווי אַ נייע הויט אַרויף. זיין קערפּער האָט זיך ביי איהם אויפגעגלייכט, זיין פּנים האָט בעקומען אַ יונגען פרי-שען אויסזעה, כאָטש נעהם און שטעל איהם אַרונטער אונטער דער חופּה.

קומענדיג צו דער חתונה, איז דער מאַן אַליין איבערראַשט געוואָרען פון דעם גרויסען פורור, וואָס ער האָט געמאַכט. פיל פון זיינע אַמאָליגע בעקאַנטע, איבערהויפּט די פרויען, האָבען זיך גאָר נישט געקענט אָפּליגען פון זיין יונגען אויסזעהן.

— איהר זעהט דאָך גאָר אויס ווי אַ נייער! — האָט איהם איינע וויבעל געמאַכט אַ קאָמפּלימענט.

— צעהן יאָהר נאָך אַ חתונה און עס איז אויף אייך גאָר נישט קענטיג, אַז איהר זייט אַ פערהייראַטער מאַן, — האָט אַ צווייטע בעמערקט.

דער מאַן האָט זיך געפיהלט געהויבען. ער האָט זיך מיט אַמאָל דערזעהן אין אַן אַנדער ליכט. דערזעהן אַז אַ חוץ דעם, וואָס ער איז אַ מאַן פון אַ פרוי און אַ פאָטער פון קינדער, איז ער נאָך אויך אַ מענש צווישען מענשען. מען זעהט איהם, מען בעמערקט איהם, אפילו אין זיין אויסזעהן איז מען פער-אינטערעסירט.

נאָכדעם, ווי ער האָט גענומען אַ ביסעל בראָנפען, איז ער גאָר געוואָרען פרעהליך און אויפגעלעבט. דאָס מויל, וואָס איז יאָהרען געווען ווי פערשטומט, וואָס פלעגט רעדען מיט זיין פרוי בלויז פון די נויטיגסטע הויז זאַכען. האָט זיך מיט אַמאָל געעפענט. געקעדט מיט אַלעמען, זיך געוויצעלט, אפילו געלאַכט, וואָס דאָס איז ביי איהם געווען אַזאַ זעלטענהייט.

איינע אַ בעקאַנטע, וועלכע האָט איהם געקענט פאַר אַ גוטען טענצער, נאָך פון דער צייט, ווען זיי זענען ביידע נישט געווען פערהייראַט, האָט איהם איינגעלאַדען צו אַ טאַנץ. ער איז אַ ביסעל צוטומעלט געוואָרען, נישט געוואוסט וויאַזוי, צי ער קען נאָך עפּעס; ער האָט שוין אַזוי לאַנג נישט געטאַנצט. ער האָט זיך געשראָקען, צי ער וועט קענען אָוועקשטעלען אַ פוס. אָבער לאַנג טראַכטען האָט ער נישט געקענט, די מוזיק האָט אַ קלאַפּ געטאָן און ער איז ווי אַריינגעשלעפּט געוואָרען אין דעם געדראַנג פון די טאַנצענדע פּאָרלעך, און ר'האָט זיך שוין געמוזט מיטדרעהען.

ס'איז איהם אָבער בלויז אָנגעקומען שווער צו מאַכען די ערשטע פּאָר שריט. אַזוי שנעל אָבער, ווי ער האָט זיך דער-טאַפּט דעם טעמפּ, איז עס שוין ביי איהם אַוועק ווי אַ מזמור. ער האָט דער-פיהלט אַזוי לייכט, ווי עטליכע פּעק מיט שווערער משא וואָלטען מיט אַ מאָל פון איהם אַרונטערגעפאַלען. און ער האָט זיך צונויפגענומען אויף זיין אַמאָליגען בחור'שען שטייגער. נאָך מיט מכח פייער, מיט מעהר ברען, ווי ער וואָלט געוואָלט פון זיך אַרויסטאַנצען אַלץ וואָס איז אין איהם געלעגען פערשטיקט פאַר דער גאַנצער צייט. די לאַנג-יאָה-ריגע פערגליווערטקייט איז אין איהם ווי מיט אַמאָל צושמאָלצען געוואָרען. ער האָט זיך דערפיהלט יונג, פריי און ריהרעוודיג. און דאָס נייע פרעמדע פרויענלייב, וואָס האָט טאַנצענדיג זיך צו איהם געפרעסט, האָט איהם צופלאַמט, אויפגעבראָזט אין איהם לאַנג-פערשטיק-טע און אונטערדריקטע ליידענשאַפטען און האָט געמאַכט זיין גאַנצען קערפּער ציטערען. ער האָט זיין מיט-טענצערין שיער נישט צוטראָגען.

ווען דער טאַנץ האָט זיך געענדיגט, איז ער געשטאַנען צוהיצט און בערוישט ווי פון אַ שטאַרקען וויין. דאָס ווייבעל האָט צו איהם געדרעדט, געמאַכט קאָמ-פּלימענטען, אַז זי האָט שוין לאַנג אַזאַ הנאה נישט געהאַט פון אַ טאַנץ, ווי היינט מיט איהם, און אַז ער איז נאָך אַלץ אַ גוטער טענצער, הגם זייט ער איז פערהייראַט זעהט מען איהם אַזוי ווענינ אָן אין די צרטער, וואו מען טאַנצט, און עס וואָלט נישט געשאַדט ער זאָל זיך ווייזען אָפטער.

ווי אַ פערבלאָנדזשעטער איז ער צו-ריקגעגאַנגען צו זיין פרוי, וועלכע איז געשטאַנען אַנ'אומעטיגע און אַ פער-דראָסיגע און געוואָרט אויף איהם. ער האָט זי בעגעגענט אַזוי מאָדנע פרעמד, איהר אָנגעקוקט מיט אַזעלכע בליקען, ווי ער וואָלט זי נישט דערקענט, ווי זי וואָלט נישט געווען זי.

די פרוי האָט איהם אָנגעקוקט פער-וואונדערט. עפּעס איז איהר נישט קלאָהר געווען זיין גאַנצע האַנדלונג און בע-נעהמונג. זי איז געווען ווי צוטומעלט, אַלץ, וואָס האָט דאָ אין דעם אָוועגד מיט איהם פּאַסירט איז פאַר איהר גע-ווען אַנ'איבערראַשונג: די נאָהענטע שייכות, וואָס איז מיט אַמאָל געוואָרען צווישען איהם און די אַרומיגע מענשען, איבערהויפּט מיט די פרויען; דאָס וואָס ער האָט פלוצלונג בעקומען אַזאַ לשון, זיין רעדען, זיין וויצלען זיך, זיין גע-לעכטער, און זיין מאַנצען.

דאָס ערשטע מאָל זייט זיי זענען פערהייראַט איז אַ הר אויסגעקומען אַ טראַכט צו טון וועגען איהר מאַן נישט נאָר ווי פון אַ הויז-פערזאָרגער, נאָר ווי פון אַ מענשען, וואָס האָט אויך געמיינ-שאַפטליכע פערבינדונגען מיט דער אויסערער וועלט. זי האָט מיט אַמאָל דער-פיהלט די סכנה פון צופאַל און זייטיגע איינפלוסען, צו וואָס אַ מענש, וואָס קומט ערגעץ אַרויס פון זיין געוועהנליכען רייע, איז ער אויסגעזעצט. און זי האָט זיך פּאַר עפּעס דערשראָקען, געוואָרען אומרוהיג.

— קומ אהיים! — האָט זיך ביי איהר אַ פערצווייפעלטער געשריי אַרויס-געריסען. איהר שטימע האָט געקלונגען ווי פון אַ מיטצען, וואָס איז אומגעריכט אַריינגעפאַלען אין אַ געפעהרליכען אָרט און זוכט זיך צו ראַטען. אַנטלויפען, אַזוי לאַנג ווי עס איז נאָך דאָ צייט.

ער איז שטיל און פערטיפט אין זיך איהר נאָכגעגאַנגען.

דער פרוי'ס שרעק איז נישט געווען אומזיסט.

זייט יענעם אָוועגד איז איהר מאַן גאָר געוואָרען אַנ'אַנדערער. זיינע בע-ציהונגען צו איהר און צו דעם הויז האָבען זיך אין גאַנצען געענדערט.

ער איז נישט געוואָרען ערגער, נישט געוואָרען קיין שלעכטער מאַן צו זיין פרוי, און קיין שלעכטער פאָטער צו זיינע קינדער, ער איז פערבליבען דער זעלבער געטרייער פאַמיליען-מאַן ווי געווען, זיין אינערליכע רוהיגקייט אָבער איז פערשוואונדען. עפּעס האָט אין איהם אין דער שטיל געבראָכען, געריסען און געצויגען. אַ טיפע פערבאָרגענע בענק-שאַפט האָט שטיל געגעסען זיין האַרץ און דער אומעט האָט אַרויסגעקוקט פון זיינע אויגען.

אַ פיינליכע אונצופרידענהייט, אַנ'עקסטרעמע, אַ רעוואָלטירענדע, האָט זיי נשמה געמוטשעט. ווי אַ שטיל וואַסער, וואָס גראָבט אַלץ מעהר און מעהר אונ-טער דעם שטיין-פעלז, ביז ער שווענקט איהם אַרונטער, אַזוי האָט אַ שטילער פערבאָרגענער ווייטאָג נישט אויפגעהערט אין איהם צו גראָבען אַלץ טיפער און טיפער.

זייער אַרים, אָבער רוהיג און שטיל לעבען איז געוואָרען צושטערט.

Zakład fotograficzny
„PARISIEN" ŁÓDŹ, BRZEZINSKA 69.

דערמאָנט מאַך איך בעקאַנט, אַז צוליב רעקלאַמע האָב איך איינגעפיהרט אויסערגע-וועהנליכע בידריגע פרייזען אויף מיינע קינסטלעריש אויסגעפערטיגטע פאָטאָגראַפיעס לויט די אונטען אויסגערעכענטען אויסנאַהמס-פרייזען:

6 פאָסטקאַרטען נ. פ. דאָפּעלט רעטושירט 3 זל.
6 קאַבינעט-בילדער „ „ „ 8 „
1 אָריגינאַל-פּאָרטרעט נ. פ. 8 „

אויסער דעם גרופּען-אויפנאַהמען, אויסער'ן אַטעליער ווערען אויך אָנגענומען אויפנאַהמען צו זעהר מעסיגע פרייזען. | צופאָהר מיט'ן טראַמוואַי נומער 1.

בעמ.: צו יעדען האַלבען טוץ פּאָסטקאַרטען ווערט צוגעגעבען אַ פאָטאָ-פּאָרטרעט.

זיך מיר טרעהרען פון ענטציקונג אין די אויגען.

אָט דאָס איז אַ תעלד!

אָט אַזוי דאַרף מען לעבען!

איך האָב ליב זעהן מענשען אין די גאַסען. אייליגדיגע, פערזאָרגטע, שטי-פערישע און לאַכענדיגע..

איך קען נאָכגעהן יעדען איינעם פון זיי.. אויף הין און צוריק... איך האָב נישט קיין בעשטימטען וועג.. איך געה מיט זיי ווי אַנ'אייגענער און דאָך פרעמדער... איך פערמיש זיך מיט זיי — און דאָך בין איך אַליין און זוך און זוך..

מיר געפעלט די גאַס די טומלדיגע... אַ סך ליכט, אַ סך אילומינאַציע. — און איך בין אַליין. איך געה לאַנזאַם און קיינער קען מיר נישט פערווערען צו טראַכטען וועגען דער נישטיגקייט און פיינטשאַפט פון לעבען...

און איך טראַכט..

איך קוק אַריין אין די שויפענסטער, און איך שטעל דאָרט אַריין מיינע גע-דאַנקען.. פריי קייגער שטערט מיר נישט..

און אָט קוק איך אין די פענסטער פון די צוקער-קראָמען, כאָטש איך רוי-כער נישט...

איך וועל נאָכאַמאָל רויכערען.. איך מוז נאָך קומען צו דעם אויך.. איך בין אַ זוכער...

און דערהויפּט ווייל איך האָב ליב די רויכער אינסטרומענטען. אָט איז אַ זעלבסט פייער-מאַכענדע מאַשינקעלע... די גייסטע, די טייערסטע, עס איז אַזוי קונציג און שפּילעוודיג... און אָט איז אַ שעהן דעקעלע אויף טאַבאַק... און אָט איז אַ ליולקעלע אַ לאַנגע, אַ גאַר לאַנגע. עס שמעקט פון איהר מיט מזרח. מיט ווייטע לענדער, מיט קעמ-לען... מיט טעפּקען און זייער פוילקייט... יאָ, איך וועל אַמאָל רויכערען... אונבאַדינגט... אפשר איז גאָר אין רויך דער זין פון לעבען?...

און זוך.

און דערפאַר האָב איך געוואַלדיג ליב צאַצקעס, ווי אַ קינד.. פלעשעלעך, מאַשינקעלעך און קעסטעלעך — דאָס איז מיין לעבען.

איך קוק גערן און די פענסטער פון די אַפּטייקען... אַזוי פיל שעהנע קעסטעלעך און פלעשעלעך!

און פון יעדער קעסטעלע און פלע-שעלע אַ מיטעל... ס'זענען דאָ אַזוי פיל מיטלען.. צו אַלערליי קראַנקהייטען.. צום לעבער, צו נירען, צום הוסט... און אַזוי פיל זייף! די וועלט נאָך אַלעמען קען זיין ריין!...

און ווען איך שטעה זיך נישט קויף איך איין אַ גאַנצע אַפּטייק. און מעהר-סטענס, טאַקע נאָר צוליב די קעסטעלעך און פלעשעלעך.

איך זוך.

און דערפאַר האָב איך אויך ליב אָפּצושטעלען זיך ביי די פענסטער פון די טשעמאָדאַנעס, סאַקוואַיאַזשען און רענצלעך... פון זיי שמעקט מיט ריי-זעס.. מיט זוכען איבער ימים... איך אַליין רייז נישט דערוויל... אָבער איך וועל נאָך רייזען... און אויב אפילו נישט וועל איך פונם נאָכאַמאָל קומען אַ היים מיט אַ וואָגען טשעמאָדאַנעס, סאַקוואַיאַזשען און רענצלעך פון די בעסטע... איך האָב ליב גוטען לעדער..

איך זוך...

און דערפאַר שטעה איך אָפּט און קוק זיך איין ביי די קראָמען פון מע-סערלעך און שערעלעך...

איך האָב זיי שרעקליך ליב... די פיינסטע קינדערשע צאַצקעס. מיט אַ שערעלע קען מען שניידען און אויס-שניידען וואָס מען וויל... פון פּאַפּיר... פאַר וואָס נישט פון פּאַפּיר?... מען לעגט צוזאַמען אַ שטיק פּאַפּיר און מען שנייט... עפּעס ווערט שוין אַרויס קומען... און וואָס איז די נקבה מינה, וואָס?.. און מיט אַ מעסער'ל — דאָס איז גאָר אַ לעבען! איך האָב ליב די ווייסענקע די פיל קליינגעלדיגע... מען קען מיט זיי אַלץ מאַכען און אַזאַ מע-סער'ל איז אַזוי סודות'דיג ווי דאָס לעבען... אַ קליינגעל דאָ אַ קליינגעל און אַ שערעלע אין מיטען.. און אַ פיילכען ביי דער זייט... שאַרף, סודות'-דיג און שעהן... נאָר דערהויפּט האָב איך ליב אַ מעסער'ל ווייל מיט איהם קען מען מאַכען אַ פייפעלע פון ווער-בע האָלץ... און מיט אַזאַ פייפעלע איז גאָר אַנ'אַנדער וועלט... מען קען זיך אַוועקזעצען אויף אַ שטיין ערגעץ אין אַ וואַלד און טייפען גלאַט אַזוי זיך... אָהן אַ סוף און אָהן אַנ'ענד... און אפשר טאַקי עפּעס אויסשפּילען אויך... אַזאַ מין טרויעריג ליד וועגען לעבען און טויט...

איך זוך...

און דערפאַר איז מיין גרעסטע אַכ-טונג פאַר אַלטע לייט.

מיר דאַכט, זיי זענען דאָס די מענשען וואָס ווייסען!

זיי ווייסען שוין. נאָר וואָס דען זיי ווילען נישט אויסזאָגען.. אַלטע לייט זענען בטבע קאַרג... אין דערצו ווילען זיי נישט, אַז די שנעקעס, דאָס יונג-וואַרג זאָל אָנקומען גרינג... פאַר וואָס זאָל זיי גרינגער אָנקומען?

און ווען איך הער ווי אַלטע לייט שושקען זיך דאַכט זיך מיר זיי רעדען סודות... שו, שו, שו!... זיי ווייסען... אַז איך וויל צולייגען אַנ'אויער און כאַפּען, אָבער עס געלינגט מיר נישט...

איך זוך...

און דערום האָב איך ליב לייענען אַנאָנסען. אומעטום וואו איך זעה זיי...

נאָר דורך אַנאָנסען וועלען מיר גע-ראַטעוועט ווערען!

אַנאָנסען זענען בשורות-טובות-ברענ-גער... טרייסט-ליווערַאַנטען... און אפילו ווען זיי ווילען אָפּנאַרען זענען זיי אויך גוט, ווייל אויך אָפּנאַרען איז אַ מדרגה פון בעציהונג צו זיי...

און עס וועט קומען אַ צייט און די וועלט וועט דורך אַנ'אַנאָנס בעגליקט ווערען...

מען וועט איהר אין איין שעהנעם פריהמאָרגען אָנזאָגען די גרעסטע בשורה!

קיין טויט אויף דער ערד מעהר!

קיין טויט!

און ליכטיג וועט ווערען דאַן אויף דער וועלט. אַ נייע זון וועט אויפגעהן איבער אונזערע קעפּ...

איך איך — ווייל איך וואַרט און ווייל אין גרונד בין איך אַ גרויסער בעל אמונה... אַ קינד פון גוטע עטלי-כע און דרייסיג יאָהר... קרוב צו פער-צוג...

-יווני-

די ליבעס פֿון אַ קייזערין.

היסטאָרישער ראָמאַן פֿון לעבען אין רוסישן קייזערליכן הויף

פֿון ל. זאַכער מאַזאָך.

(63

— ער האָט עס געזאָגט פֿאַר שרעק, טאָמער וועט מען אים מאַטערן — האָט לעסטאָק נאָכגעמאַכט שרייען. אַלץ, אַלע צרות וואַרפֿן זיי אַרויף אויף מיר! וואָס זענען דאָס פֿאַר מענשן! שאַפּוצע איז געווען אַ גאָרנישט, איך האָב אים דערהויבן, און דאָס איז זיין דאַנק:

— דאָס איז אַן אַנדער זאַך — האָט אים איבערגעשלאָגן זיין פֿרוי — אָבער שאַפּוצע האָט דאָך שוין גערעדט און דיין לאַגע איז איצט זייער שלעכט, און חוץ דעם, איז דער שוועדישער געזאַנדטער אויך מיטאַמאָל אַוועקגעפֿאָהרען, און דאָס פֿערשטאַרקט נאָכמעהר דעם חשד געגען דיר. ווען דו וועסט אַלצדינג לייקענען, וועט מען דיך קנוטעווען, וועט מען דיך מאַטערן, אָבער ווען דו וועסט זיך מודה זיין, האָב איך אַ צוזאָג פֿון דער צאַרינע, אַז זי וועט אונז ביידען באַפֿרייען.

— אָבער אין וואָס זאָל איך זיך מודה זיין, אַז מיין געוויסען איז ריין — האָט לעסטאָק זיך נאָך העכער צושריען — דו ווייסט נישט וואָס דו רעדסט. אויב זיי ווילען מיך אַוועקמאַכען פֿון וועג, די דאָזיגע אינטריגאַנטען, צו וואָס דאַרפֿען זיי, אַז איך זאָל זיך גאָר מודה זיין. זאָלען זיי מיך אומברענגען, די רוצחים, זאָלען זיי זיך אין מיין בלוט באָדען. אָבער די צאַרינע וועט שפּעטער זיך כאַפּען, אַז זי האָט פֿערלוירען אַ הר איינציגען פֿריינד!

— די צאַרינע איז נאָך איצט אויך פֿריינדליך צו דיר — האָט זיין פֿרוי בעמערקט.

— איז עס אמת? — האָט ער זיך אַ כאַפּ געטון, און זיינע אויגען האָבען מיט האָפֿנונג אויפֿגעלויכטען — אויב אַזוי דערצעהל איהר דעם אמת — זאָג איהר, אַז איך בין ריין ווי אַ ווייסע טויב, בעט איהר, אַז זי זאָל גנעדיג זיין צו מיר און אויסהערען מיך אַליין.

— איך וועל פּרובען — האָט זיין פֿרוי געזאָגט און זי האָט פֿערלאָזען זיין קאַמער.

אויפֿ'ן ווייטערדיגען פֿערהער האָט לעסטאָק געטענה'ט אַלץ זיינס: ער איז אונשולדיג, ווייסט נישט, וואָס צו זאָגען, און דערביי האָט ער געזידעלט בעסטוזשעוו'ן. גערופֿען איהם אינטריגאַנט און ליגנער און פֿעררעטער, ביז איין מאָל האָט מען געפֿועלט ביי דער צאַרינע, אַז מ'זאָל בענוצען געגען איהם די מאַטער-מאַשין.

איינמאָל, ווען מ'האָט איהם ווידער גענומען צום פֿערהער און ער האָט ווידער געשריען, אַז ער איז אונשולדיג און האָט געזידעלט בעסטוזשעוו'ן און אַפּראַקסינען, איז די צאַריצע מיטאַמאָל אַריינגעקומען אין געריכט-זאַל. לעסטאָק האָט געזעהן אין איהר פּלוצלינגען קומען אַ גוטען סימן פֿאַר זיך און ער האָט זיך אַ וואָרף געטון פֿאַר איהר אויף די קני און אַרויסגערעדט:

— וואָס פֿאַר אַ גליק, מאַיעסטעט! איהר זענט דאָך געקו־מען, כדי אַליין אויסצופֿרעגען אייער געטרייעסטען דינער און זיך איבערצייגען אין זיין אונשולד.

יעליזאַוועטע האָט נישט געענטפֿערט און אַוועקגעקעהרט פֿון איהם דעם קאָפּ.

— ווי האָט איהר זיך דערוועגט צו רעדען צו איהר מאַיעסטעט? — האָט שובאַלאָוו אויסגעשריען — איהר זענט דאָ אַן אָנגעקלאָגטער, אַ פֿערברעכער, און איהר האָט נאָר רעכט צו רעדען דעמאָלט ווען מען פֿרעגט אייך.

די צאַרינע האָט זיך געזעצט ביים טיש אין אַ רויטען פֿאָטעל, וואָס איז געווען אָנגעגרייט פֿאַר איהר, און דערנאָך זיך געווענדעט מיט קאַלטער ווירדע צו לעסטאָק'ן וועלכער איז נאָך אַלץ געשטאַנען אויף די קני:

— איך בין געקומען אַהער ווי אייער ריכטער, לעסטאָק, ווי אייער גערעכטער, אָבער שטרענגער ריכטער, פֿון וועמען איהר דאַרפֿט נישט דערוואַרטען קיין רחמנות איי, זאָך גאָר קען אייך ראַטעווען און פֿערגרינגערן אייער שטראָף — ווען איהר וועט זיך מודה זיין.

— איך בין אונשולדיג, מאַיעסטעט, קיין טרייערן דינער ווי איך האָט איהר נישט און איהר האָט קיינמאָל נישט געהאַט

— האָט לעסטאָק געענטפֿערט.

— הערט אויף מיט אייערע פֿראַזען, און וועלכע איך גלויב מעהר נישט — האָט די צאַרינע איהם איבערגעשלאָגען

— בעסער ענטפֿערט מיר אויף דער פֿראַגע: פֿאַרוואָס האָט אייך פֿראַנקרייך געצאָהלט אַ יעהרליכען געהאַלט?

— איך האָב קיין געלד נישט בעקומען פֿון דער פֿראַנצויזישער רעגירונג — האָט לעסטאָק גיך געענטפֿערט — אַ חק יע־נעם געלד, וואָס האָט געהאָלפֿען אייער מאַיעסטעט דורכצופֿיה־רען דעם וועג צום טראָן.

שובאַלאָוו האָט זיך אַריינגעמישט.

— איצט האָט אייער מאַיעסטעט די געלעגענהייט זיך אַליין צו איבערצייגען אין דער חוצפּה פֿונ'ם אָנגעקלאָגטען.

— לייענט איבער פֿאַר איהם, וואָס זיין סעקרעטאַר שאַפּוצע האָט דערצעהלט — האָט יעליזאַוועטע בעפֿוילען.

— פֿאַר שרעק האָט מיין סעקרעטאַר געמאַכט אויף מיר אַ בלבול! — האָט אויסגעשריען לעסטאָק.

— ווייזט איהם זיינע אייגענע בריף — האָט די צאַרינע ווידער זיך אָנגערופֿען אויפֿגערעגט.

אַפּראַקסין האָט אויסגעשפּרייט אויפֿ'ן טיש אַ פּעקעל בריף. לעסטאָק האָט זיך אויפֿגעהויבען, אַ קוק געטון אויף די בריף און איז בלייך געוואָרען.

— מאַיעסטעט! — האָט ער אַ קוויטש געטון, — די דאָזיגע זענען פֿאַלשע. גלויבט זיי נישט, זיי ווילען מיך אומברענ־גען, ווייל איך בין אייער איינציגער פֿריינד און זיי אַלע אייערע שונאים!

— מאַיעסטעט — האָט זיך דערנאָך אָנגערופֿען שובאַלאָוו, — ווי איהר זעהט, פֿערדינט נישט דער אָנגעקלאָגטער קיין רחמנות בפֿרט נאָך, ווי ס'איז בעוויזען געוואָרען, אַז ער האָט אייך געוואָלט פֿערסמ'ען, כדי פּרינץ פּיאָטער זאָל וואָס גיכער פֿערנעהמען דעם טראָן.

— ווער האָט עס בעוויזען? — האָט לעסטאָק גענומען שרייען.

קיינער האָט איהם אָבער נישט געענטפֿערט

— נעהמט איהם אויף דער מאַטער-מאַשין — האָט יעליזאַוועטע פּלוצלינג געזאָגט — און זאָל ער זיך מודה זיין.

לעסטאָק האָט זיך אַ צאַפּעל געטון.

— מאַיעסטעט, וואָס ווילט איהר טון?

— דאָס אייגענע, וואָס איהר האָט מיך געעצה'ט צו טון מיט דער באַראָנעסע אייכענבערג און מיט איהר זוהן און מיט דער גרעפֿין בעסטוזשעוו, כדי זיי צו צווינגען, אַז זיי זאָלען זיך מודה זיין — האָט יעליזאַוועטע רוהיג געענטפֿערט, און האָט אַוועקגעדרעהט דעם קאָפּ פֿון איהם.

שובאַלאָוו האָט אָנגעקלונגען.

דער תליון מיט זיינע קנעכט זענען אַריין אין זאַל, און באַלד האָט מען געבונדען לעסטאָק'ן הענד און פֿיס און ער האָט בשעת דעם געשריען און געזידעלט בעסטוזשעוו'ן, דעם תליון'ס קנעכט האָבען איהם צוגעטראָגען צום מוראדיגען באַלקען און האָבען איהם דאָרט אויפֿגעהאָנגען.

— און איצט זאָל ער ענטפֿערן אויף אַלע פֿראַגעס כסדר, — האָט די צאַרינע בעפֿוילען.

שובאַלאָוו האָט איהם ווידער גענומען אויפֿ'ן פֿערהער:

— אין וואָס פֿאַראַ בעציהונגען זענט איהר געשטאַנען מיט'ן געזאַנדטען פֿון דער פֿראַנצויזישער רעגירונג? — האָט שובאַלאָוו געפֿרעגט.

— איך האָב איהם בעזוכט ווי אַ גוטען פֿריינד, מיט וועמען ס'איז אָנגענעהם צו פֿערברענגען, און נישט מעהר — האָט לעסטאָק געענטפֿערט — מיט דער פֿראַנצויזישער רעגירונג האָב איך גאָרנישט געהאַט צו טון.

— און איצט נאָך אַ פֿראַגע - האָט שובאַלאָוו ווייטער געפֿרעגט.

— ניין, זאָל ער פֿריהער ענטפֿערן אויף דער ערשטער פֿראַגע — האָט יעליזאַוועטע זיך אַריינגעמישט — זאָל ער אַלצ־דינג דערצעהלען.

— איך האָב אַלצדינג דערצעהלט — האָט לעסטאָק אַרויס־געקרעכצט.

— מיר האָבען בעוויזען — האָט די צאַרינע געזאָגט — און קלאָרע בעווייזען, איך פֿערזיכער אייך.

לעסטאָק איז געבליבען פֿעסט און האָט בשום אופֿן נישט געוואָלט זיך מודה זיין, כאָטש דער תליון האָט אַ הם די גאַנצע צייט געמאַטערט.

— איך בין שטענדיג געווען געטריי אייער מאַיעסטעט, מיין לעבען האָב איך פֿאַר אייך מקריב געווען — האָט ער גע־קרעכצט מיט אַ פֿערקרימטען פּנים — איהר וועט שפּעטער חרטה האָבען, פֿאַרוואָס איהר גלויבט איצט דעם אינטריגאַנט און דעם ליגנער בעסטוזשעוו, מאַיעסטעט!

מ'האָט איהם אַזוי אָנגעמאַטערט אַרום אַ האַלבע שעה, ביז יעליזאַוועטע האָט געזאָגט:

— נעהמט דעם קנוט?...

דער תליון האָט אַראָפּגעלאָזט לעסטאָק'ן אויף דר'ערד אַ געבונדענעם און האָט איהם אָנגעהויבען צו קנוטעווען. דער קליינער פֿראַנצויז האָט איצט אויך אויסגעהאַלטען כאַראַקטער און זיך נישט מודה געווען. אַז ער האָט געקריגען פֿופֿציג שמיץ, האָט יעליזאַוועטע בעפֿוילען, מ'זאָל איהם מעהר נישט שמייסען.

(פֿ אָ ר ט ז ע צ ו נ ג ק ו מ ט.)

הומאָר — דער קונדס — סאַטירע

ליטע.

בראַוואָ! בראַוואָ, ה' שמעטאָנע!
מיט רעספּעקט פֿון איהם צו מעלדען:
ער און ביניש מוסאָליני —
ביידע זענען גלייכע העלדען...

ביידע קעמפֿען פֿאַר פֿאַשיזם,
ביידע טראָגען שוואַרצע העמדער,
גאָר דער אונטערשיד, רבותי,
איז אַ ביסעל אין די לענדער...

ס'האָט איטאַליען בלויע הימלען,
דאָרטען בליהען פּאָמעראַנצען,
און איז ליטע וואַקסען מחנות
טאַראַקאַנעס, פֿליי און וואַנצען...

ס'האָט איטאַליען אַ ריוויערא
רייכע קור-ערטער און פּאַרטען,
אָבער אין ליטע, אין די טייכלעך
טאַנצען ושאַבעס כל הסאָרטען...

ס'האָט איטאַליען אַ דאַנונציאָ,
און אויך קינסטלער פֿון נגינה,
מילא, קען מען איהר פֿערצייען
ווען זי האָט אַ מוסאָליני..'

אָבער, דו, מיין אָרים ליטע.
עלענד, קליין איז דאָך דיין שמה,
פֿון די שעהנסטע פּרוכטען דיינע
זענען ציבעלע מיט רעטאָך...

גאָר נישט לאַנג עס האָבען דיינע
רעדעלפֿיהרער און חכמים
בריוט געפּאַשעט די חזירים
און געפֿיהרט די פּעסלעך „בשמים"...

לאָז זשע אָפּ דיי"ן גרויסקייט-מאַניע,
אוז בכלל דעם שפּאַס צו טרייבען,
סיי-ווי-סיי פֿון דיין סמעטאָנע
וועט נאָר וויער-מילך פֿערבלייבען...

נראָה האָלי.

א מענש צו א מענש איז נישט גלייך.

פֿאַראַן מענשען, וואָס לאַכען פֿון אַ וויץ דריי מאָל: איין מאָל — ווען מען דערצעהלט זיי דעם וויץ, דאָס צווייטע מאָל — ווען מען דערקלערט זיי דעם וויץ, און דאָס דריטע מאָל — ווען זיי פֿערשטייען דעם וויץ; פֿאַראַן ווידער מענשען, וואָס מען דערצעהלט זיי דריי וויצען מיטאַמאָל — און זיי לאַ־כען אפֿילו קיין איין מאָל נישט.

זי האָט אפֿשר רעכט.

אַ מוטער קומט צו איהר פֿערהייראַ־טע טאָכטער אויף אַ בעזוך און געפֿינט איהר אין וועהטאָגען, וואָס זי האָט זיך אָנגעפּרעסען אַ הינער-אויג.

— טאָכטער מיינע, — זאָגט די מו־טער — אַז דו וואָלסט נישט געטראָגען די מאָדערנע ענגע שיך, וואָלסטו נישט געקראָגען קיין הינער-אויגען.

— און קיין מאַן אויך נישט! — האָט די טאָכטער געענטפֿערט.

לייכטע פֿילאָזאָפֿיע.

— אַ מענש טאָר קיין מאָל נישט בעטען ביי גאָט אויף אַן אַנדערע פֿון זיי־נע צרות, ווייל ווי נאָר עס ענדיגען זיך די צרות — קומט גלייך דער טויט...

— מען קען קיינמאָל נישט ליב האָבען די אייגענע פֿרוי, כל-זמן מען האָט נישט פּיינט קיין פֿרעמדע..

— די פֿרויען מאָדע איז אַ צעטער קורץ; און דאָך קענען איהר נישט אַלע דערגרייכען..

דער שטענדיגער.

אין אַ געלד געשעפֿט איז אַריינגע־קומען אַ יונגערמאַן און אָנגעהויבען צו שטאַמלען:

— עה.. גיט מיר.. אי.. איך בע...

ער איז רויט געוואָרען, ווי אַ בו־ראַק און האָט נישט געקענט ענדיגען.

— סאָלאַשע — האָט דער געשעפֿטס־אינהאַבער אויסגערופֿען צו זיין פֿרוי, וועלכע האָט איהם געהאָלפֿען אַרביי־טען אין געשעפֿט — דערלאַנג אַהער די קידושין-רינגען

דער וואונש פֿון היינטיגע בחורים.

אין צוואַנציגסטען יאָהרהונדערט האָט מען שוין אויסגעפֿונען קליידער אָהן שטאָף, וועגענער אָהן פֿערד, טעלעגראַף אָהן דראָט. הלואי וואָלט שוין איינער אויסגעפֿונען נדן אָהן אַ ווייב!..

איי, אַ נס!

נאָך חנוכה. פֿון לאַטקעלעך
פֿערגעסען שוין דעם טעם,
פֿון געגזעלעך מיט קאַשקלעך,
און גאַנצען טאַראַם.

דאָס דריידעלע ליגט רוהיג זיך,
די קאָרטען — אונבערוהרט,
דאָס בלעכענע מנורה'לע
אָהן ליכטלעך שטעהט און פֿריהרט.

און איך? — ביי מיר פֿון צרות איז
אויפֿסגיי דער קאָפּ פֿערדרעהט,
ווי ס'וואָלט געווען אַ דריידעלע,
וואָס שטענדיג רק זי געהט.

פּרנסה — שווער צו קריגען הייגט,
און קרעדיט וואַקסט מיט ברען;
נו, וואַרט איך מאַקע, עס זאָל איצט
אַ שטיקעל נס געשעהן...

וו. בן-אַלי.

לשון-הרע.

ווי מיר דערוויסען זיך פֿון אַ זיכע־רער קוועלע, האָט דער היגער יודישער אינזאַליד צו-פֿעראיין אָנגעקלאָגט אַד־לער'ן אין געריכט פֿאַר שפּילען „היני־קעמאַן", נישט האָבענדיג קיין קאָרטע פֿון זייער פֿעראיין.

פּותר חלום געווען.

היגדע באַשע איז שוין אַ פּאָר יאָהר אַ כלה, אָבער דער חתן איהרער איילט זיך נישט מיט דער חופּה. יעדען טאָג ווען היגדע-באַשע שטעהט צו צו איהם: „נו, יונה, וואָס וועט זיין"? האָט דער חתן איין ענטפֿער: „לאָמיר נאָך אָפּ וואַרטען אַ ביסעל".

אַמאָל האָט זיך היגדע-באַשען גע־חלומט אַ חלום, אַז זי זעהט ווי מ'האָט איהר יונה'ן פֿערשוואַרצט דאָס פּנים און אַריינגעוואָרפֿען אין אַ תפיסה אויף גאַנצען לעבען אונטער מוזיק־בעגלייטונג. זי האָט אויף צומאָרגענס מיט טרעהרען אין די אויגען דערצעהלט איהך יונה'ן דעם חלום און געפֿרעגט:

— יונה'שי, וואָס קען דער חלום בעדייטען!

— וואָס זאָל עס בעדייטען, היגדע־באַשעניו, — האָט ער איהר געענטפֿערט, עס זעהט אויס, אַז סוף כל סוף וועל איך מיט דיר דאָך מוזען חתונה האָבען...

יעקב'ס גליק.

אַ ייד איז אַמאָל אַריין אין אַ חדר, ווען די יונגלעך האָבען געלערנט אָנ־פֿאַנג „ויצא", האָט ער געפֿרעגט די קינדער, פֿאַרוואָס האָט יעקב זיך גע־דאַרפֿט לייגען שלאָפֿען אויף האַרטע שטיינער? ער האָט דאָך געקענט זיך כאָטש אונטערלייגען די שטיוועל, וואָלט דאָך אַלץ געווען ווייכער ווי אויף שטיינער.

— וואָס רעדט איהר, פֿעטער — האָט אַ קלוגער יונגעל געענטפֿערט, — רש"י זאָגט דאָך, אַז ווען די שטיינער האָ־בען זיך גענומען קריגען צווישען זיך, האָט גאָט געמאַכט פֿון אַלע שטיינער איין שטיין, היינט שטעלט זיך פֿאַר, וואָס וואָלט געבען אונזער יעקב געטון ווען פֿון ביידע שטיוועל וואָלט געוואָ־רען איינער.

ריינע לעבער.

קעלנער: ענטשולדיגט! דאָס פּיש־טיכעל איז פֿול מיט לעבער... כ'וועל אייך ברענגען אַן אַנדערס.

גאַסט: ס'מאַכט נישט! די לעבער, ווענינגסטענס שיינען צו זיין גאַנץ ריין.

שייטלעך

פון פערשיידענע קוואַליטעטען האָר, פערס. מאָדעלען, גוטע אויסאַרבייטונג, רעעלע בעהאַנדלונג. צו בעקומען קאַמיענגאַ 5, 2-טען הויף לעצטען איינגאַנג, 2-טען שטאָק ביי בצלאל פאַרושוצקי.

טליתים-פאַבריק

אויסאַרבייטונג פון וואָלענע, האַלב-וואָלענע ויידענע טליתים פאַר פערקויפער, ווי אויך טליתים-קטנים הורט און דעטאַיל! מיט אויספערטיגונג, אויך גאַרטלען, שפּאַניעס און ציצית
צו בעקומען ביליגער ווי איבעראַל
ביי א. ה. ציטרינאָווסקי, קאַמיענגאַ 1,
אין צווייטען טויער, פּאַרטער. קומט און איבערצייגט אייך! 298
בעמערקונג: ס'ווערען אויך אָנגענומען אַלטע טליתים צו וואַשען.

אכטונג! אין מיין ערשטקלאַסיגער אכטונג!
קירזשנערייַ ווערען אָנגענומען זעמט-ליכע פעלץ-אויסאַר-בייטונגען, פון אייגענער און אָנפערטרויטע וואַרען צו ביליגע פרייזען. גוטע בעדינגונגען.
מ. שאַליט, פּעטריקאָווער 33

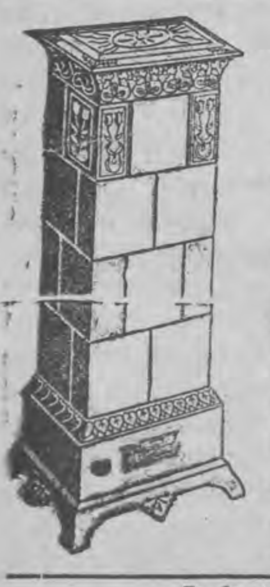

אכטונג!
די לאַנגיעהריגע בעוואוסטע פאַבריק פון
שאַמאַט-
אייוועך און קוכען
- פון -
וואָלטשאַנסקאַ 63
איז אויף שטענדיג פערזאָהען מיט אַ גרויסען אויסוואַל פון פערשידענע שאַמאַט-איי-וועך און הוכען. איינלענדישע און אויסלענדישע ביליג און פינקטליך! מיט אכטונג 810
ש. ראָזענבלום.
פּריוואַט-וואוינונג דזשערנאַ 24.

Lek. Dentysta
Jakób Botwinik

געאַרבייט אין דער לאָדזער קראַנקען-קאַסע איבער 4 יאָהר, נעהמט יעצט אָן טעגליך, אויסער ש ב ת פון 3 ביז 9 אָוונט אויף דער
נאָוואָמיעסקאַ 26, פראָנט 2, שטאָק
היילען, פּלאָמבירען, צאָהן-ציהען אָהנע שמערצען, קינסטליכע ציינער, קאַראָנען און גאָלד-ברוקען.
▲▼▲▼ ציגענגליכע פרייזען. ▼▲▼▲
אר מיטגל. פון קראַנקען-קאַסע און זייערע פאַמיליעס זעהר ביליגע

דענטיסט און צאָהנטעכניק
י. ביטענסקי
5 קאָנסטאַנטינער 5
נעהמט אָן אַלע טאָג פון 9 פריה ביז 8 אָוונד.
פרייזען ביליגע! בעהאַנדלונג אָהן געצאָהלט

Dr. med.
H. LAJCHTER
קאָנסטאַנטינער 9 (רוג זאַכאָדניע) טעלעפאָן 49-66.
צאָהן-כירורג
ספּעציאַליסט פון כירורגישע קראַנקהייטען ווי: שטשענקעס, גומען, דזשאָנסלעס, צאָהן-פיסטולעס א.ז.וו. נעמט אָן פון 1—3 און פון 7—8 אָוו. זונטאָג פון 10—12. 946

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספעציאַליסטען
בושעזשינער 11, טעל. 37-63
אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוונד

ד"ר וואָלינסקי	נאָז, האַלז, אויערן-קר.	4—3
ד"ר קערשנער	קינדער-קראַנקהייטען	12—9 5—4
ד"ר שיפּמאַן	אינערליכע קראַנקה.	12—10 6.30—5
ד"ר לובימש	הויט-און געשלעכטס קר.	2—12
ד"ר שמירגעלד	נערווען און גייסטיגע קר.	3—1
ד"ר גאָלדבלאַט	אויגען-קראַנקהייטען	2—12.30
ד"ר עליאַסבערג	כירורגישע קראַנקה.	$2^1/_2$—$1^1/_2$
ד"ר בערנבאַום	פרויען און געבורטס-הילף	4—3

פּסיכאָ-טעראַפּיע, שפּראַך-שטערונגען ווי שטאַמלען א. ז. וו. פּאָקען-שטשעפּען, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראַהלונג אַקנ-שפּריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אָפּעראַציעס. אויף פערלאַנג — וויזיטען אין שטאָט. — אין לאַבאָראַטאָריום ווערען אָנגענומען אַלע ארט אַנאַליזען, ווי אויך פּלעגמע און בלוט. 2120
אימפּפונגען נעגען שקאַרלאַטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען א דענטיסטישער קאַבינעט
עס נעהמען אָן:

ד"ר זילבערשטיין	צאָהן-ארצט	9—2 ש. נ.
ד"ר לאָזשינסקאַ סטאַראָפּאָלסקאַ	צאָהן-ארצט	7.30—3

קינסטליכע ציינער, קאַראָנען, פּלאָמבען א. ז. וו.
די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאָג.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעצ. און דענטיסטען קאַבינעט
פּיעטריקאָווער 62, טעל. 31-53.

קינדער קראַנקהייטען	ד"ר ס. גוטענטאָג " ל. פאַמיליעד	פון 10—11 און 6—7 " 12—1 " 4—5
אינערליכע קראַנקהייטען:	ד"ר ב. ראַבינזאָהן " מ. וואָלפסאָן " א. טענענבוים	פון $2^1/_2$—$3^1/_2$ " 12—2 " 4—6
כירורגישע קראַנקהייטען:	ד"ר י. שרייבער " פּאָכשאַנסקי	פון 2^{30}—4 און 7—8 $1^1/_2$ — $2^1/_2$
פרויען קראַנקהייטען און געבורטס הילפע	ד"ר ד. אַלטערמאַן " מ. פעלדמאַן פרוי ד"ר זעלקאָוויטש-קראַטשקאַ " " גוסטאַווא זאַנד טענענבוים	פון 11—1 " $5^1/_2$—$7^1/_2$ נאָכמ. שבת, זונ. דינ. דאָנ. 3—5 זונ מאָנ מיט. פר. 3—5
נערווען קראַנקהייטען.	ד"ר מ. מאַשלאַנקאַ	פון 6—7
הויט, ווענערישע און האַרן (אורין).	ד"ר פּ. ברוין " י. פּאַלאָווייטשיק	פון $11^1/_2$-$2^1/_2$ " 5—8
אויגען קראַנקהייטען:	ד"ר י. סטופּאַי " ס. האָלענדערסקאַ	פון 1—2 " 6—8 זונט. פון 12—2
נאָז, האַלז און אויערן קראַנקהייטען.	ד"ר מ. קלאַטשקאָ " באַל. כאַן	פון 11—1 און 7—8 " 3.30—5.30
ערצטליכע צאָהן-קאָבינעט, קונסטליכע ציינער קאַראָנקעס, גאָלדענע און פּלאָמבען.	צאָהן-ארצט ס. שעוס מ. רעזניקאָווא " ב. טשורנאָווסקאַ " נ. קאַצענבאַוגען	$8^3/_4$ $10^3/_4$ און 8—9 " 11—$1^3/_4$ " $2^1/_4$—5 " $5^1/_4$—8

די לעטשניצע איז טעטיג, פון 9 פריה ביז 9 אָוונד, אויך זונטאָג און חגאות. ס'ווערען אויס-געפיהרט אָפּעראַציעס, בעשטראַהלונגען, קוואַרץ-לאַמפּען, עלעקטריזאַציע און אַנאַליזען, קינסט ליכע ציינער, קאַראָנען, ברוקען, גאָלד, און פּלאַטין-אַרבייט. — וויזיטען אין שטאָדט. — נאַכט-דיזשורען, אַקושערען הילף. 1574

בעקאַנטמאַכונג.
די בעוואוסטע וואַרשאָווער פירמע א. ג. **J. KRZYPOW** האָט ערעפענט -:- אין -:- לאָדז, 16 בענעדיקטאַ 16
א מעבעל-לאַגער
קויפט און פערקויפט אַלערליי מעבעל, דיוואַנעס, נייע-מאַשינען, ווי אויך גאַרדע-ראָבען, אַנטיקען און פעלצען. כ'קויף פּיאַנינאָס, און כ'צאָהל די העכסטע פּרייזען קומט און איבערצייגט אייך 289

לעטשניצע (פאַר קומענדע קראַנקע)
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען און ערצטליך דענטיסטישער קאַבינעט „SALUS"
גלובנאַ 41 טעל. 46-65. איז טעטיג טעגליך פון 9 פריה ביז 8 אין אָוו. זונטאָג — פון 9 פריה ביז 2 נאָכמ.

ד"ר ז. ראַקאָווסקי	אויערן-האַלז און נאָז-קראַנקהייטען	פון 11 — 12
ד"ר לאַנדאַו	אינערליכע קראַנקהייטען	פון 1 — 2 און פון 5 — 7
ד"ר דינענזאָהן	קינדער-קראַנקהייטען	פון 11—12 און 4.30—6
ד"ר ווייס	כירורגישע קראַנקהייטען	פון 1—2 און פון 6.30—7.30
" שמערלאָווסקי	פרויען-קראַנקהייטען און אַקושעריע	2.30 — 3.30, 5.30—6.30 זונטאָג פון 12—1
" זילבערשטראָם	הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראַנקה.	פון 11.30—1 און 7—8
ד"ר גאָלדבערג	אויגען-קראַנקהייטען	פון 10.30—12.30
ד"ר גאָלדרינג	אינערליכע קראַנקהייטען	פון 11—12 און פון 3—5
צאָהן-אַרצט פרוי לאַנדאַו " סט. נעלבערג	צאָהן-און מויל-קראַנקהייטען	9.30—12 און פון 4—7 12—2 און פון 7—8

אַפּאַראַטונקעס, אָפּעראַציעס, איינשפריצונגען, פּאָקען-שטעלען. אַלערליי אַנאַ-ליזען, (ווי אורין, פלעגמע, בלוט אז"וו) דורכלייכטונגען און רענטגען אויס-נאהמען. קורס פאַר שטאַמלער. געבורטס-הילף בעראַטונגען פאַר מו-טערס. קינסטליכע ציין, קאַראָנעס, גאָלדענע ברוקען, פּלאָמבען א. אַ. וו. ספּעצ. קורסען פאַר שטאַמלער. וויזיטען אין שטאָדט.
שוץ-אימפונגען נעגען שקאַרלאַטין. 311

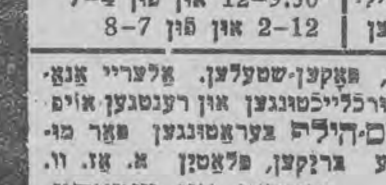

מעטאַל-בעטען
דרוטענע און געבעטע מאַט-ראַצען, קינדער-וואַגען ביליג און נעגען גוטע בעדינגונגען אין „DOBROPOL" Piotrk. 73 (אין הויף) זעמטליכע רעפּעראַטורען ווערען אָנגענומען. 751

וויכטיג פאַר דאַמען-פריזיער-
אַרבייטערינס!
ווער עס זוכט אַ גוטען פּאָסטען און קען גוט די אַרבייט אין קעמען, זאָל זיך ווענדען ביי
רבקה שריינאָוויטש,
פּעטריקאָווער 16, 1. איינגאַנג, 1 שטאָק. 646

אכטונג, ה' פריזיערס!
העלניש האָסער 3.80 זל. אַ קילאָ.
בלומען-האָסער 3.80 זל. אַ קילאָ.
וועזשעטאָל 3.20 זל. אַ קילאָ.
ראָזיר-זייף Pixin 3.00 זל. א קילא
אַלץ בעקומט איהר אַם ביליגסטען נור אין דער
פּערפומעריע פון
י. דרוקער, זאַוואַדזקאַ 11

רעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
און ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט
זגיערסקאַ 17, טעל. 16-33.

ד"ר ראַקאָווסקי	נאָז, האַלז, אויערן קר.	10-11 2-3 $6^1/_2$—$7^1/_2$
ד"ר רוזשאַנער	הויט-און געשלעכטס-קר.	10—11 1—2
ד"ר גאָלדשטיין-פּאָלאַק	אויגען-קראַנקהייטען	1-2 7-8
ד"ר יוסטמאַן	נערווען-קראַנקהייטען	12—2
ד"ר ראָזענצווייג	קינדער-קראַנקהייטען	10-12 4-5
ד"ר פּאַפּיערני	פרויען-און געבורטס-הילף	$11^1/_2$-1 5-6
ד"ר קאַנטאָר	כירורגישע-קראַנקהייטן	3-4 ז. 1-2
ד"ר ווינבערג	אינערע הערץ לונגען-קר.	11-1 $5^1/_2$-7
ד"ר סטופּער	רענטגען	4-6 10-12
א. גראַדזענטשיק	צאָהן-ארצט	3—7
נ. ראָזעס	צאָהן-ארצט	9—2

צאָהן-טעכניקע, בעלייכטונגען, קאָראָנען, פּלאָמבען, א אז. וו.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען
רענטגען-אינסטיטוט
היילונג פון הויט-קראַנקהייטען פון קאָפּ (פּאַרך) מיט רענטגענשטראַהלען, מער בעשטראַהלונג און דורכלייכטוני-גען, קוואַרץ-לאַמפּע, דיאַטערמיע, לעקטריזאַציע, אַלע מעגליכע אַנאַליזען. א קורס פאַר שטאַמלער.
אימפּפונגען נעגען שאַרלאַך (שקאַרלאַטין) פון 4—5 נאָכמ.
די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג.
וויזיט אין דער שטאָט.

מעבעל
שלאָפצימערן, עסצימערן, מערכען-גאַבינע-טען, פּאַרצימערן, קוכען איינער כשונגען ווי אויך איינצעלנע מעבעל-געגענשטאַנדען צו צוגענג-ליכע פּרייזען אויף בעקוועמע בעדינגונגען
קען מען בעקומען נור אויף 699
5 Zawadzka 5 (אויפ'ן הויף).

Czopki Hmorojdalne Gąseckiego
(מיט'ן הענדעל) בעזייטיגען וועהטאָג, ברענונג, בייסענוש, פּערקלענערן געשווילען.
עס בעקומען די אַפּטייקען. 1462

וויכטיג פאַר מחותנים
פּראָבירט זאָלט איהר צאָהלען שכירות כלי-זמרים פאַר שפּילען אויף חת נות, אַז איהר בעקומט ביי מיר דור הערש בערבער, זאַכאָדניאַ 15 און ביי אשר בערבער דרעווניאַווסקא 16 אָהן שכי ות. מיר גיבען אויך מוזיק לעקציעס אויף פערשידענע מוזיק אינסטרו-מענטען. נעדרענקט די אדרעסען! 719

עד מתי עצל תשכב?
ווי לאַנג וועסטו וואַרטען מיט דיינע איצטיגע און פאַר-מלחמה'דיגע וועקסלען?
מתי תקום משנתך?
ווען וועסטו קומען און ביוראָ
17 פּעטריקאָווער 17
2-טען הויף, פּאַרטער, דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 52, וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי ביטעס לויט'ן אוסטאַוו, קלאַוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעדט אין פּוילען, אַפּעלאַציעס, אַפּאָזיציעס, אַדוואָלאַניעס, רעקורסען, וועגען פּעטער אין קאָ-מיסאַריאַט-רזשאָנדו, ביטעס וועגען דירה און אוזשאַנד ראַזיעמטשי און אין אַלע פּאָליציי-בעציזקען, שותפות-אַקטען, סטאַטוטען, אַקטען אינטערציזיעס, אַקטען דאַראָווינעס, קאַרנע ספּראַוועס, ווי אויך איבערזעצונגען און אַלע שפּראַכען.
רעכטס-קאָנסולענט י. מאַנעלאַ,
פּעטריקאָווער 17 זאַכאָדניאַ 52
שנעל, רעעל און ביליג!

Konkurencja! Tanio!
NA GWIAZDKĘ
15% niżej cen normalnych. Polecam kosmetykę, galanterję oraz perfumy francuskie na wagę.
B. Wollman S-owie Zawadzka 12
Bogaty wybór bombonierek
Uwadze p.p. Fryzjerów i manicurzystek
Lakier francuski na wagę 50 gr. deko. 946

גאַל-שטיינער-שמערצען
בעזייטיגט אָהן איינשפּריצונג.
עלטסטער פעלדשער ש. שושקעוויטש,
קאָנסטאַנטינער 38, טעל. 45-55. 842

דאס לאָדזער לעבען

נײַער פאָלקסבלאַט
24. דעצעמבער 1926

24 פרײַטאָג יט טבת תרפ"ז	דעצעמבער זון-אויפגאַנג 7.17 זון-אונטערגאַנג 3,30 לענג פון טאָג 9 ליכט-צינדען 6—3

מאָג - נאָטיצען.

15 יאָהר.

(צום פאָרשטעהענדען 15-יעה-ריגען האַנדוועקער-יובילעאום).

15 יאָהר שוין ווי דער יודישער האַנדווערקער האָט זיך בעוויזען אויף דער יודישער גאַס אַלס אָרגאַניזירטער קלאַס. 15 יאָהר שוין ווי דער יודישער האַנדווערקער האָט זיין שטיפ געלאָזט הערען אין געזעלשאַפטליכען לעבען. ער האָט בעוויזען, אַז אויסער בעקליידען און בעשיכען אַנדערע, קען ער אויך פערטיידיגען זיין אייגענעם גורל און עקזיסטענץ. און נישט זיין אָנגעווי-זען אויף חסדים פון גוטהערציגע מענ-שען.

שווער איז געווען אונזער קאַמף אויף דער יודישער גאַס, וועלכע איז לגמרי נישט געוואוינט געווען צו הע-רען די דעה פון שניידער'ס, שוסטער און בכלל בעל-מלאכות, אָבער דעם קאַמף האָבען מיר געוואונען, מיר האָבען ביים היינטיגען טאָג אונזערע פרנסים, לאַוו-ניקעס, ראַטמענער, פאָרשטעהער אין די רעגירונגס-און קאָמונאַלע שטייער-אַמ-טען, אַ גרויסע נעטץ פון קאָאָפעראַטי-ווע האַנדווערקער-בענק, מיר זענען אויסגעוואַקסען אין אַ מאַכטיגע גרויסע בעוועגונג, מיט וועלכע מען מוז זיך ווילענדיג נישט ווילענדיג רעכענען.

ווייט איז דער וועג, שווער איז דער קאַמף אונזער ציעל צו ערייכען, אונ-זערע אויפגאַבען זענען דעם יודישען האַנדווערקער צו דערהויבען פון זיין נידריג מאַטעריעלען און קולטורעלען מצב.

די התחלה איז שוין געמאַכט געוואָ-רען, אין אַ רייהע שטעדט עקזיסטירען שוין האַנדווערקער-שולען, אַזעלכע עק-זיסטירט אויך אין לאָדז ביים צענטראַ-לען יוד. האַנדוו. פערבאַנד, פּאָלודניאָ-וואַ 4, וואו דער נײַ-אויפוואַכענדער האַנדווערקער בעקומט די געהעריגע פאַך בילדונג. אונזער אַרבייט איז אָבער נאָכנישט פערענדיגט, מעהר ווי אַלע מאָל נאָך דאַרפען אַלע שעפערישע כוחות וועלכע געפינען זיך אין אונזערע רייהען קאָנסאָלאַדירט ווערען, כדי גע-מיינזאַם אונזערע פּאָזיציעס צו פער-פעסטיגען, און שאַפען אַ בעסערע צו-קונפט פאַר די, פון קיינעם נישט גע-שיצטע, האַנדווערקער-מאַסען.

די ערשטע ציגעל פון דעם גרויסען בנין איז געלעגט געוואָרען אין לאָדז דורך דעם יונג-פערשטאָרבענעם אינ-זשיניער יאַן קירשראָט ז"ל. ווענענס אָנדענקען מיר וועלען שטענדיג טייער האַלטען.

דער 15-יעהריגער יובילעאום פון אונזער בעוועגונג ווערט געפייערט ביי אונז דעם 30 יאַנואַר 1927.

ס'איז מעהר ווי זיכער, דאָס דער 15-יעהריגער יובילעאום וועט פערוואַנ-דעלט ווערען אין אַן אַלפּוילישען יודי-שען האַנדווערקער-יום טוב, וואָס וועט געבען דעם געהעריגען אימפּולס צו אַ ווייטערע אינטענסיווע אַרבייט לטובת דעם יודישען האַנדווערקערטום

ש. ענגעלכי.

פון ניי-יאָהר אָן וועט מען קענען אויסשטעלען וועקסלען אָהן צאָהלונגס-דאַטעס.

(ה. צ.) פון 1-טען יאַנואַר 1927 וועט מען קענען נעהמען וועקסלען אָהן פעסט-אויסגעשטעלטע דאַטעס.

ביז-איצט האָט מען נישט געטאָרט האַלטען ביי זיך קיין וועקסעל אויף וועלכען עס איז נישט געווען די צאָה-לונגס-דאַטע און די אויסשטעלונגס-דאַטע מען האָט אויך נישט געטאָרט האָבען אַ וועקסעל אָהן די אויסגעשטעלטע סומע.

פאַר דעם האַנדעל איז דאָס געווען אַ גרויסע שטערונג. זעהר אָפט טרעפט, אַז מען דאַרף נעהמען קוויטע-וועקסלען אויף וועלכע מען האָט קען קיין דאַטע נישט אויסשטעלען, מען דאַרף למשל אויסשטעלען אַפט מאָל אויף לענגערע טערמינען.

איצט וועט מען אויף יידען איינפאַ-כען וועקסעל בלאַנקעט קענען זיך אונ-טערשרייבען און ערשט שפּעטער וועט דער בעזיצער פון וועקסעל קענען אָנ-שרייבען די צאָהלונגס-דאַטע.

מען קען אַפילו די סומע אויך נישט אויסשטעלען.

פאַר די זאַכען איז שוין מעהר נישטאָ קיין שום שטראָף.

מען קען אויך פון 1 יאַנואַר אויס-שטעלען וועקסלען אויף לענגערע טער-מינען ווי דריי חדשים.

פאַר האָבען אַ וועקסעל, וואָס איז נישט פּראָטעסטירט צום טערמין וועט מען שוין נישט דאַרפען צוצאָהלען אַ גרויס סטעמפּעל-אָפּצאָהל און מען וועט שוין נישט ווערען בעשטראָפט, ווי דאָס איז געווען ביז איצט.

ווער עס וועט וועלען וועט האָבען די ברירה נישט צו פּראָטעסטירען דאָס וועקסעל פון זיין קונדע. ער וועט קענען אַנקלאָגען אין געריכט אַריין דעם אויסשטעלער אַפילו אָהן פּראָטעסט. ביז-איצט האָט מען אַרויפגעלעגט אַ שטראָף וואָס האָט בעטראָפען 50 מאָל מעהר פון סטעמפּעל-בלאַנקעט.

נײַע וועקסעל-בלאַנקעטען וועלען אַרויסגעלאָזט ווערען אין יאַנואַר.

(ה.ד.) פון יאַנואַר אָן וועט דאָס פי-נאַנץ-מיניסטעריום אַרויסלאָזען נײַע וועקסעל-בלאַנקיעטען, וועלכע וועלען זיין אויף גלייכע סומעס. ווי 50 זל., 100, 200, 300 זל. א. ד. ג.

די איצטיגע בלאַנקיעטען וועלען שוין מעהר נישט אַרויסגעלאָזט ווערען און וועלען ביסלעכווייז צוריק-געצויגען ווערע.

די אַלטע וועקסעל-בלאַנקעטען ווי צו 90 זל. 150 זל., 210 זל. א. ד. גל. וועלען נישט אויפהערען צו זיין גילטיג. ווער עס האָט זיי וועט זיי קענען אויס-נוצען. די וואָס געפינען זיך איצט אין די קראָמען און פּאָקאָף בלייבען ווייטער גילטיג, נאָר ווען זיי וועלען אויס-פערקויפט ווערען, וועט מען אַרויסלאָ-זען די נײַע בלאַנקיעטען.

פאַטענטען פאַר האַנדווערקער

ווער איז דערפון בעפרייט?

(ה.צ.) עס זענען פערהאַן פיעל האַנד-ווערקער, וואָס ווייסען נישט פון דעם געזעץ, אַז האַנדווערקער, וואָס אַרביי-טען אַליין אָהן געזעלען, זענען אינגאַנ-צען בעפרייט פון צו קויפען פאַטענטען.

דאָס דאָזיגע איז גוט אַלע כאָרטען האַנדווערקער אָהן אונטערשיד פון בראַנ-זשע און מיט וואָסערע מאַשינען מען אַרבייט.

אויב אין וואַרשטאַט העלפט-צו ביי דער אַרבייט די פרוי אָדער אַ קינד, הייסט דאָס שוין אַ געזעל און מוז שוין האָבען אַ פאַטענט.

עס איז זעהר וויכטיג, אַז האַנדווער-קער, וואָס אַרבייטען מיט איין געזעל, דאַס זיי זאָלען אין דער דעקלאַראַציע ביים אויסקויפען דעם פאַטענט, איינ-שרייבען, אַז זיי האַלטען נאָר איין אַר-בייטער.

אין דער דעקלאַראַציע אויף אַ פאַ-טענט איז פערהאַן אַ ספּעציעלע רובריק וועגען דער צאָהל אַרבייטער. מען האָט רעכט דאָס נישט אויסצופילען. אָבער צוליב דעם פּראַקטיק אָבראָטאָווע אין נויטיג אויפצושרייבען די צאָהל געזעלען כדי די האַנדווערקער, וואָס האָבען נאָר איין געזעל, זאָלען ווערען בעפרייט פון אָבראָטאָווע.

פון דער לייה און שפּאָר-קאַסע פאַר דער אַרבייטענדער אינטעליגענץ.

ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט האָט די פערוואַלטונג פון דער קאַסע בעשלאָסען צוזאַמענצורופען אַ ספּעציע-לען מיטינג פאַר דער אַרבייטענדער אינטעליגענץ אין אונזער שטאָדט. דער מיטינג וועט פאָרקומען זונטאָג, דעם 2 יאַנואַר, אָנהויבענדיג פון דעם זונ-טאָג אָן ווערען שוין איינקאַסירט פון די מיטגלידער די פייען אין די גרויס פון 30 זל. לויט'ן סטאַטוט קען מען דעם פיי אויך אויסצאָהלען אין ראַטעס.

ווי ס'איז צו האָפען וועלען די אַרביי-טענדער - אינטעליגענץ אין אונזער שטאָדט פערשטעהן די וויכטיגקייט פון דער לייה און שפּאָר-קאַסע און זיך מאַ-סענווייז פערשרייבען אַלס מיטגלידער.

קרובים פון געפאַלענע זעלנער אין אמעריקא

קענען זיך ווענדען נאָך ענטשעדיגונגען.

(–) די אַמעריקאַנישע רעגירונג האָט פערלענגערט דעם טערמין פון אָנגעבען ביטעס וועגען ענטשעדיגונגען פאַר גע-פאַלענע זעלנער אין דער אַמעריקאַנער אַרמעע.

לויט אַ פריהערדיגער מעלדונג פון דער אַמעריקאַנישער רעגירונג האָט מען געקענט זיך ווענדען וועגען ענטשעדי-גונג ביז 5 יאָהר נאָך דער מלחמה.

איצט איז דער טערמין פערלענגערט גע-וואָרען אויף נאָך 5 יאָהר.

דאָס רעכט צו ווענדען וועגען ענט-שעדיגונגען האָבען: די אלמנה אָדער די פרוי פון אַ וועטעראַן - אינוואַליד; קינדער פון דעם געה'רג'עטען, אַפילו נישט געזעצליכע אָדער אַדאָפּטירטע; די עלטערן פון דעם דער'הרג'עטען אָדער וועטעראַן-אינוואַליד.

די ביטעס וועגען ענטשעדיגונג קע-נען געשיקט-ווערען דירעקט אין וועטע-ראַנען ביוראָ אין וואַשינגטאָן.

(United States Weterans Bureau Washington)

אָדער צום פּוילישען אויסערן-מיני-סטעריום, געהעריג אָפּגעצאָהלט מיט סטעמפּעל מאַרקען.

יוליוס אדלער'ס ווייטערדיגע גאַסטראָלען אין לאָדז.

מאָרגען, שבת און זונטאָג שפּילט ווייטער יוליוס אַדלער מיט זיין טרופּע אין לאָדז, אין „פילהאַרמאָניע"-זאַל.

און ווידער וועלען די גרויסע מאַסען פון יודישען טעאַטער-עולם בעגייסטער-טע זיך צוקוקען און מיטלעבען מיט'ן קאָנצערט אַרטיגען שפּילען פון אונזער גרויסען קינסטלער.

יוליוס אַדלער, דער גאַט-געבענשטער אַרטיסט, האָט אין משך פון די עטליכע וואָכען, וואָס ער גיט אונז וואָך-איין, וואָך-אויס, ווי אויף אַ טיי-לעפּעלע עט-ליכע פאָרשטעלונגען, – זיך ערוואָר-בען אַזוי פיל ליבע און אַנערקענונג מצד אַלע טעאַטער-בעזוכער, אַז זיי-נע פאָרשטעלונגען זענען אמת'ע טריומף צוגען פאַר'ן לעבעדיגען יודישען וואָרט.

היינטיגען שבת נאָכמיטאָג ווערט גע-שפּילט „דער פאָטער" פון סטרינדבערג; שבת אין אָוונד – דער „תלמיד-חכם"; זונטאָג נאָכמיטאָג – איבסען'ס „די גייסטער"; זונטאָג אין אָוונד – „היג-קעמאַן" פון ערנסט טאָלער.

וואָסער שטראָף דראָהט פאַר נישט אויסקויפען אַ פאַטענט?

(–) דעם 31. ה. ח. איז דער לעצ-טער טערמין פון אויסקויפען אַ פאַטענט אויפ'ן יאָהר 1927.

פאַר נישט אויסקויפען אַ פאַטענט דראָהען 2 שטראָפען: ערשטענס – 4 פּראָצענט צושלאָג צום פּרייז פון פאַ-טענט און צווייטענס – לויט'ן אַרטיקעל 98 פון אינדוסטרי-געזעץ – אַ שטראָף אין דער הויך פון 3 ביז 20 מאָל אַזוי-פיל, וויפיל ס'בעטרעפט דער פּרייז פון פאַטענט.

אויסער דעם, קען די אונטערנעהמונג פערמאַכט ווערען, ווייל די אונטער-נעהמונג איז געפיהרט געוואָרען אָהן אַ פאַטענט.

זאַל פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20

גאַסטראָלען פון בעריהמטען אַרטיסט

יוליוס אדלער

צוזאַמען מיט זיין אויסגעצייכענטען אַנסאַמבל. פרויען: הדסה, האַליטש, סאַלאַמאָן, רעגינאַ, שייעוויטש. מענער: בריז, לאַוי, קאַן, כורע, קראַנע, שטאַק-פעדער, ראַטשטיין און אַנדערע.

שבת, דעם 25. דעצעמבער 3.30 נאָכמ. צו בילינע פרייזען צום לעצטען מאָל די בעריהמטע פּיעסע פון א. סטרינדבערג **דער פאָטער** הויפּט-ראָל „ריטמייסטער" – י. אַדלער.	זונטאָג, דעם 26. דעצעמ. 3½ נאָכמ. צו בילינע פרייזען דאָס בעריהמטע מייסטערווערק פון הענריק איבסען **די גייסטער** הויפּט-ראָל „אָסוואַלד"—יוליוס אדלער
שבת, ד. 25. דעצעמבער, 8½ אָוונד די בעליבטע פּיעסע פון ראַקאָוו **תלמיד חכם** הויפּט-ראָל „תלמיד חכם" – י. אַדלער, וועלכער איז לעצטער אין דער ראָל.	זונטאָג, ד. 26 דעצ. 8½ אָוונד אויפ'ן אַלגעמ. פערלאַנג—די זעהר-אויפגענומענע סאָציאַלע טראַגעדיע פון ערנסט טאָלער **הינקעמאַן** הויפּט-ראָל „הינקעמאַן" – י. אַדלער.

גאַרדעראָבע פריי! בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון פילהאַרמאָניע. אדמ. לייטער: א. שטאָקפעדער.

מאָנטאָג, דעם 27. דעצעמבער – גרויסע פּאָפּולערע פאָרשטעלונג.

Dr. L. LEWITAN

נעהמט אָן אין דערהיים פון 5 ביז 7 אָוונד צו קליניק-פּרייזען. זויל 31 גדאַנסקאַ 31.

Dr. med. I. WAJNBERG

Cegielniana 47 tel. 26-02

ווענערישע קראַנקהייטען, מאָגען, לונגען און האַרץ-קראַנקהייטען עקספּערטיזען מיט קאָמפּליצ. בעקראָ-זון.

נעהמט אָן פון 3—5 נאָכמיטאָג.

Dr. med. H. LUBICZ

צעגעלניאַנאַ 48, טעל. 41-32.

ספּעציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע און פּע-ניער-שוואַכע קראַנקהייטען. 869

היילונג מיט קוואַרץ-לאַמפּען (האָר-אויספאַל) נעמט אָן פון 8—10 און פון 5—8 אָוונד

Dr PRYBULSKI

צוריקגעקעהרט.

זאַנאַדריכאַ 1, טעלעפאָן 25-38

ווענערישע און האָר - הויט - קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האָר-אויספאַל), רענטגען-שטראַהלען.

נעמט אָן פון 9—1 און פון 4—8 אָוונד, דאַמען: פון 4—5 נאָכמ.

היינט

וועלען וועקסלען פראטעסטירט. — „באנק פאלסקי" אפען ביז 10. — אין די מלוכה-אמטען ווערט געארבייט ביז 12.

(—) היינט פרייטאג איז א פראטעסט-טאג. די קאנצעלאריעס פון די רעגירונגס-אמטען זענען טעטיג.

אויך דאס קרייז-געריכט איז אפען ביז 10 א זייגער פריה.

*

(ב) די באנק פאלסקי וועט היינט אננעהמען אינטערווענטען נאר ביז 10 פארמיטאג.

*

(פ) די וואיעוואדזטווא, רעגירונגס-קאמיסאריאט, סטאראסטווע, פאליציי-ביוראס, מלוכה אמט פאר ארבייטספלאצע א. אנד. וועלען היינט זיין טעטיג ביז 12 א זייגער. נאך חגא וועט די נארמאלע ארבייט זיך אנהויבען מאנטאג דעם 27. דעצעמבער.

פאסט

הויבט אן צו פראטעסטירען וועקסלען.

(ב) ווי מיר דערוויסען זיך, וועלען פון ניי-יאהר די פאסט-אמטען אליין קענען פראטעסטירען די וועקסלען, וועלכע ווערען דורך איהר אנגענומען אויף אינקאסא.

די דאזיגע פארלייכטערונג איז בעזונדער'ס זעהר בעקוועם פאר די סוחרים וועלכע האבען פראטעסטירטע וועקסלען פון ערטער, וואו ס'זענען גישטא קיין רעיענטען.

לוין-הוספה

וועלען פאדערן טעקסטיל-ארבייטער.

(ב) ווי מיר דערוויסען זיך, איז אין משך פון דער פערגאנגענער וואך אין די לאדזער טעקסטיל-ארבייטער-קרייזען דיסקוטירט געווארען די פראגע וועגען אונטערנעהמען א לוין-אקציע נאך ניי-יאהר.

קומענדיגע וואך וועלען אויך פארקומען פאבריקס-פערזאמלונגען און קאנפערענצען פון פאבריקס-דעלעגאטען, כדי אנצונעהמען קאנקרעטע בעשלוסען וועגען דער גרויס פון די לוין-פאדערונגען.

פערזענליכעס.

דער לאדזער איינוואוינער ה' שלמה בונין האט געענדיגט די ווארשאווער אוניווערזיטעט מיט'ן טיטול מאגיסטער יורי.

קאנפיסקירטע טאבאק-ארטיקלען וועלען פערקויפט ווערען.

(—) דאס פינאנץ-מיניסטעריום מעלדעט, אז איניכען וועלען די טאבאק-דעטאליסטען בעקומען צום פערקויף די מאנאפאל-ארטיקלען, וועלכע זענען זיינער צייט קאנפיסקירט געווארען.

די פרייזען פון די דאזיגע ארטיקלען וועלען זיין די זעלבע. ס'וועט נאר ארויפגעהן דער 5 פראצענטיגער ראבאט פאר'ן פערקויפער.

„גאסטשפיל" פון א ווארשאווער גנב.

(ב) די לאדזער פאליציי האט ארעסטירט אויף פעטריקאווער גאס דעם בעקאנטען ווארשאווער גנב יצחק וואנזשאווסקי וועלכער האט „גאסטראלירט" איבער די געשעפטען...

דער גנב האט אבער אין פאליציי-קאמיסאריאט זיך „געמאכט משוגע" און אויך אין אויספארשונגס-אמט „האט ער געשפילט דעם „משוגע'נעם.

Dr. med. GRZEGORZ ROSENBERG
אינערע קראנקהייטען
ספעציאליסט פאר מאגען, דארם און לעבער-קראנקהייט.
Gdanska 44, telefon 24-44
צוריקגעקעהרט
נעמט אן פון 5 ביז 6³⁰ זונטאג פון 9 ביז 11

די קהלה בעט צו בעפרייען דאס יתומים-הויז,

וואס איז פערנומען געווארען אויף א סאניטארען לאגער.

(*) שוין זייט א לענגערע צייט בעמיהט זיך די יודישע קהלה-פערוואלטונג, אז די מיליטערישע שטאט-קאמאנדע זאל בעפרייען דעם לאקאל פון דעם יתומים-הויז פון הערץ אויף פולנאצנא 39

דעם 4 יאנואר 1927 קומט פאר א זיצונג פון דער מיליטערישער שטאט-קאמענדע, אויף וועלכער ס'וועט בעטראכט ווערען די פראגע וועגען די לאקאלען, וואס זענען פערנומען דורך דער קאמענדע. אין צוזאמענהאנג דערמיט האט זיך די קהלה פערוואלטונג נאך אמאל געווענדעט מיט א בריף צו דער שטעטישער קאמענדע, אין וועלכער זי שרייבט צווי. אנד.:

„אין 1920 יאהר, בעת די זומער-וואקאציעס, איז רעקווירירט געווארען די געביידע פון יתומים-הויז אויף פולנאצנא 39 פאר א מיליטערישען שפיטאל; די יתומים, וואס האבען זיך דארט ערצויגען, האבען געמוזט אוועקגעגעבען ווערען צו פריוואטע פרויען, האבען נישט קיין פאסיגע אויפזיכט און ווערען גאסען-קינדער.

דאס שפיטאל פון ד.א.ק. 4 איז אין צווישען ליקווידירט געווארען, און די געביידע איז פערנומען געווארען אויף א סאניטארען לאגער, מחמת דעם, וואס די אייגענטליכע סיבה פון דער רעקווירציע עקסיסטירט שוין נישט, און צוליב דעם וואס די קהלה האט נישט קיין אנדערע לאקאלען, וואו איינצואָרדנען דאס יתומים-הויז, בעט די קהלה, אז די שטאט-קאמענדע זאל באלד בעפרייען דעם רעקווירירטען לאקאל, און דריקט אויס איהר זיכערקייט, אז די שטאט-קאמענדע וועט נאכקומען די ווענדונג, בפרט, ווען פאר'ן דירה-געלד וואס די שטאט-קאמענדע צאהלט, קען מען געפונען א בעסערען לאקאל".

א פאליטישער פראצעס.

2 יאהר אויסבעסערונגס הויז פאר ארויסהענגען קאמוניסטישע פעהנער.

(§) נעכטען האט דאס לאדזער קרייז-געריכט בעטראכט דעם פראצעס פון דעם 23-יעריגען אנטאני קלאס, וועלכער איז בעשולדיגט געווארען פאר ארויסהענגען אין פערשידענע שטאדט-פונקטען קאמוניסטישע פעהנער מיט אנטי-מלוכה'שע אויפרופען.

אין דער נאכט פון 8 אויף דעם 9 יוני 1926 האבען אומבעקאנטע פערזאנען ארויסגעהאנגען אין פערשידענע פונקטען פון שטאט אויף די טעלעפאן-דראטען און פאבריק-קוימענס קאמוניסטישע פעהנער מיט אויפשריפטען לכבוד דער סאציאלער רעוואלוציע, און סאדערונגען צו בעפרייען די פאליטישע ארעסטירטע. צווישען אנדערע איז אנגעליכע פאהן ארויסגעהאנגען געווארען אויף א סיגנאל-סלופ, אויף דער באהן „באכשניצע", וועלכע געהערט צו דער פירמע שייבלער און גראהמאן. די, וואס האבען די פעהנער אויסגעהאנגען האט מען נישט געפונען.

און ערשט אין דער צווייטער העלפט פון חודש יוני, האט זיך דער עלטסטער פשאדאווניק מיעטשיסלאוו קאפעל דערוויסט פון זיינ'ס א קאנפידענט, אז די פאהן אויף דעם סיגנאל סלופ האט ארויסגעהאנגען א געוויסער אנטאני קלאס, א מיטגליד פון דעם קאמוניסטישען יוגענד-פערבאנד. וועלכער איז גלייך ארעסטירט געווארען.

דאס געריכט האט ארויסגעטראגען א פסק-דין, לויט וועלכען קלאס ווערט פעראורטיילט אויף 2 יאהר אויסבעסערונגס-הויז, אריינרעכענדיג דעם פרעווענץ-ארעסט.

דער פעראורטיילטער האט דעם אורטייל רוהיג אויפגענומען, בעטענדיג א קאפיע פון אורטייל, מיט'ן צוועק אריינצוטראגען אן אפעלאציע.

די מוטער פון בעשולדיגטען, וואס איז די גאנצע צייט געוועזען אין געריכטס-זאל, איז ארויס מיט א היסטערישע געוויין.

פערליבט זיך — אראפ פון זינען

און לסוף בעגאנגען — א מארד.

(§) אין יאהר 1925 איז אין דער שולע פאר פאליציי-פונקציאנערען אנגענומען געווארען, אלס קאנצעלאריע-שרייבער דער 26 יעהריגער פאליציאנט יאן קאצינסקי.

דער קאמענדאנט פון דער שולע, דער עלטערער פשאדאווניק יוזעף קראוושיק (36 יאהר אלט) איז פון קאשינסקי'ן געווען זעהר צופרידען, און האט בענדיג צו איהם דעם פילסטען צוטרוי, פלעגט ער איהם איבערגעבען די וויכטיגסטע ענינים צו ערלעדיגען. קאשינסקי האט זעהר ליב בעקריגען דעם שעף, און איז איהם געווען איבערגעגעבען מיט לייב און לעבען.

איינמאל האט קאשינסקי, זעהענדיג בנלופין, ערקלערט, אז ער וועט זיין גאנץ לעבען בלייבען א קאוואליר, ווייל ער האסט דאס פאמיליען-לעבען.

דער צופאל האט געוואלט, און קאשינסקי האט זיך מיט א יאהר צוריק בעקענט אויף א פערוויילונג מיט א שעהן מיידל און זיך אין איהר פערליבט. ער איז אויך פון איהר זעהר געליבט געווארען. די קאלעגען זיינע, דערוויסענדיג זיך, אז קאשינסקי האט זיך פערליבט, האבען אנגעהויבען פון איהם חוזק צו מאכען, דערמאנענדיג איהם זיינע ווערטער פון פאמיליען-לעבען.

זייט דעמאלס האט ק. פערנאכלעסיגט זיינע דינסט פליכטען. איבערגעריסען די בעציהונגען מיט זיינע חברים, פון אפילו זיך געבייזערט אויף זיין עלטערען שעף.

קראוושיק האט איהם פארגעווארפען זיין פערנאכלעסיגען, ראהענדיג זאגאר די זאך איבערצוגעבען אין דער קאמענדע פון דער פאליציי, אויב ער וועט זיך נישט פערבעסערען.

נעכטען האט זיך קאשינסקי געווענדעט צו קראוושיק'ען פאדערנדיג א 4 טאגיגען אורלויב צוליב די חגאות. קראוושיק האט דאן קאשינסקי'ן געענטפערט, אז דאס ליגט נישט אין זיין קאמפעטענץ, ער קען נאר די זאך איבערווייזען דער קאמענדע און צושרייבען זיין מיינונג, אז ער האט גאר נישט געגען דעם.

קאשינסקי האט דערויף געענטפערט מיט א בעליידיגונג. ווען דער ערשטזי-גענדער קראוושיק, האט איהם געמאכט א בעמערקונג פאר זיין שלעכט אויפפיהרען זיך, האט קאשינסקי ארויסגעכאפט א רעוואלווער, און פון א מרחק פון 3 טריט 6 מאל אויסגעשאסען אין שעף. ווען קראוושיק איז אנידערגעפאלען אויף דער ערד, האט קאשינסקי נאך אמאל אנגעלאדענט דעם רעוואלווער און נאך 6 מאל כסדר געשאסען צום טויטען קערפער.

די פאליציאנטען פון שכנות'דיגען צימער, הערענדיג די שאסען, זענען אריין אין שטוב, ענטוואפענט דעם מערדער און גערופען די רעטונגס-פאגאטאוויע.

דער דאקטאר האט קאנסטאטירט דעם טויט פון קראוושיק'ען, וועלכער איז געשאסען צוליב אדורכשטעכערען דעם שארבען און הארץ מיט 9 קוילען.

אויפ'ן ארט פון פארפאל איז באלד אנגעקומען דער פאליציי-קאמענדאנט ניעדזיעלסקי, דער נאטשאלניק פון אויספארשונגס-אמט קאמיסאר ווייהער, א פראקוראר, אויספארשונגס-ריכטער און א דאקטאר.

די סעקציע פון קערפער האט בעוויזען 7 טויט-וואונדען און 2 לייכטערע.

קאשינסקי'ן האט מען איבערגעקליידעט אין ציווילע מלבושים און א געשלאסענעם אין קייטען אפגעפיהרט מיט אן'אויטא אין תפיסה.

אין תפיסה-קאמער פיהרט זיך דער ארעסטירטער זעהר רוהיג אויף, דאך ווייזט ער ארויס סמנים פון א גייסטיגער קראנקהייט, צוליב דעם וועט ער איבערגעשיקט ווערען אין א שפיטאל פאר גייסטיג-קראנקע נאך קראקא, וואו ער וועט אונטערגעגעבען ווערען א גענויע אבסערוואציע פון פסיכיאטערן.

גרויסע אינוועסטיציע-פלענער

פון דער לאדזער וואיעוואדזטווא.

(ס) נעכטען איז דער וואיעוואדע יאשטשאלט ארויסגעפאהרען קיין ווארשא, כדי אפצוהאלטען א רייהע קאנפערענצען מיט די ענטשפרעכענדע מיניסטארען וועגען בעשטעטיגען די אינוועסטיציע-פלענער, וועלכע די לאדזער וואיעוואדזטווא לעגט פאר. אויב די דאזיגע פלענער זאלען רעאליזירט ווערען איז צו האפען, אז אלע לאדזער ארבייטסלאזע וועלען בעקומען ארבייט. די פלענער זעהען פאר דאס בויען נייע וועגען, קוילען-קאנאל און א רייהע וואוין הייזער, וועלכע וואלטען געשטילט די וואוינונגס-נויט אין אונזער שטאדט.

חצי שלי וחצי שלך

אזא פשרה מאכט א מאגיסטראט-בעאמטער און פער'שיכור'ט 5 טויזענד זלאטעס מאגיסטראט-געלד.

(ב) אין לאדזער מאגיסטראט זענען ווידער ענטדעקט געווארען מיסברויכען.

ס'ווייזט זיך ארויס, אז דער בעאמטער פון דער בוי-אבטיילונג יאסטזשעמבסקי האט גענומען פון דער שטאדטישער קאסע 10,000 זלאטעס אויף אויסצאהלונגען און אויסגעצאהלט האט ער נאר 5,000 זלאטעס. דעם רעשט האט ער פער'שיכור'ט און פערשפילט אין קארטען.

די דאזיגע געשיכטע האט שוין דער מאגיסטראט געהאט ענטדעקט מיט א צייט צוריק, נאר זי איז געהאלטען געווארען אין געהיים. ערשט איצט האט דער מאגיסטראט געפונען פאר נויטיג צו געבען וועגען דעם צו-וויסען דער עפענטליכקייט.

יאסטזשעמבסקי איז בעזייטיגט פון פאסטען און מיט זיין ענין פערנעהמט זיך די פראקוראטור.

שאראדען-ווינקעל

.22

אין די דאזיגע קעסטעלעך אריינשטעלען בעזונדערע אותיות, וואס געלייענט שורות'ווייז פון רעכטס אויף לינקס וועלען זיי בילדען ווערטער פון פאלגענדער בעדייטונג:

1) שטאט אין גאליציען,
2) אזא מאס פון לענג,
3) שפרעך-אפאראט,
4) חמשה-עשר-פרי,
5) געלער נטער אויף ערד-ארבייט,
6) בעקאנטער סיים-דעפוטאט,
7) פאלקס-פערטרעטונג-אינסטיטוציע.

די מיטעלסטע שורה, געלייענט פון אויבען אראפ דארף בילדען דעם נאמען פון א העלד אין דער ליטווישער מלוכה-איבערקעהרעניש.

צוגעשטעלט דורך י. רעדלוס.

שאראדען-ווינקעל
קופאן 22

פרעמיעס:

1) 2 בילעטען אין יודישען טעאטער,
2) 2 בילעטען אין קינא.

.23

ער קומט אין לאדז דער פויגעל-קעניג,
ער קומט אויף שבת'דיגע טעג,
ער מאכט די קוקער'ס אונטערטעניג
און פליהט פון אונז אויפסניי אוועק!
ווער איז ער? פרובט צו טרעפען, לעזער,
וואס פויזענדער איהם קוקען אן,
וואס טראגט דעם נאמען פון א צעזאר
און פון פאפיר עס איז זיין טראן!

שאראדען-ווינקעל
קופאן 23

פרעמיעס:

1) 2 בילעטען אין יודיש טעאטער,
2) 2 בילעטען אין קינא.

לעזונג פון רעטעניש נ. 21

„פערעל פון תלמוד און מדרש"

געוואונען האבען לויט א גורל: איזאק גרינבוים, גראסמאנא 5 – א פלאש קעלניש וואסער; ד. זעלצער, בענעדיקטא 29 – א שאכטעל פודער.

לעזונג פון רעטעניש נ. 20

2	4	8	6	5
6	5	2	4	8
4	8	6	5	2
5	2	4	8	6
8	6	5	2	4

געוואונען האבען לויט א גורל: 1) לינדער, וואולטשאנסקא 15 – 2 שטיק טואלעט-זייף; 2) מאקס גראס, זגערזשער 72 – א פלאש קעלניש וואסער.

אין די אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען.

(§) היינט פרייטאג דיזשורירען פאלגענדע אפטייקען מ. וואוויציצקי (נאפיורקאווסקע-גאס 27) וו. דאניעלעווסקי (פעטריקאווער 127) אילניצקי און צימער (וואולטשאנסקא 37) לייבוועבער (פלאץ וואלנאשטשי 2) הארטמאן (מלינארסקע 1) און י. קאהאנע (אלעקסאנדראווסקא 80).

קלוב-אווענד.

(—) זונטאג 5 נ. מ. קומט פאר אין האנדעלס-אנגעשטעלטען-פעראיין (אל. קאשטשיושקי 21) א קלוב-אווענד פאר מיטגלידער און אריינגעפיהרטע געסט.

נוצט אויס די געלעגנהייט!
צוליב דער אונבעדינגטער פערקלענערונג פון לאגער פערקויף איך
אויסנאהמסווייזע ביליג (נאר ביז'ן 30/XII)
עס-צימערן, שלאפצימערן, הערן-צימערן,
מעדכען-צימערן, ווי-אויך איינצעלנע מעבעל-געגענשטענדע
S. Salomonowicz
Łódź, Narutowicza (Dzielna) 13, tel. 37-60.

א חשוב'ער גאסט אין לאדז.

פרעזעס פון דעם יודישען „האלא", דעפ. א. הארטגלאס.

זונטאג וועט ווײלען אין אונזער שטאט דער פרעזעס פון דער יודישער „קאלא" אין סיים, דעפוטאט א. הארטגלאס, וועלכער וועט זונטאג ארויסטרעטען אין לאקאל פון „ירדניה" (פאלודניאווא 36) מיט א רעפעראט אויף ד. ט. י. „דאס יודענטום אין קאמף פאר זיינע רעכט".

אויסער דעפ. הארטגלאס בעטייליגט זיך אויך דעפוטאט ד"ר ראזענבלאט און דירעקטאר א. פערלמאן.

א שרפה אויף פיעטרקאווער 22.

5-טע פייערלעשער-אפטיילונג: געפינט נישט דאס פייער.– 13-טע אפטיילונג לעשט איין די שרפה.

(–) נעכטען ארום 7 א זייגער אין אווענד, איז די 5-טע פייערלעשער-אפטיילונג אלארמירט געווארען וועגען א שרפה אויף פיעטרקאווער 24.

אנקומענדיג אויפ'ן ארט, האבען אבער די פייערלעשער גארנישט געטראפען און זיי זענען אוועק.

שפעטער איז אויך די 13 טע אפטיילונג ארויסגערופען געווארען און פעסטגעשטעלט, אז דער רויך געהט טאקי פון פיעטריקאווער 24, אבער דאס פייער נעהמט זיך פון פיעטרקאווער 22.

ס'האט זיך באלד ארויסגעוויזען, אז אויף פיעטריקאווער 22 אין דער וואוינונג פון פרוי סורעק האט זיך אנגעצונדען דער סופיט פון א צו הייסען אויווען און אזוי ארום דורכגעברענט די פאדלאגע פון לונדפעלט וואו נוינג אויפ'ן ערשטען שטאק.

די שרפה איז באלד איינגעלאשען געווארען.

שערער-ארבייטער הויבען זיך אן א נאַני זירען.

אין לאקאל פון טעקסטיל פעראיין איז פארגעקומען א בעראטונג וועגען שאפען אנ'ארגאניזאציע פאר די שערער-ארבייטער. פון די רעדנער האט זיך ארויסגעוויזען, אז דער שערער-ארבייטער לעבט ביי זעהר קלעגליכע בעדינגונגען. ס'איז דעריבער בעשלאסען געווארען צו רופען א גרויסע פערזאמלונג פון אלע שערער-ארבייטער אויף דעם קומענדיגען זונטאג.

עס איז געוועהלט געווארען אנ'ארגאניזיר-קאמיטעט.

פער'משפט'ע מאריאווויטען.

(אס) נעכטען האט דאס קרייז-געריכט ארויסגעטראגען דעם אורטייל אין פראצעס פון די 31 אנגעקלאגטע מאריאוויטען: 2 פערזאן זענען פער'משפט געווארען צו 6 חדשים טורמע; 2 פערזאן – צו 5 חדשים; 4 פערזאן – צו 4 חדשים; 10 פערזאן – צו 3 חדשים; 7 פערזאן – צו 1 חודש, און 4 פערזאן – צו 3 וואכען ארעסט. 2 פערזאן זענען בעפרייט געווארען.

אלע פער'משפט'ע איז אריינגערעכענט געווארען דער פאר-ארעסט. די פער'משפט'ע זענען ארויסגעלאזען געווארען אויף קויציע.

פערזאמלונג וועגען צעכען-געזעץ.

אין צוזאמענהאנג מיט פארשטעהענדען צעכען-געזעץ קומט פאר זונטאג ד. 26-טען ד. מ. אין לאקאל פון האנדווערקער קלוב א פערזאמלונג פון שטעפערמייסטער, ווי ס'וועלען רעפערירען איינגע רעדנער דערונטער יוריסט ה' צימערמאן.

אלגעמיינע פערזאמלונג פון יודישע זשורנאליסטען און ליטעראטען-פעראיין

זונטאג האלב 11 פריה וועט אין לאקאל פון צענטראלען האנדווערקער-פערבאנד (פאלודניאווא, 4) פארקומען די אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער לאדזער אפטיילונג פון יודישען זשורנאליסטען און ליטעראטען-פעראיין אין ווארשא.

צו דער פערזאמלונג וועלען צוגעלאזט ווערען נאר בעשטעטיגטע מיטגלידער, וועלכע וועלען בעקומען איינלאדונגען.

די עקסמיטירטע אלמנה ביז היינט נע ונד.

(–) מיט א וואך צוריק האבען מיר געשריבען וועגען דער עקסמיסיע, וואס עס האט דורכגעפיהרט דער דענטיסט יאקוב ראטענבערג, פעטריקאווער 79, איבער דער 53 יעהריגער פרוי ראבינאוויטש, וועמענס מאן ס'איז געשטארבען מיט א פאר וואכען צוריק. די זאכען פון דער פרוי ראבינאוויטש, וועלכע זענען ארויסגעווארפען פון 1 קיכעל, וואס זי האט פערנומען ביי ראטענבערג'ען, געפינען זיך עד היום אויפ'ן הויף און די פרוי ראבינאוויטש איז נע ונד. ביים ארויסווארפען די זאכען איז נאך פרוי ראבינאוויטש געשלאגען געווארען, צוליב וואס זי האט די שלעגער איינגעקלאגט אין געריכט.

די פארמאצעווטען פון דער קראנקען-קאסע

האבען בעקומען 10 פראצענט הוספה.

(–) מיטוואך איז אונטער'ן פארזיץ פון ה' קאלושינסקי פארגעקומען א פערוואלטונגס-זיצונג פון דער קראנקען קאסע. ס'איז בעשלאסען געווארען צו העכערען די פענסיעס פון די פארמאצעווטען אויף 10 פראצענט פאר נאוועמבער און דעצעמבער.

די הוספה פון 1 יאנואר 1927 וועט זיין אפהענגיג פון דעם, צו די מלוכה וועט געבען א הוספה די מלוכה-בעאמטע.

די פערוואלטונג האט אויך בעשלאסען אריבערצושיקען אין אלע סאנאטאריעס און שפיטאלען, וואו ס'היילען זיך מיטגלידער פון דער קראנקען-קאסע ענטשפרעכענדע סומען, אז זיי זאלען איינארדנען סעודות ערב חנא.

צום סוף איז גענומען געווארען צו קענטעניש, אז די שפיטאל-אפצאהלען פון 1 יולי ביז 31 דעצעמבער זענען געהעכערט געווארען אויף 30 פראצ.

בילינע קוך

ביים פעראיין תומכי-אורחים.

ווי מ טיילט אינו מיט עפענט דער פעראיין „תומכי-אורחים" די טעג א ביליגע קיך. וואו ס'וועלען ארויסגעגעבען ווערען מיטאגען צו 30 גראשען און 60 גראשען (מיט פלייש).

„קעניג הונגער"

פארלעזונג פון חיעניאווא-דלוגאשעווסקי.

זונטאג 11 פארמיטאג קומט פאר אין פילהארמאניע-זאל די פארלעזונג פון דעם בעקאנטען פובליציסט רעד. וויעניאווא-דלוגאשעווסקי א.ד.ט.: „קעניג הונגער".

לאדזער יודישע פאלקס ביהנע

מארגען, שבת, 4. נ. מ. און 8 אווענד קומען צו אין זאל פון פאלקס-הויז (זאוואדזקא 5) 2 פארשטעלונגען פון דער לאדזער יודישער פאלקס ביהנע.

ס'וועלען געגעבען א רייהע מיניאטור-סצענעס מיט מוזיק-בעגלייטונג.

א מאטארען-פארשטעלונג.

מארגען. שבת, נאכמיטאג וועט אין זאל פון „יוד". פאלקס סקויטינג (פעטריקאווער 101) פארקומען א פארשטעלונג פון דעם דראמאטישען קרייז „אונזער ביהנע". ס'וועט געשפילט „דער תלמיד חכם" פון נ. ראקאוו.

קינדער-פערוויילונג.

(–) די וועכנערין-קליניק (פאלודניאווא 19) א דענט היי-יאהר אין איהר טראדיציאנעלע קינדער-פערוויילונג דאנערשטאג, דעם 6 טען יאנואר 1927 אין „פילהא מאניע".

מעלדונגען.

פרייזן ערטער אין די פראפעסיאנעלע לערן-ווארשטאטען פון „ארט".

אין די פראפעסיאנעלע לערן-ווארשטאטען פון „ארט": 1) האנד און מאשין-שטיקעריי, 2) וועש ניהען און צושניידען, 3) הוט פוצעריי, 4) מעכאנישע וועבעריי, זענען פאראן ערטער. איינשרייבען קען מען זיך אין די קאנצעלאריע פון „ארט" פלאץ קאשטשעלני 4. אין די ביורא שעה'ן.

208

992

„FORD"
ORYGINALNE
części zamienne
na składzie
Ceny najtańsze!
Jen. repr. „BERSON", Łódź
Narutowicza 16, telefon 28-38.
Opony „MICHELIN"
Masywy „DUNLOP"

שוינט די וועש! א קויפט נישט קיין וועש!
ווייל די וועש-אויסבארגונג „OSZCZĘDNOŚĆ"
w ŁODZI, przy ul. Nowo-Cegielnianej 3/5, Tel. 55-38
איז איינגעארדנט לויט'ן אויסלענדישען מוסטער און בארגט אויס וועש ווי צום ביישפיל: סערוועטקעס, האנדטוכער, באד- און וואפלע-האנדטיכער, לייליכער, מאנטלען בלוזען, דאמען און הערען-שלאפראק
אויסשליסליך פאר'ן פרייז פון בלויזען וואשען.
גלייכצייטיג מאכען מיר בעקאנט, אז מיר נעהמען אן אלערארט וועש צום וואשען. די בעשטעלונגען ווערען אויסגעפיהרט אין פערלויף פון 24 שעה. מיר נעהמען אן טעלעפאנישע בעשטעלונגען. – רעגירונגס-אינסטיטוציעס, אויך קאמונאלע און געזעלשאפטליכע ערטער לען מיר ראבאט.
964

פערלאנגט איבעראל!
BLASK MEWA
די בירע וואש - פילוערן
Wielkopolska Wytwórnia Chemiczna T.A.
[Poznań—Starołęka.]
פאבריקס-סקלאד אין לאדז ליפאווא 47.

קינדער-וועגעלער
מעטאל בעטען, מאטראצען געבעטע און צו מעבעל בעטען. „PATENT" ביליג און געגען גוטע בעדינגונגען אי
„DOBROPOL"
Piotrk. 73 (אין הויף)
זעמטליכע רעפעראטורען ווערען אנגענומען. 966

990
פילהארמאניע-זאל.
דאנערשטאג, ד. 6 יאנואר 1927, 3 נאכמ. קומט פאר א גרויסע
קינדער-פערוויילונג
א. נ. „סאלידטער באלאן"
פערבונדען מיט א רייה א בערעשונגען און אטראקציעס פאר קינדער.
בילעטען צו בעקומען אין דער קאנצעלאריע פון קליניק, פאלודניאווא 19

עקזיסטירט פון יאהר 1815.
כעמישע אנשטאלטען
J.M. WENDISCH Sukc. Sp. Akc. w Toruniu
אבטיילונג אין לאדז
עמפפעהלען די בעוואוסטע מיט זייער גוטסקייט זייפען
„KOPERNIK" „KRÓLOWA WISŁY"
„PERBOROL" ווי אויך דער וואש-פראשעק „WENDISCH"
צו פערלאנגען איבעראל!
991

השבת אבדה.
געהענדיג פון זגערזשער-גאס ביז נייעשטאט האב איך פערלוירען א פאס מיט 150 זל. געלד און 2 וועקסלען, איינער אויף 146 זל. צאהלבאר דעם 5/1 1927 און דער צווייטער אויף 150 זל. צאהלבאר דעם 15/1 1927 דער עהרליכער פינדער ווערט געבעטען אפצוברענגען בעלוינונג צו יואל מפיוואק זגערזש פילסודסקי 7. 975

א קוואליפיצירטע
קעטלערין
צו פיינע שטריקעך ווערט פון זאפארט געזוכט. שטענדיגע ארבייט. צו ערפאהרען אין אדמינ. 107

977 א וואוינונג בעשטעהט פון 4 צימערן מיט 2 איינגענג מיט אלע בעקוועמליכקייטען זאפארט צו פערמיטען. אפערטען אונטער ליטערא 207 ר. אין אדמ. דער ציטונג אפצוגעבען.

א פראנט-
געוועלב
געאייגנט מיט א וואוינונג אין צענטרום פון שטאדט איז פון זאפארט איבערצוגעבען. צו ערפ. אין אדמ

985 א שותף
מיט טויזענד ביז 2 טויזענד זל. ווערט געזוכט צו אנ'איינגעפיהרטע אונטערנעהמונג אפערטען גראנסקא 14 באכלינסקי

Dr. med.
LUDWIK RAPEPORT
Pr. Narutowicza 25
(Dzielna) tel. 44-10.
ספעציאליסט פאר נירען, בלאזען און הארן-קראנקהייטען.
נעמט אן פון 1 ביז 2
און פון 4 ביז 7 אווענד.

לאדזער יודישע פאלקס-ביהנע, זאוואדזקא 5.
שבת, ד. 25 דעצעמבער 4 נ"מ און 8 אין אווענד קומט פאר 1-טער און 2-טער אויפטריט פון דער ל. י. „פאלקס-ביהנע" איינגעארדנט דורכ'ן צ. האנדוו.-ראט אין ווארשא אפט. לאדז. ס'ווערט געגעבען
2 מיניאטור-פארשטעלונגען
— : — אין פראגראם: — : —
פארודיעס, סצענעס, לידער, דעקלאמאציעס און מאנאלאגען.
ס'בעטייליגען זיך, דאמען: ראשעלבאך, ראזענשטיין, קראוזע, מלאט, מענער: גראן רובין, ווידאווסקי, זשאק, סטעפעק, פישמאן, מלאט, פלאנקא, גייסט א. אנד.
דעקאראציעס געמאהלט דורכ'ן מיטגליד פון „סטארט" מ. ה. גאטליב.
דער זאל איז גוט בעהייצט! גארדעראבע פריי!
בילעטען צום רייז פון 73 גר. ביז 1 זל, צו בעקומען אין פאלקס-הויז.
111

TEATR-ŚWIETLNY
„NOWOSCI"
Piotrkowska, róg Głównej

בעמערקונג: דעם 25־טן און 26־טן איז אָנהויב פֿון ערשטען סעאַנס 2 אַ זייגער. ב 3 אַ זייגער זענען אַלע פּלעצער צו 50 גראָשען.

גרויסער יום־טוב פּראָגראַם! אונזער בירנעריין דער ליבּלינג פֿון דער גאַנצער וועלט

POLA NEGRI

גרויסער יום־טוב פּראָגראַם! פּערכושפּט אונז מיט איהר לעצטער קרעאַציע אין בילד

„דער צייכען פֿון בלוט" (Piętno krwi)

מיכטיגע עקזאָטישע דראַמע אין 8 אַקטען. — פֿאַרגרעסערטער אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פֿון ה' א. בענעדמאַן.

קינא „ERA" פֿריהער „פּלאַרא" זאַווישאַ 22 (באַלוט)

גרויסער יום־טוב לאַד־פּראָגראַם!!

עס וועט דעמאָנסטרירט די גרויסע לאַד־קאָמעדיע

„וואו דער פֿעטער וואַקסט"

Harrold Lloyd i Bebe Daniels

הוראַגאַן פֿון געלעכטער! אין 14 אַקטען ~ אין 14 אַקטען מיט דעם קעניג פֿון געלעכטער

אין די הויפּטראָלען. — פּאַספּאַרטוס און הנחה בילעטען אים יום טוב אונגילטיג. אָנפֿאַנג שבת און זונטאָג 2 נאָכמיטאָג.

KLINIKA POŁOŻNICZO-GINEKOLOGICZNA

Dr. med. S. DRUEBINA, 6-go **Sierpnia** (Benedykta) **15/17**, telefon 53-10.

Po gruntownym remoncie klinika została uruchomiona. Przyjmuje się na porody i operacje na I-szą i II gą klasę. Godziny przyjęć od 10-12. 677

UWADZE PIĘKNYCH PAŃ!

Nowootworzony Salon Damski

przy ul. Piotrkowskiej 22 (**w podwórzu**)

Strzyżenie, czesanie, farbowanie włosów ,brwi i rzęs oryginalną **L'oreal Henné**, Wykwintny manicure, Wodna ondulacja.

Salon prowadzony jest pod osobistym kierunkiem warszawskiego specialisty p. Józefa i b. pracowniczki firmy „Adam" p. Reginy. 839

לעטשניצע „זדראָוויע"

פֿון דאָקטוירים־ספּעציאַליסטען

אויף נאָוואָמיעסקאַ 3 (וואָסכאָדניאַ 13), טעלעפֿאָן 37 76.

אויגען קראַנקהייטען	ד"ר קראַוש ד"ר סלאָבאָדסקי	3-4 זונטאָג 10½-11½ 10½-12 זונט. 12-1.
נערווען קראַנקהייטען	ד"ר בראָניסל. פֿרענקעל " קלאַוזענבערג	12½-1½ חוץ פֿרײטאָג 11-12 חוץ זונטאָג
מאָגען און קישקע קראַנק	ד"ר אלהסנד. מאַרגאַליעס	12-1, זונטאָג 12-1
אינערליכע קראַנקהייטען	ד"ר גיבּיאַנסקי " קאַץ " לעווי " כאַי העניך	9½-11½ זונטאָג 9½-11 12-2 זונטאָג 11-12 3-4½ זונט. 1-2 מאָנט. מיטוו. דאָנערשט. שבת 10 — 11 דינסט. פֿרײטאָג 6—7¼ זונטאָג 12—1
קינדער קראַנקהייטען	ד"ר סאָלאָוויטשיק אַרק " מאַשלאַנקאַ " פֿרעכנער	10½-12 3-5 ז. 12-2 1½-2½ ז. 10½ 12 5-6½ זונטאָג 9-10½
כירורגישע קראַנקהייטען	ד"ר גאָלדמאַן " פּערלין	3½-4½ זונט. 9½-10½ 1-2 6-7½ זונט. 11-1
פֿרויען קראַנקהייטען	ד"ר אַראָנסאָן " אייגעראָוויטש	12-1 זונטאָג 12-1 דינסטאָג, פֿרײטאָג 1½-2½ מאָנ. מיטוו. דאָנ. ש. 10³⁰-11³⁰
נאָז, האַלז און אויערען קראַנקהייטען	ד"ר העלמאַן " ראַבּינאָוויטש	3½-4½ חוץ זונטאָג 12-2 זונט. 12-2
הויט און ווענערישע קראַנקהייטען	ד"ר פֿאַלק " זאַנענבערג	3-4 זונטאָג 9-10 11-12 זונטאָג 11-12
רענטגענאָלאָג	ד"ר קיילסאָן	3-7
ערצטליכע אַנאַליזען	ד"ר מ. קאַצען	

וויזיטען אין שטאָדט. — פּאָקען־שטעלען. רענטגענאָגראַפֿיע און עלעקטרישע דורכשטראַהלונג — (קוואַרץ לאַמפּען). אַלערליי אַנאַליזען און אונטערזוכונגען. די לעטשניצע איז טעטיג פֿון 8.30 פֿריה ביז 7.30 אָווענד. זונטאָג פֿון 8.30 פֿריה ביז 2 אַ זייגער נאָכם.

= מאַניקור 80 גר. =

אין פֿריזיער־אַנשטאַלט

פּעטריקאָווער 60 (אין הויף)

— קאָנקורענץ פּרייזען! — 818

שערען מיט דער מאַשינקע 40 גר.	קאָפּ־וואַשען 60 גר.
שערען הערן און דאַמען 70 גר.	עלעקטרישער האַנד־מאַסאַזש 60
ראַזירען מיט קעלניש וואַסער 30	בעזייטיגען אָדעסקאָס 2 זל.

Patentowane GILZY

„DWUWATKI"

Fabryka „Sokół" w Warszawie.

Całkowicie zabezpieczają organizm palaczy przed zatruciem nikotiną.

Przedstawiciel na Łódź i powiat ST. LEWANDOWSKI, Sienkiewicza 50, telefon 23-39

955

אַן אינטעליגענטער

יונגערמאַן אָדער פֿרײלין

וואָס וויל ערלערנען דאָס פֿאָטאָגראַפֿיע־פֿאַך, קען זיך ווענדען אין פֿאָטאָגראַפֿישען קונסט אַטעליער

מראַקאַ, בזשעזשינער 69. 966

Najsilniejsze bóle głowej usuwa.

לעטשניצע „VITA"

פֿאַר קומענדע קראַנקע פֿון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען אויף **פּעטריקאָווער 45**, טעל. 47-44.

ביי דער לעטשניצע באַקטעריאָלאָגישע לאַבּאָראַטאָריום אויף דער שטעלע, קאַבּינעט פֿון פֿיזיקאַלישע טעראַפּיע, קוואַרץ־לאַמפּ, בערגזון, לאַמפּ „אולטראַ זון", סאָלוקס, בערגאָנטי'ס ענטפֿעטונגס־אַפּאַראַט. עלעקטריזאַציע, ליכט־בעדער. דענטיסטיש־ערצטליכער קאַבּינעט. ערצטליך קאָסמעטישער קאַבּינעט. בעראַטונגס־שטעלע פֿאַר מוטערס.

אינערליכע קראַנקהייטען:
ד"ר מ. דאַווידאָוויטש
ד"ר י. איטעלסאָן
ד"ר ה. קרישעק
ד"ר אַ. אוריסאָן

קינדער־קראַנקהייטען:
ד"ר י. קאַפּלאַנסקי
ד"ר יוזעף כהן
ד"ר סאַמועט־מאַנדעלס

הויט־, ווענערישע און געשלעכטס־קראַנקהייטען:
ד"ר ע. עקערט
ד"ר וו. כאַגינאָווסקי

נערווען־קראַנקהייטען:
ד"ר מ. אורבאַך

אויגען־קראַנקהייטען:
ד"ר איגנ. מאַרגאָליס

כירורגישע קראַנקהייטען:
ד"ר מ. דאַבּולעוויטש
ד"ר מ. קאַנטאָר
ד"ר ע. קוניג

פֿרויען־קראַנקהייטען און אַקושעריע:
ד"ר מ. מאַטשעווסקי
ד"ר א. פּאַגאַזשעלסקי
ד"ר ר. רייטלער־קוריאַנסקאַ
ד"ר י. שווייצער

האַלז־, נאָז־, אויערען, שטימע, שפּראַך־שטערונגען א. ז. וו.
ד"ר אַ. מאַזור

האַלז־, נאָז־ און אויערען־קראַנקהייטען:
ד"ר א. זשעבּראָווסקי

מויל־און ציינער־קראַנקהייטען.—ערצטען־דענטיסטען:
כ. געצאָוו — פֿערסטער־לייזעראָוויטש
ה. האַלפּערין — פּ. ראָזען

באַקטעריאָלאָגיש־כעם. לאַבּאָראַטאָריום ד"ר וושורקאָווסקי. רענטגען. היילונג פֿון שפּראַך־שטערונגען, שטימע, שטאַמלען א. אַ. וו. דיאַטערמאַ. הייל־מאַסאַזש. **אימפֿונגען געגען שקאַרלאַטין.** אָפּעראַציעס און אָפּאַטרונקעס. וויזיטען אין שטאָדט, ברוקען, גאָלדענע קאָראָנען און קינסטליכע ציינער.—די לעטשניצע איז אָפֿען פֿון 9 פֿריה ביז 8 אָוו. און זונטאָג פֿון 9 ביז 2 נאָכמיטאָג.

היילפּעדאַגאָגישע קורסען

פֿאַר שוואַכבעפֿעהיגטע און שווערערציהבאַרע קינדער, שפּראַכשטערונגען (שטאַמלען, טויבשטומהייט)

Dr. med. A. Szmirgeld

נערווען־אַרצט.
עלעקטריזאַציעס, ליכטהייל־אַפּאַראַטען.

CEGIELNIANA 6, tel. 51-89

עמפּפֿאַנגט פֿון 5 — 7 אָווענד.

Dr. med.

B. FROM

אַקושער און פֿרויען־קראַנקהייטען.

פּאַנסקאַ **12**, טעל. 4.2-61
נעמט אָן פֿון 3—5 נאָכם. 557

Dr. med.

I. Bette

ספּעציאַליסט פֿאַר אינערליכע און קינדערקראַנקהייטען

Piotrkowska 6,

telefon 44-95.

נעמט אָן פֿון 8—11 פֿריה און פֿון 4—6 נאָכמיטאָג.

Dr. med.

W. Eychner

פֿרויען־קראַנקהייטען און אַקושעריע

זגערזשער 38 טעל 34 72

נעמט אָן אין דער לעטשניצע פּעטריקאָווער 294 פֿון 12—2 מיטאָג און אין דער היים פֿון 6-8 אָוו.

— ד"ר —

י. הערשפֿינקעל

Zawadzka 15,

telefon 11-87.

— — ספּעציאַליסט פֿאַר — —

קינדער - קראַנקהייטען.

נעמט אָן אינדערהיים פֿון 8—10 פֿריה און פֿון 3—5 נאָכמיטאָג און אין לעטשניצע „פּאָמאָץ"

Dr. med.

L. Pikielny

ספּעציאַל־אַרצט פֿאַר נירען, בלאָזען און האָר - קראַנקהייטען

Nawrot 8,

telefon 19-90.

עמפּפֿאַנגט פֿון 4—7 אָוו. 941

Dr. med. S. ROSAŁOWSKI

אַקושער און פֿרויען־קראַנקהייטען.

נעהמט אָן פֿון 2 ביז 3 נאָכם. און פֿון 6 ביז 7 אָווענד.

Bałucki Rynek 3.

tel. 35-75.

לעטשניצע „SANITAS"

פֿון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען (פֿאַר קומענדע קראַנקע) און ערצטליך־דענטיסטישער קאַבּינעט.

ציגעל־נאָם 29, טעלעפֿאָן 44-51

נערווען־קראַנקהייטען	ד"ר א. כאַצענעלסאָן	10-11
מאָגען און קישקע קראַנקהייטען	ד"ר ג. ראָזענבערג	10-11, 7-8 ז. 10-12
אינערליכע קראַנקהייטען	ד"ר י. איציקזאָן " ה. ראַכאַוסקי " ד. פֿריד	6-7 ז. 11½ 11-12 ל 12-2 5-6
קינדער קראַנקהייטען	ד"ר י. בעטטע " וו. לאַכער " י. שטיינבערג	3½-5 10-11 3-4 1-2 6-7
כירורגישע קראַנקהייטען	ד"ר ז. לעווינסאָן " ע. מאַרטכאָוויטש	1-3 4-6
פֿרויען און געבורט קראַנקהייטען	ד"ר ה. גוטשטאַדט " ענגעל " ל. שייעראָוויטש	6-8 9-11 3-4 11-1 4-5
נאָז, האַלז און אויערען־קראַנקהייטען	ד"ר י. אַימיד " ש. מאַלאָוויסט	4-5½ ז. 11-12 12-2 6-7
אויגען־קראַנקהייטען	ד"ר ג. גערשטיין " ע. ראָזענבלאַט	10-12 1-2 4½-6
הויט, ווענערישע און אורין־קראַנקהייטען קאָסמעטיק	ד"ר ס. כאַנטאָר " מ. לעווינסאָן " ר. פּריבולסקי	9-11 2-4 12-1 6-8 7½-8½ זונט. דינס. דאָ. מאָנ. מיטוו. פֿרײט. ש. 5-5³⁰ 1-2
רענטגען פֿיזיקאַלישע טעראַפּיע און אָרטאָפּעדיע	ד"ר א. שטיינבערג	3½-5
ציינער און מונד־קראַנקהייטען. נאַטור־קאָדאָנע און בריקע.	צאָהן ד"ר צוקער " גרינשטיין־נאַרקאַווי פּר. ד"ר שאַצקאַ " קרעניצקאַ־ציפּין	12-2½ 9 12 2½-5¼ 5¼-8

עלעקטראָטעראַפּיע, קוואַרץ־ליכט, דיאַטערמיע, אַלערליי אַנאַליזען רענטגען, אָפּעראַציעס, פּאַנסטרונקעס, איינשפּריצונגען, אימפֿונגען, שוץ אימפֿונגען געגען שקאַרלאַטין מעדיצינישע קאָסמעטיק, בלוט־אונטערזוכונג.

די לעטשניצע איז טעטיג פֿון 9 פֿריה ביז 9 אָווענד. זונטאָג פֿון 9 ביז 4. אַקושעריע־הילף. בייטאָג און נאַכט. וויזיטען אין שטאָדט. דויערנדע היילונג, לויט אָפּמאַך

CASINO

מאָרגען, שבת, פּרעמיערע!!!

גרויסער יום-טוב סופּער-פילם-שלאַגער, שטראַלענד, פול מיט שאַמפּאַנישען הומאָר און לעבנסלוסטיגקייט

דער ליבלינג פון ווין

(בײַם פּרעכטיג-שעהנעם בלויען דונאַי)

Harry Liedtke וואָס איז שוין בעקאַנט און לאָדז מיט איהרע הערליכע קרעאַציעס, ציגײַענדיג די צושויער כיי מיט איהר אייגנאַרטיגעס שפּילען און פּיקאַנטע שעהנהייט ווי אויך דער לוסטיגסטער אַרטיסט פון דער וועלט, דער ליבלינג פון פּובליקום, דער רייצענדער

Mia Mara און וועלכען די הויפּט-ראָל שפּילט מיט אַן אונגעהויערן טעמפּעראַ — מענט און שאַרם — די חאַ-שאַרמאַנטען

לאַבירינט פון פּרעכטיגע סיטואַציעס! רײַע פון רײַצענדע איבערלעבונגען! לאָדז וועט זיך אומוואַנדלען אין א לעבעדיגען רײַצענדען ווינען! וויענער מוזיק. ספּעציעל געבראַכט. וועט אילוסטרירען דעם הערליכען פילם. צווישען אַנדערעס צום ערשטען מאָל אין לאָדז

„SCHRAMMEL-QUARTET"

אָנפאַנג פון די פאָרשטעלונגען יום-טוב פון 12 א זײַגער מיטאָג

די פּרייזען פון 12 ביז 3 נאָכמיטאָג זענען 50 גראָשען און 1 זל.

ארקעסטער א. דיר. פון ל. קאַנטאָר — דער זאַל איז גוט בעהייצט

LUNA

פון שבת גרויסער יום-טוב-פּראָגראַם!

מאָטאָ: „ווען די פרוי בעגעהרט נאָך ליבע, און דער מאַן — מיליאָנען".

דער שטראַהלענדסטער פילם פון דער לעצטער פּראָדוקציע!

„די גרעפין מאַריצאַ"

בעצויבערנדער פילם אין 10 אקט. מײַסטער-קרעאַציע פון די דרײַ גענײַאַלע אײַראָפּעאישע אַרטיסטען

HARRY LIEDTKE, VIVIAN GIBSON און ERNEST VEREBES

ספּעציעל אַנגאַזשירטע בעזאַוסטע חאָר-שאָרער סאָליסטען און פון דער מאָסקווער אָפּערע וועלען זינגען די אונשטערבליכע ווערק פון ע. קאַלמאַן.

פערגרעסערטער סימפאָנישער אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' מ. כוואַס.

9ʒ6

TOM MIX

פון מאָרגען שבת, דעם 25 דעצ. ס'גרעסטע מייסטערווערק Fox-Film

„דער ווייסער קאַובאָי"

אין דער הויפּט-ראָלע דער ליבלינג פון דער וועלט

מיט זיין אונפערגלייכליך פערד „TONNY". אויסער'ן פּראָגראַם: אַמעריקאַנער פאַרס „ווי אזוי חערט מען אַ פילם-שמערץ" אין 2 אַקטען.

בעמערקונג: אין דעם וואַרטע-זאַל געפינט זיך דער קאָובאָי-קאַפּעלוש, וואָס TOM MIX טראָגט און איז ספּעציעל געשיקט געוואָרען פאַר זיינע לאָדזער סימפּאַטיקער, כדי עס אָנצוקוקען.

ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' מ. ניעדזיאַדמסקי. אַנהויב פון די סעאַנסען: 30 1 נאָכמיטאָג.

CZARY

601

CORSO — צום ערשטען מאָל אין לאָדז! די סענסאַציע פון לאָדז! —

איפּ'ן 47-טן שטאָק

סענסאַציאָנעל-אַוואַנטוריסטיש קאָלאָן-בילד אין 8 אַקטען.

אין דער הויפּט-ראָלע **Richard DIX**

אויסער'ן פּראָגראַם: א פאַרס אין 2 טיילען.

816

APOLLO — די לעצטע 3 טעג!

Fred Thompson דער קעניג פון די קאָובאָיען

אין דער 8-אַקטיגער דראַמע

Drapieżne sępy

אויסער'ן פּראָגראַם: א פאַרס אין 2 אַקטען. דער זאַל איז גוט בעהייצט.

ODEON — צום ערשטען מאָל אין לאָדז! דער שוין לאַנג נישט געזעהענער

Jackie Coogan

אין דער נייעסטער קרעאַציע

Cohn i Coogan

קאָמעדיע אין 8 אַקט. אויסער'ן פּראָגראַם: פאַרס אין 2 טיילען.

סימפּטאָמאַרין — כירורגישע

קליניק

פון די דאָקטוירים שאַרלאָטאַ-אײַנעראַהאַ, רײַטלער-קוריאַסקאַ, מיכאַל קאַנטאָר, און י. בוים.

לאָדז, אַנדראַוואַ 10, טעל. 13-57.

I. און II. קלאַס.

אַמבולאַטאָריום.

377

Hausverwalter,

welcher in Steuer, Mieteinigungs in Wohnungsamt Angelegenheit erfahren ist wünscht noch einige Grundstuecke zu verwalten, auf Wunsch Referenzen. 9·6

Ang. an **Paul Leipold** Zoppot Roonstr. 7.

OGŁOSZENIE.

W związku z rozpoczętą akcją żywnościową dla bezrobotnych, nie otrzymających żadnych zasiłków pieniężnych, Wydział Gospodarczy przystąpił z dniem 20 b. m. do realizacji talonów, wydanych przez Urząd Zasiłkowy dla bezrobotnych, w następujących sklepach miejskich:

1. Nartowicza № 42	3. Targowa № 38	5. Franciszkańska 15
2. Piotrkowska „ 273	4. Kopernika „ 19	6. Aleksandrowska 28

Łódź, d. 23 grudnia 1926 r. **Magistrat m. Łodzi**

OGŁOSZENIE.

Magistrat m. Łodzi poszukuje dla przyjezdnego artysty rzeźbiarza od dnia 1 stycznia 1927 roku

I POKOJU UMEBLOWANEGO

na okres od 1 do 2 lat w okolicy Placu Reymonta.

Pożądnemby było posiadanie osobnego wejścia i prawo używalności łazienki

Oferty uprasza się składać w Wydziale Gospodarczym, Plac Wolności 14, II piętro, pokój Nr. 38. —

Łódź, dn. 22 grudnia 1926 r. **Magistrat m. Łodzi**

Szkoła freblowska M. ROZENTALÓWNY Żeromskiego 9

Zajęcia przed i po południu. Gimnastyka rytmiczna, plastyka taneczna pod kier. p. **Łucy Kruszówny.** Zapisy do popołudniowego kompletu przygotowawczego od 10–1. **Podczas świąt Gdańska 8, Rozental.**

בוכפירונג

דאָפּעלטע, איטאַליענישע לויט נײַעסטען סיסטעם צרלערנט גרינדליך אין פערלויף פון 15 — 20 לעקציעס צו בילינע פּרייזען, אויך בילאַנסען, קאָנטראָלעס, אײַנפירען ביכער שנעל און ביליג בעסטע רעפערענצען. 958

אדרעס: פּאָלטשאַנסקאַ 41, וו. 32, לינקע אָפיציגע, 3-טער שטאָק.

א פּראַנסאַוו שטוב

נעאייגנעט אויף א בעוועלב מיט א האַלב געוועלב און פון זאַמאַרט אָפּצוגעבען. צו ערפאַהרען צעגעלניאַנאַ 11 אין דער יאַטקע.

אַבאָנעמענטס-פּרייז: [illegible]

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman

Czcionkami i druk.: „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.